

บทบรรณาธิการ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้เริ่มก่อตั้งมาพร้อมกับมหาวิทยาลัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 จนถึงปัจจุบัน นับเป็นปีที่ 53 ตั้งแต่เปิดทำการสอนมา ในปีนี้ทางกองบรรณาธิการได้รับบทความวิชาการด้านกฎหมายที่น่าสนใจ ทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนภายใต้กฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ กรณีศึกษานักกิจกรรมทางการเมืองและสภาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2563-2565, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กรอบแผนป้ายทะเบียนรถยนต์, การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน, ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการพัฒนากีฬาสุนัขเฮอร์ในระดับเยาวชน และมาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฉ้อโกงปณิกกิจสงเคราะห์ระดับชุมชน โดยทุกบทความได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทางกองบรรณาธิการจึงขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ประเมินบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ด้วย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมานโน)

บรรณาธิการ

วารสารนิติศาสตร์ศรีปทุม

ISSN 0857 - 4251

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2565

Vol. 7 No. 2 July-December 2022

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และการแลกเปลี่ยนความเห็นทางวิชาการ
ในสาขาวิชานิติศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ
ในวงการกฎหมายและเผยแพร่ความรู้แก่สังคม

เจ้าของ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตบางเขน

เลขที่ 2410/2 ถนนพหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ 0 2579 1111 ต่อ 2388

ที่ปรึกษา

นายกุลศล สังขนันท์ ผู้ช่วยอธิการบดีด้านกฎหมาย คณะนิติศาสตร์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิสิต อินทมาโน

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศ.ดร.ศักดิ์ ธานีกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร.กรกฎ ทองชะเอม

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รศ.ดร.ภูมิ โชคเหมา

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

รศ.ตรีเนตร สารพะวงษ์

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผศ.ดร.อรทัย อินทะไชยวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

พ.ต.ต.ดร.ชวนัสร์ เจนการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ร.ต.ท.ดร.อุทัย อาทิวะ

สำนักงานอัยการสูงสุด

ดร.พรภัทร์ ดันติกุลานันท์

สำนักงานศาลยุติธรรม

ผศ.ดร.จุมพิตา เรืองวิชาวธ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผศ.ดร.ช้องนาง วิพธานุพงษ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.เอกพงษ์ สารน้อย

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ศิวพร เสาวคนธ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.รุ่งแสง กฤตยพงษ์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดร.ตรีเพชร จิตรมहिมา

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ฝ่ายจัดการ และเลขานุการกองบรรณาธิการ

นางสาวขึ้นสมน ณ นคร

นางสาวขวัญจิรา ทองแดง

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม

สถานที่จัดพิมพ์ บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด (มหาชน) โทร. 0 2508 8000

- บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวน 3 คน จากภายในและนอกมหาวิทยาลัย
- ความคิดเห็นใด ๆ ที่ลงตีพิมพ์ในวารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เป็นของผู้เขียน (ความคิดเห็นใด ๆ ของผู้เขียน กองบรรณาธิการวารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุมไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย)

สารบัญ

บทความวิชาการ

- 05 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ภายใต้กฎหมายส่งเสริม
การพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ กรณีศึกษานักกิจกรรม
ทางการเมืองและสภาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2563-2565
: อภินันท์ พัฒนศิริ
- 50 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กรอบแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์
: สมนึก เขมทองคำ, สุชัยญญา เขมทองคำ

บทความวิจัย

- 68 การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน
: ณัฐชรัตน์ ปานแก้ว
- 85 ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการพัฒนากีฬาสุนัขเกอร์
ในระดับเยาวชน
: อติรุจ เพ็ชรกุล
- 109 มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฉ้อโกง
สงเคราะห์ระดับชุมชน
: วุฒิกร เดชกวินเลิศ, ธงชัย ผลรุ่ง, ไกรวิทย์ เศรษฐธรรม

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ภายใต้กฎหมายส่งเสริมการพัฒนา

เด็กและเยาวชนแห่งชาติ : กรณีศึกษานักกิจกรรมทางการเมือง

และสภาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2563-2565

Participation of Children and Youth under National Child and
Youth Development Promotion Act (Case Study: Youth Political
Activists and Juvenile Council B.E. 2563-2565)

อภิรักษ์ พัฒนศิริ*

Abhinan Pattanasiri

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของงานศึกษาวิจัยซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาโครงสร้างกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นศึกษาประเด็นข้อจำกัดของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งทำให้ไม่สามารถหรือไม่ประสงค์เข้าไปมีส่วนร่วมในกลไกกฎหมายดังกล่าวจาก พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พบว่ามีปัญหาในเชิงโครงสร้าง ได้แก่ อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐมีความทับซ้อน สัดส่วนของผู้มีอำนาจตัดสินใจไม่เหมาะสม จำกัดการตัดสินใจของเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้มีความรู้ความสามารถและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง การพิจารณางบประมาณสร้างภาระเพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ และมีสัดส่วนของสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนไม่เป็นระบบ ผู้วิจัยยังศึกษาการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวที่ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ของนักกิจกรรมทางการเมืองและสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน โดยการเก็บข้อมูลสำรวจและสัมภาษณ์เจาะจง พบว่ามีปัญหาที่เกิดจากปัจเจกบุคคลและโครงสร้างกฎหมาย ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการรับรู้ ปัญหากฎหมาย และปัญหาการปฏิบัติงาน อีกทั้งงานศึกษาวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นให้เห็นว่า กลไกสภาเด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือที่สามารถบรรเทาความขัดแย้งทางการเมือง สามารถระบุปัญหาและความจำเป็นพื้นฐานของเด็กและ

* นักศึกษาวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เยาวชน กลุ่มความหลากหลายทางเพศ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้มีความพิการ และกลุ่มคนเปราะบางอื่น ๆ จากกรณีศึกษาสภาเยาวชนในต่างประเทศ งานศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่ค้นพบดังกล่าวโดยใช้กระบวนการปรึกษาหารือสาธารณะ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน, สภาเด็กและเยาวชน, พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

Abstract

This article summarizes the essence of the research study, which aims to study the structure of the national child and youth development law and to focus on limitations of the law affecting to children and young people. Generally known, it is impossible or unwilling to participate in such legal mechanisms from the National Child and Youth Development Promotion Act. From the study, the structural problems are overlapping with public authorities and proportion of decision-makers on children and young people, including competent persons and relevant local government organizations are not applicable. Budget deliberation has been placed as an additional burden on public officials, and there is also proportion of juvenile council members unsystematic. The researchers also studied enforcement of such laws that pose barriers to participation from experience of youth political activists and juvenile councilors, by collecting survey data and conducting specific interviews. To summarize from the study result, there are problems caused by individuals that are legal structures, namely economic issues. This research focuses on how a juvenile council mechanism is applied as a tool to alleviate youth political conflicts. It can identify the problems and basic needs of children and young people. Gender diversity, ethnic groups, disability groups, and other vulnerable groups from the Overseas Youth Council are criteria of

a case study. The research can be used as suggestion to solve such findings applied on a public consultation process.

Keywords: Political Participation, Juvenile Participation, Youth Council, Juvenile Council, National Child and Youth Development Promotion Act

บทนำ

ในพุทธศักราช 2563 มีปรากฏการณ์เคลื่อนไหวการรวมกลุ่มและการชุมนุมของเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด รวมอย่างน้อย 779 ครั้ง¹ ความขัดแย้งทางการเมืองในสมัยรัฐบาล ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เริ่มต้นขึ้นในขณะที่มีมาตรการ Work from home - อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 แต่สถานการณ์การเคลื่อนไหวนัดรวมกลุ่มชุมนุมของคนรุ่นใหม่กลับตรงกันข้าม นับตั้งแต่ยุบพรรคอนาคตใหม่วันที่ 21 ก.พ. 2563 ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มเปิดไฟฉายจากโทรศัพท์มือถือ (flash mob) ขยายตัวเป็นวงกว้างจนกลายเป็นการรวมตัวประท้วงรัฐบาลตลอดจนโครงสร้างอำนาจทางการเมืองอย่างสถาบันพระมหากษัตริย์ งบประมาณกองทัพทหารและตำรวจ ตั้งแต่ 10 กันยายน พ.ศ. 2563-19 กันยายน พ.ศ. 2565 มีเยาวชนถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกและชุมนุมทางการเมืองแล้วทั้งสิ้นอย่างน้อย 283 ราย ใน 211 คดี² มีการเสนอข้อเรียกร้องของกลุ่มนักเรียนและนักศึกษาปรากฏทั่วไป ซึ่งมีเนื้อหาตั้งแต่เรื่องวิถีชีวิต เรื่องคุณภาพการศึกษา³ เช่น ระเบียบทรงผมในสถานศึกษา การลดค่าธรรมเนียม

¹ iLaw Freedom, “การชุมนุมปี 2563 พริบตาแห่งความเปลี่ยนแปลง: พลิกก่อตัวจากไหน มีพัฒนาการอย่างไร เราจะเจออะไรบ้าง,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/1059>

² ศูนย์ข้อมูลทนายสิทธิมนุษยชน, “สถิติเยาวชนถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกทางการเมือง พ.ศ. 2563-พ.ศ. 2565,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก <https://tlhr2014.com/archives/24941>

³ คมชัดลึก ออนไลน์, “สรุป 10 ข้อเรียกร้องกลุ่มนักเรียนแล้ว,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/442574>

การศึกษา ตลอดจนจนถึงการเสนอข้อเรียกร้องให้มีการยุบสภา การหยุดคุกคามประชาชน และร่างรัฐธรรมนูญใหม่⁴ หรือในระดับเข้มข้น คือ ปฏิรูปการปกครอง⁵

อย่างไรก็ตามข้อควรระวังในความหมายของ “ความขัดแย้งทางการเมือง” ที่อาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดของบทความวิจัยที่ว่า ต้องการบรรเทาความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่การจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองในเรื่องต่าง ๆ ได้ เช่น การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มชุมนุม หากแต่ได้นำเสนอเครื่องมือในการเปลี่ยนความขัดแย้งไปในทางที่สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ความขัดแย้งทางการเมืองนั้นเป็นเรื่องปกติทางพลวัตของสังคมที่เกิดการปะทะกันอยู่ตลอดเวลา ในอดีตตามรอยประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทย ได้เกิดความขัดแย้งเป็นจำนวนมากโดยมีเงื่อนไขอยู่สองประการ คือ 1. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ 2. ความแตกต่างด้านมุมมองทางการเมือง เช่น เหตุการณ์การปฏิวัติสยาม 2475, เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516, เหตุการณ์ 6 ตุลา 2519, เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535, เหตุการณ์คอกวัว-ราชประสงค์พฤษภา 2553 ซึ่งความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบันยังคงความแตกต่างทั้งสองเงื่อนไขเพียงแต่เกิดขึ้นในขนาดที่มากกว่าเดิม เนื่องจากยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ในการรับรู้ข้อมูลและสามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายมิติ หลายช่องทางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) นั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์แบ่งขั้วความคิดทางการเมืองอย่างชัดเจนระหว่างคนรุ่นเก่า ผู้ที่ถุณิยามในความหมายอนุรักษ์นิยม หรือผู้ที่ไม่ประมาทในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างรวดเร็ว และคนรุ่นใหม่ ผู้ที่ถุณิยามในความหมายก้าวหน้า หรือผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยฉับพลัน ซึ่งเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นกลางและชนชั้นล่างที่มีความแตกต่างกันในระหว่างมุมมองโดยไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (สถาบันรัฐ พรรคการเมือง และบริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่) ดังนั้นกลุ่มคนรุ่นใหม่จึงได้รวมกลุ่มชุมนุมสาธารณะเพื่อสื่อสารความต้องการของตนไปยังกลุ่มความสัมพันธ์เชิงอำนาจดังกล่าว แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นตามมา คือ สารที่จะสื่อไปนั้นไปไม่ถึงกลุ่มผู้มีอำนาจตัดสินใจ กลับกันจึงเกิดความเข้าใจผิด

⁴ workpointTODAY, “สรุป เยาวชนปลดแอก เรียกร้องตามรัฐบาลยุบสภา หยุดคุกคามประชาชน ร่างรัฐธรรมนูญใหม่,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก <https://workpointtoday.com/free-youth/>

⁵ iLaw Freedom, “10 ข้อเรียกร้องให้ปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ใช้รัฐสภาแก้กฎหมายได้ 5 ข้อ,” สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565, จาก <https://ilaw.or.th/node/5779>

ที่มองคนรุ่นใหม่ว่าเป็นกลุ่มหัวรุนแรงและก้าวร้าวทางการเมืองซึ่งเกิดจากการรับรู้เฉพาะวิธีการสื่อสาร เช่น อารมณ์โกรธขณะปราศรัย ดังนั้นบทความวิจัยนี้จึงได้นำเสนอเครื่องมือคือ กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนเพื่อปรับปรุงพัฒนาการสื่อสารให้สร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

จากการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนดังกล่าวตรงกับเจตนารมณ์การประกาศใช้ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีเป้าหมายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยให้จัดตั้งศูนย์เด็กและเยาวชนอันเปรียบเหมือนกลไกฝ่ายบริหาร และจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนอันเปรียบเหมือนกลไกฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งต่อมา มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 โดยมีเป้าหมายให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมต่อกลไกองค์กรที่จัดตั้งตามกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเขตพื้นที่การปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ให้เด็กและเยาวชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องที่กระทบต่อเด็กและเยาวชน รวมไปถึงมีส่วนร่วมต่อกระบวนการยุติธรรมในแง่การกำหนดเชิงนโยบาย การตัดสินใจ และการดำเนินงาน⁶ แต่การเคลื่อนไหวรวมกลุ่มและการชุมนุมของเด็กและเยาวชนไม่ปรากฏการพึ่งพากฎขององค์กรจัดตั้งขึ้นดังกล่าว โดยเฉพาะสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ในเมืองหลวงซึ่งมีการรวมกลุ่มชุมนุมบ่อยครั้ง โดยในปี พ.ศ. 2564 มีสภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 8,778 แห่ง⁷ งบประมาณทั้งหมด 173,718,000 บาท โดยโอนผ่านไปยังครอบครัวบ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัด ยกเว้นสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และกรุงเทพมหานครที่งบประมาณอุดหนุนอยู่ส่วนกลาง⁸

⁶ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2564 มาตรา 6

⁷ กรมกิจการเด็กและเยาวชน, “ข้อมูลสภาเด็กและเยาวชน,” 17 มีนาคม พ.ศ. 2565. (เอกสารไม่ได้พิมพ์เผยแพร่)

⁸ กลุ่มกิจการสภาและเครือข่ายเด็กและเยาวชน กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชน และครอบครัว และกรมกิจการเด็กและเยาวชน, “แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ตำบล เทศบาล อำเภอ และจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2564,” เอกสารประกอบเพื่อขอพิจารณาอนุมัติงบประมาณ จากสภาเด็กและเยาวชนเขตบึงกุ่ม, 30 กันยายน 2565, หน้า 36.

ในอีกทางหนึ่งกลไกสภาเด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือที่สามารถบรรเทาความขัดแย้งทางการเมือง กรณีศึกษาสภาเยาวชน Morocco ในปี พ.ศ. 2554 ประเทศโมร็อกโกเกิดการประท้วงชุมนุมทางการเมืองเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่ออกมาเดินขบวนให้มีการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงประชาธิปไตยต่อกษัตริย์ (King Mohammed VI of Morocco) รัฐบาลจึงได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญผ่านการลงประชามติ โดยเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเยาวชน มีการร่างบทบาทของสภาเยาวชนที่มีอำนาจหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาระดับชาติเพื่อจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่อเยาวชน ซึ่งได้ดำเนินการอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2558 มีการจัดตั้งสภาเยาวชนและบูรณาการร่วมกับองค์กรพลเมืองท้องถิ่น (youth council members, and coordinated with local civil society organizations) มีผลทำให้ลดการมีส่วนร่วมเชิงสาธารณชนสู่การมีส่วนร่วมเชิงกลไกมากยิ่งขึ้น กรณีศึกษาสภาเยาวชน Sierra Leone เกิดสงครามกลางเมืองในประเทศเซียร์ราลีโอน ตั้งแต่ พ.ศ. 2534-พ.ศ. 2545 มีผู้เสียชีวิตประมาณ 50,000 คน มีการเพิกถอนสิทธิทางการเมืองของเยาวชนได้เร่งรัดทำให้เกิดความรุนแรงทางการเมืองและเกิดภาวะด้อยโอกาสในเด็กและเยาวชน ปัญหาเหล่านี้ถูกแก้ไขโดยการก่อตั้งกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชน และกีฬา (The Ministry of Education, Youth and Sports) ในปี พ.ศ. 2546 และต่อมาได้แยกกระทรวงกิจการเยาวชน (Ministry of Youth Affairs) โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2556 มีการนำเสนอแนวคิด เยาวชนในฐานะผู้กำหนดนโยบาย บทบาท และความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับเยาวชนเอง (youth as a national development priority) ส่งผลให้คณะกรรมการเยาวชนได้เสนอร่างกฎหมายคณะกรรมการเยาวชนแห่งชาติ และผ่านการพิจารณา ประกาศใช้ในชื่อ The National Youth Commission (NAYCOM) Act 2009 of Sierra Leone กฎหมายฉบับนี้สร้างโอกาสจ้างงานเยาวชน ริเริ่มโครงการพัฒนาเยาวชน แผนพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ สร้างเครือข่ายคนหนุ่มสาวที่ร่วมงานกับสภาเยาวชน และองค์กรเคลื่อนไหวของตนเองในคนหนุ่มสาวเป็นจำนวนมากในระดับอำเภอ เครื่องมือกฎหมายเหล่านี้พัฒนาการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการของเยาวชนในการปกครองอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้ศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเน้นศึกษาประเด็นสำคัญที่เป็นข้อจำกัดของกฎหมายที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งทำให้ไม่สามารถหรือไม่ประสงค์เข้าไปมีส่วนร่วมในกฎหมายดังกล่าวได้ เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและข้อจำกัดในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อเสนอพัฒนาการและวิธีในทางกฎหมายให้บังคับใช้ได้จริง รวมไปถึงวิธีการแก้ไขพัฒนาเชิงนโยบาย เช่น กลไกการปรึกษาหารือสาธารณะสู่การแก้ไขกฎหมาย โดยเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

ระเบียบวิธีวิจัย

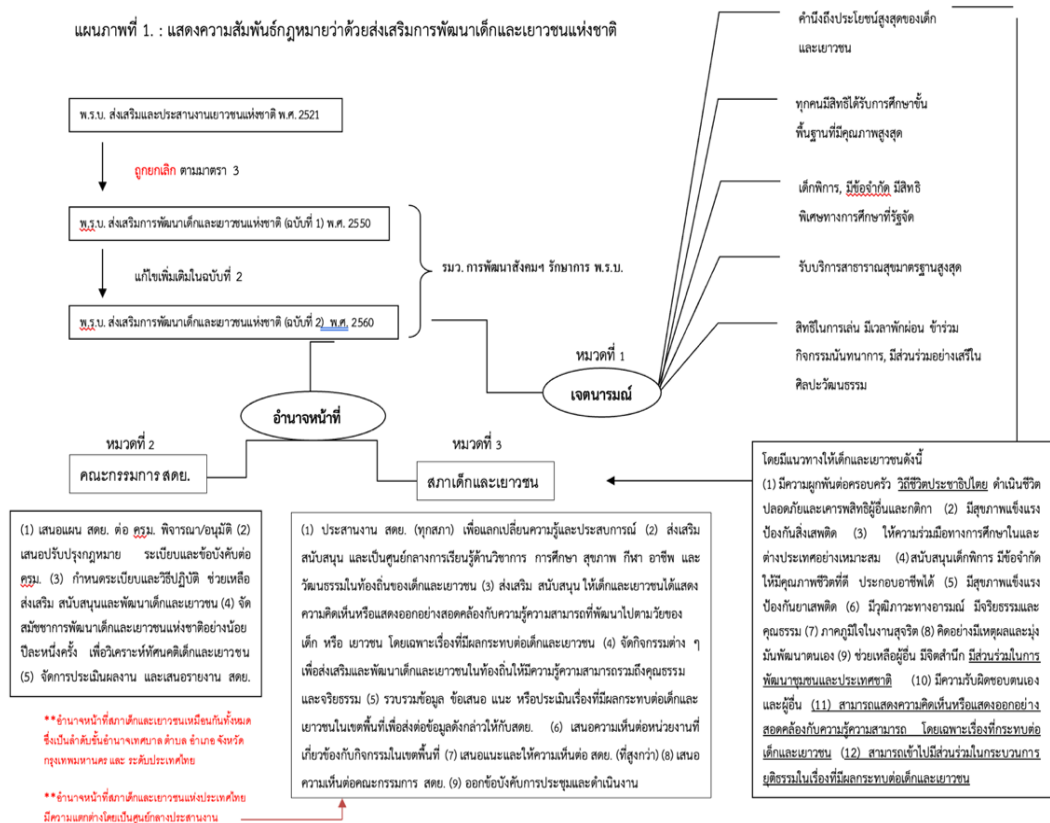
การศึกษานี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร ทบทวน และวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้างทางกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนและตัวอย่างกฎหมายการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ รวมไปถึงกรณีศึกษาสภาเยาวชน (Youth Council) ในต่างประเทศ โดยเน้นการศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 1) และพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2) นอกจากนี้ยังศึกษาจากหนังสือกฎหมาย วารสารทางวิชาการ บทความวิจัยต่าง ๆ จากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

2. เลือกวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงคุณภาพจากนักกิจกรรมทางการเมืองและสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการคัดเลือกกรณีตัวอย่าง (case study) 7 ตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงและจุดร่วมของปัญหาของข้อมูลสำรวจจากแบบสอบถามออนไลน์ทั้งหมดเพื่อสัมภาษณ์โดยเจาะจง (focus group) ซึ่งสามารถสะท้อนภาพรวมคล้ายกับวิธีสำรวจความเห็นสาธารณะ (public opinion poll)

ผลการศึกษาวิจัย

1. โครงสร้างกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

แผนภาพที่ 1 : แสดงความสัมพันธ์กฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

1.1 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 1)

กฎหมายฉบับนี้ถูกตราขึ้นเนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ในประเทศไทยในขณะนั้นเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น (Passive Law) จึงมีการตรากฎหมายนี้ขึ้นในชื่อ “ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ”⁹ และได้

⁹ เอก วงศ์อนันต์, พิชัยศักดิ์ หรยางกูร, พูนศักดิ์ ไวสารวง และภูมิ มูลศิลป์, “ปัญหาการมีส่วนร่วมของเด็กและ เยาวชนใน พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550,” *Graduate Research Conference 2014, HMO13* (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์): หน้า 225.

ยกเลิกกฎหมายเดิมตามมาตรา 3¹⁰ ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยจัดตั้งศูนย์เด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชน¹¹

อย่างไรก็ตาม Graduated Research Conference (2014: 2026-2030) ได้มีผลการศึกษาวีจยว่า การบังคับใช้กฎหมาย ยังคงมีสัดส่วนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในจำนวนน้อย เนื่องจาก (1) มีปัญหาเชิงโครงสร้างในตัวบทบัญญัติกฎหมาย กล่าวคือ ไม่ได้มีการให้อำนาจในการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น เทศบาล ตำบล หรือแขวงในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีพื้นที่มีปริมาณเด็กและเยาวชนอาศัยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การปฏิบัติการขาดช่วงไปในส่วนของอำเภอ (2) ปัญหาในเชิงจำนวนสัดส่วนอำนาจของเด็กและเยาวชน จะเห็นได้ว่าในคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน มีสัดส่วนตัวแทนของเด็กและเยาวชนเพียง 2 คน ในขณะที่มีสมาชิกทั้งหมด 22 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีตำแหน่งระดับสูงทางการเมือง หรือทางราชการ (3) การกำหนดอำนาจหน้าที่ในกฎหมายเลื่อนลอยและกว้างขวาง มิได้มีความเฉพาะเจาะจงและเป็นรูปธรรมดังจะเห็นได้ตามมาตรา 6¹²

1.2 พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2)

ต่อมากฎหมายได้บัญญัติและแก้ไขเพิ่มเติมซึ่งประกาศใช้เป็นฉบับที่ 2 เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเพิ่มแนวทางกฎหมายให้ชัดเจน โดยให้เหตุผลว่า กฎหมายเดิมมีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ไม่อาจส่งเสริมเด็กและเยาวชนในทุกระดับให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก

¹⁰ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 3

¹¹ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมายเหตุ:- หน้า 15 ราชกิจจานุเบกษา และกฎหมายดังกล่าวได้ “ยกเลิก พ.ร.บ. ส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521” ตามมาตรา 3 เนื่องจากมีการบังคับใช้เป็นเวลานานและไม่เหมาะสมกับบริบทเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

¹² พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6

และเยาวชน ตลอดจนสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้มีการแสดงออกที่สอดคล้องกับระดับความรู้ความสามารถซึ่งพัฒนาไปตามวัยเด็กและเยาวชน¹³

1.3 เจตนารมณ์ของกฎหมาย

กฎหมายทั้งสองฉบับมีเจตนารมณ์ไปในทิศทางเดียวกันตามเหตุผลในการร่างกฎหมาย แตกต่างกันในส่วนที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโครงสร้างคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน และโครงสร้างสภาเด็กและเยาวชนในฉบับที่ 2 โดยให้แนวทางไว้ซึ่งมีข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม คือ (1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัว ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (11) ให้สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่องที่กระทบต่อเด็กและเยาวชน (12) ให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยตรง หรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรเพื่อเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 4¹⁴

1.4 อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐไม่เป็นระบบและทับซ้อนกัน

ในส่วนของอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายได้กำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เรียกว่าสำนักงานฯ) ในการดำเนินกิจการเด็กและเยาวชน รวมไปถึงร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนรวมถึงจัดสรรงบประมาณโดยให้คำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาสังคมในท้องถิ่น ตามมาตรา 8¹⁵ และให้เอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนได้ตามมาตรา 9¹⁶ ทั้งนี้ในทางปฏิบัติจะมีคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนคอยกำกับดูแลสำนักงานฯ และแต่งตั้งที่ปรึกษาต่อสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เพื่อนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ต่อคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาอนุมัติ หรือปฏิบัติการตามรัฐมนตรีมอบหมาย หากเปรียบกับธุรกิจแฟรนไชส์ คณะกรรมการเปรียบเสมือนผู้บริหารสูงสุดของบริษัท ส่วนสำนักงานฯ เปรียบเสมือนผู้จัดการที่ดำเนิน

¹³ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 หมายเหตุ:- หน้า 12 ราชกิจจานุเบกษา

¹⁴ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 4

¹⁵ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8

¹⁶ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 9

กิจการต่าง ๆ และประสานงานต่อเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนที่เปรียบเสมือนร้านสาขาย่อยตามเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามมาตรา 11¹⁷, มาตรา 19¹⁸

อย่างไรก็ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ที่นอกเหนือจากการดำเนินการต่อคณะรัฐมนตรี กับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานฯ ยังคงทับซ้อนกันในบางเรื่องและไม่ได้ถูกออกแบบมาให้สอดคล้องเป็นระบบซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างในเรื่องการกำหนดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ การกำหนดแนวทาง การกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ถูกบัญญัติไว้ตามมาตรา 11 วรรคสาม และมาตรา 19 วรรคสอง¹⁹ รวมไปถึงทับซ้อนกับอำนาจหน้าที่สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย กำหนดประมวลจริยธรรมที่บังคับใช้กับสภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ตามมาตรา 30²⁰

อำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองเหล่านี้สามารถตัดสินใจในกระบวนการขั้นสุดท้ายซึ่งพิจารณาอนุมัติหรือไม่พิจารณาอนุมัติในเรื่องที่สภาเด็กและเยาวชนเสนอขึ้นมาได้ กล่าวคือ เริ่มจากสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติสามารถตัดสินใจในเรื่องที่รวบรวมจากสภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ส่งต่อไปยังสำนักงานฯ ตัดสินใจเรื่องที่สภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติเสนอคณะกรรมการฯ หรือคณะกรรมการฯ ตัดสินใจก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี ดังนั้นระบบการปฏิบัติงานดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความล่าช้า เด็กและเยาวชนจึงมักไปตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองและหาเงินทุนสนับสนุนขึ้นมาเองซึ่งมีความสะดวกกว่า ยิ่งไปกว่านั้นยังลดประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา เนื่องจากคณะกรรมการฯ สำนักงานฯ หรือเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปกครองอื่น ๆ ล้วนมีภารกิจทางราชการที่จะต้องปฏิบัติอยู่เดิมแล้ว

1.5 อำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนยังขาดบทบาทในการตัดสินใจ

ในส่วนอำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนมีความเหมือนกันในทุกระดับ กล่าวคือ ระดับตำบลและเทศบาล ระดับเขตและอำเภอ ระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร และระดับชาติ ซึ่งมีขอบเขตอำนาจจำกัดในพื้นที่สังกัดของตนเอง มีกรอบที่สามารถเสนอความเห็นและประสานงานระหว่างสภาเด็กเยาวชนที่สูงกว่าตนเองหนึ่งระดับ เช่น สภาเด็ก

¹⁷ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 11

¹⁸ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 19

¹⁹ เรื่องเดียวกัน

²⁰ เรื่องเดียวกัน

และเยาวชนเทศบาลมีอำนาจในการเสนอความเห็นและประสานงานกับสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดมีอำนาจในการเสนอความเห็นและประสานงานเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย²¹

ในส่วนสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยจะมีข้อแตกต่างจากสภาเด็กและเยาวชนระดับอื่น ๆ คือ (1) เป็นศูนย์กลางประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน (5) รวบรวมข้อมูลที่ถูกส่งต่อมาจากสภาเด็กและเยาวชนเพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณาสภาเด็กและเยาวชน (8) จัดทำประมวลจริยธรรมของสภาเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 30²²

ทั้งนี้อำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนยังคงมีความเป็นระบบราชการสูง มีขอบเขตการปฏิบัติงานในส่วนรวบรวมข้อมูล รายงาน เสนอแนะ หรือประเมินเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งยังขาดบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การกำหนดทิศทางเชิงนโยบายต่าง ๆ หรือให้คำปรึกษาร่วมกับองค์กรปกครองในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติที่มีผลต่อเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่าง สภาเยาวชนเบลเยียมมีอำนาจหน้าที่เป็นหน่วยให้คำปรึกษาแก่เทศบาลท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับแผนเยาวชน โครงการ และการบริการต่าง ๆ ผ่านกฎหมายเทศบาล ระหว่างเทศบาลและจังหวัด รวมไปถึงนโยบายการทำงานเยาวชนแห่งชาติเบลเยียม (The Act on Municipal, Inter-municipal, and Provincial Youth and Youth Work Policy of Belgium) สภาเยาวชนแห่งชาติโคโซโวมีบทบาทถึงขั้นให้คำปรึกษารัฐบาลกลางในกฎหมายเยาวชนแห่งชาติโคโซโว มาตรา 11 (Article 11, Law on Youth of Kosovo) มีการจัดตั้งองค์กรศูนย์กลางสภาเยาวชน (The Central Council for Youth Action in Kosovo at the National Level) [YACK] และสภาเยาวชนท้องถิ่น (Local Youth Action Councils) [LYACs] เพื่อเป็นกระบอกเสียงของเยาวชนทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ซึ่งออกแบบมาเพื่อกลุ่มหลากหลายทางอัตลักษณ์ เช่น LGBTQ+ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ที่อาจถูกกีดกันจากกระบวนการทางการเมืองโดยไม่เลือกปฏิบัติ มีกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลเจ้าหน้าที่รัฐผ่านการประเมินให้คะแนนในที่ร่วมงานในกฎหมายการจัดการโครงสร้างแห่งชาติโคโซโว มาตรา 3 (Article 3,

²¹ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 23

²² พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 30

Administrative Instruction of Kosovo) สภาเยาวชน Sierra Leone มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษาต่อกระทรวงกิจการเยาวชน (the Ministry of Youth Affairs) และคณะกรรมการนโยบายเยาวชนแห่งชาติ มีการจัดลำดับความสำคัญนโยบายระดับชาติ รายงานต่อสภาเยาวชนทั่วประเทศเพื่อเปิดให้เด็กและเยาวชนอภิปราย

1.6 โครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมต่อเด็กและเยาวชน ผู้แทนหลากหลายที่มีความรู้ความสามารถ และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนภาพที่ 2 : แสดงโครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 10 พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (ฉบับที่ 1) และแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา 5 พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2)

โครงสร้างคณะกรรมการฯ ดังข้างต้นมีสมาชิกทั้งสิ้น 28 คน ตามมาตรา 10²³ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคม

²³ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 10

และความมั่นคงของมนุษย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน ประกอบกับเลขาธิการ กรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และกรรมการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชาย ซึ่งตามกฎหมายไม่ได้มีการกำหนด กระบวนการสรรหา คัดเลือก หรือพิจารณากรรมการเหล่านี้ ตามแผนภาพจะเห็นว่ากรรมการ โดยตำแหน่งยังประกอบไปด้วย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงแรงงาน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกลไกสภา เด็กและเยาวชนในทางตรง มากไปกว่านั้นกฎหมายยังไม่ได้มีการกำหนดกระบวนการ ตรวจสอบถ่วงดุลในคณะกรรมการฯ ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในกฎหมายฉบับนี้โดยดำเนินการ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติเรื่องต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (conflict of interest)

อย่างไรก็ตามเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง จำนวน 2 คน ต่อสมาชิกทั้งสิ้น 28 คน คิดเป็น ร้อยละ 7.14 ของคณะกรรมการทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 0.00000286532 ของประชากรไทย ทั้งประเทศ ถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับภารกิจและหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งขัด หลักความได้สัดส่วน (principle of proportionality) ในขณะที่เด็กและเยาวชน หรือ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องต่อปัญหาเชิงพื้นที่มากที่สุด ยกตัวอย่าง กฎหมายกลุ่มเยาวชนและการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติมาเลเซีย พ.ศ. 2500 ส่วนที่ 5 ว่าด้วยสภาพที่ปรึกษาเยาวชนแห่งชาติ²⁴ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเด็กและเยาวชน 78 คน ต่อคณะกรรมการสูงสุดทั้งสิ้น 150 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ของคณะกรรมการทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 0.0024375 ของประชากรมาเลเซียทั่วประเทศ กล่าวคือ สัดส่วนตัวแทนเด็ก และเยาวชนในประเทศไทยที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสูงสุดก่อนเสนอเรื่องต่อ คณะรัฐมนตรีมีปริมาณน้อยกว่าสัดส่วนเด็กและเยาวชนในประเทศมาเลเซียประมาณ 1,000 เท่า ดังนั้นการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่เยาวชนของประเทศมาเลเซียยื่นร้องมักจะ ได้รับการผลักดันและการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานอื่นของรัฐเสมอ²⁵

²⁴ Law of Malaysia, Act 668, Youth Societies and Youth Development Act 2007

²⁵ เอก วงศ์อนันต์ และคณะ, “ปัญหาการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนใน พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550,” *Graduate Research Conference 2014, HMO13* (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์): หน้า 2028.

เมื่อพิจารณาตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้งหมด 3 คน ต่อสมาชิก 28 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0385 ของสัดส่วนสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ตำบล 7,774 แห่ง ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับความเกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ ยกตัวอย่างกฎหมายสภาเยาวชน COSTARICA (The 2002 General Law of the Young Person) เครือข่ายที่ปรึกษาเยาวชนแห่งชาติประกอบด้วยผู้แทนฝ่ายวิชาการ ด้านการเมืองและภาคประชาสังคมที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัย พรรคการเมือง องค์กรเอกชน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนพิการ ซึ่งสภาเยาวชนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีอำนาจหน้าที่ พิจารณานโยบายเยาวชนแห่งชาติ และคัดเลือกสมาชิกสภาเยาวชนท้องถิ่นของตน เข้าร่วม สภานโยบายเยาวชนของรัฐบาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษาต่อนโยบายระดับชาติ

1.7 โครงสร้างสภาเด็กและเยาวชน

สภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศปี พ.ศ. 2564 มีจำนวน 8,778 แห่ง²⁶ มีงบประมาณทั้งสิ้น 173,718,000 บาท โดยโอนผ่านไปยังครอบครัวบ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัด ยกเว้นสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และกรุงเทพมหานครที่งบประมาณอุดหนุนอยู่ส่วนกลาง²⁷ เป็นเงินทั้งสิ้น 161,160,800 บาท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) สภาเด็กและเยาวชนตำบล เทศบาล 7,774 แห่ง แห่งละ 15,000 บาท เป็นเงิน 116,610,000 บาท (2) สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ เขตในกรุงเทพฯ 928 แห่ง แห่งละ 30,000 บาท เป็นเงิน 27,840,000 บาท (3) สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด 76 จังหวัด เฉลี่ยจังหวัดละ 153,684 บาท เป็นเงิน 11,680,000 บาท²⁸ (4) สภาเด็กและเยาวชน

²⁶ กรมกิจการเด็กและเยาวชน, “ข้อมูลสภาเด็กและเยาวชน,” 17 มีนาคม พ.ศ. 2565. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

²⁷ แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ตำบล เทศบาล อำเภอ และจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2564,” เอกสารประกอบเพื่อขอพิจารณาอนุมัติงบประมาณ จากสภาเด็กและเยาวชนเขตบึงกุ่ม, 30 กันยายน 2565, หน้า 36-40.

²⁸ (1) จังหวัดที่มี 3-5 อำเภอละ 100,000x5 จังหวัด = 500,000 (2) จังหวัดที่มี 6-8 อำเภอละ 120,000x25 จังหวัด = 3,000,000 (3) จังหวัดที่มี 9-11 อำเภอละ 140,000x18 จังหวัด = 2,520,000 (4) จังหวัดที่มี 12-14 อำเภอละ 170,000x9 จังหวัด = 1,530,000 (5) จังหวัดที่มี 15-17 อำเภอละ 190,000x6 จังหวัด = 1,140,000 (6) จังหวัดที่มี 18-20 อำเภอละ 210,000x6 จังหวัด = 1,260,000 (7) จังหวัดที่มี 21-25 อำเภอละ 230,000x5 จังหวัด = 1,150,000 (8) จังหวัดที่มี 26 อำเภอละ 260,000x1 จังหวัด = 260,000 (9) จังหวัดที่มี 32 อำเภอละ 320,000x1 จังหวัด = 320,000 รวมทั้งสิ้น 11,680,000 บาท

กรุงเทพมหานคร เป็นเงิน 500,000 บาท (5) สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เป็นเงิน 680,000 บาท (6) งบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการเกี่ยวกับเรื่องเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ 77 จังหวัด จังหวัดละ 35,000 บาท เป็นเงิน 2,695,000 บาท (7) งบประมาณสนับสนุนให้องค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นเงิน 1,155,800 บาท และโอนผ่านไปยังเงินอุดหนุนโครงการเยาวชนไทยหัวใจสะอาด ซึ่งเป็นการสนับสนุนงบประมาณให้กับสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ดำเนินการจัดโครงการกิจกรรมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนปฏิเสธการโกงทุกรูปแบบ เป็นเงินทั้งสิ้น 12,557,200 บาท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด 76 จังหวัด จังหวัดละ 30,000 บาท เป็นเงิน 2,280,000 บาท (2) สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดได้รับการจัดสรรรวมอำเภอในจังหวัดตนเอง 878 แห่ง แห่งละ 11,600 บาท เป็นเงิน 10,184,800 บาท²⁹ (3) สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร เป็นเงิน 30,000 บาท (4) สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย 62,400 บาท

งานศึกษาวิจัย Promoting Youth Voices in Local decision making³⁰ ได้มีข้อค้นพบว่าความท้าทายของสภาเยาวชนปัจจัยหนึ่ง คือ ระดับเงินทุนที่ผันผวนซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล หรือได้รับเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานท้องถิ่นน้อย ทำให้การดำเนินงานไม่มีเสถียรภาพ และเกิดความไม่มั่นคงในทรัพยากรต่าง ๆ ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงมีกลไกให้สภาเยาวชนร่วมพิจารณางบประมาณกับเทศบาลในพื้นที่ของตนเอง เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรแตกต่างกัน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ พื้นที่ในการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ฯลฯ ยกตัวอย่าง สภาเยาวชนโคโซโว (KOSOVO) มีกระบวนการปรึกษาหารือในท้องถิ่น โดยเทศบาลเป็นผู้พิจารณาอนุมัติงบประมาณทั้งหมดตามกฎหมาย Law on Youth of Kosovo สภาเยาวชนตุรกี ได้รับเงินทุนจากสภาท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรของสภาเยาวชนท้องถิ่น

²⁹ ยกตัวอย่าง สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ก. มีจำนวนอำเภอ 10 อำเภอ งบประมาณที่สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ก. จะได้รับคือ 146,000 บาท (10 อำเภอ x 11,600 บาท + 30,000 บาท = 146,000 บาท)

³⁰ Nikola Djakovic, Aida Bejta, Nenad Andric, Alyson Beermann, Victoria Welborn, Kristen Sample, Rachel Mims, Whitney Pfeifer, Tamar Eisen, and Ferdaouis Bagga, "Case study Kosovo" In Global youth council guide, (Kosovo : The National Democratic Institute, 2021)

เมื่อพิจารณาการจัดสรรงบประมาณที่เกิดขึ้น สภาเด็กและเยาวชนจะได้รับเงินทุนจากรัฐบาลโดยตรงทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ 1. เยาวชนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณที่กำหนดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง 2. มีเงินจัดสรรบางเขตพื้นที่ได้รับเงินทุนมากเกินไปจนเกินกว่าการดำเนินงานจริง เกิดเป็นงบประมาณคงค้าง 3. บางเขตพื้นที่ได้รับเงินทุนน้อยกว่าความจำเป็นทำให้เกิดปัญหาต่อการดำเนินงานต่อมา 4. เป็นภาระเพิ่มเติมต่อสำนักงานฯ เจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินการขอพิจารณาอนุมัติงบประมาณ

1.8 กระบวนการสรรหาสภาเด็กและเยาวชน

แผนภาพที่ 3 : แสดงโครงสร้างสมาชิกและผู้บริหารสภาเด็กและเยาวชน ตามส่วนที่ 1
สภาเด็กและเยาวชน พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2)

สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนจะถูกสรรหารายชื่อและคัดเลือกโดยคณะที่ปรึกษาของหน่วยสภาเด็กและเยาวชนนั้น โดยคัดเลือกเยาวชนจากในเขตพื้นที่ รวมไปถึงเยาวชนที่สังกัดสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนที่มีลำดับองค์กรการปกครองที่เป็นหน่วยย่อยกว่า ซึ่งเมื่อได้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนมาแล้ว จะให้สมาชิกดังกล่าวคัดเลือกกันเองเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้บริหารสภาเด็กและเยาวชน กับประธานสภาเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่าง สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล A จะมีหัวหน้าบ้านพักเด็กให้คำแนะนำต่อเทศบาล A เพื่อสรรหารายชื่อเยาวชนในเขตพื้นที่แล้วนำไปคัดเลือก ซึ่งเมื่อได้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล A ก็จะมีรายชื่อที่มีคุณสมบัติเข้าเป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ A2 ได้ ซึ่งทำไปเรื่อย ๆ จนถึงสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด A3 ตลอดจนสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ในอีกด้านหนึ่งเยาวชนสามารถเข้าสมัครสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบล เทศบาล อำเภอหรือเขต จังหวัด ได้โดยตนเอง ตามมาตรา 22, 24, 26, 27, 28 และมาตรา 30³¹

เมื่อพิจารณาโครงสร้างสภาเด็กและเยาวชนพบว่า มีปัญหา 3 ลักษณะ คือ 1. วิธีการคัดเลือก สรรหาไม่ชัดเจน 2. โครงสร้างการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นระบบ 3. สัดส่วนความแตกต่างหลากหลายทางเพศและอัตลักษณ์ สำหรับปัญหาแรกเมื่อกฎหมายได้มีบทบัญญัติว่า “ให้มีสภาเด็กและเยาวชน” ผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามกฎหมายจึงตกเป็นของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐมิใช่เด็กและเยาวชน กล่าวคือ กรมกิจการเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องบรรจุเป้าหมายเหล่านี้ จึงมีคำสั่งทางราชการต่อไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ในเขตพื้นที่ให้สรรหาคัดเลือก ส่งผลให้กระบวนการคัดเลือกเยาวชนไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้เยาวชนในเขตพื้นที่ซึ่งตระหนักรู้ปัญหาต่าง ๆ หรือมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และนอกจากนั้นเมื่อมีสภาเด็กและเยาวชนแล้วให้คัดเลือกประธานสภาและคณะผู้บริหาร กฎหมายได้มีบทบัญญัติว่า “ให้คัดเลือกกันเอง” ส่งผลให้สัดส่วนคณะบริหารไม่ได้มาตรฐานทั่วไป เกิดปัญหาไม่มีโครงสร้างการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และปัญหาความแตกต่างหลากหลายทางเพศ

³¹ ยกตัวอย่าง สภาเด็กและเยาวชนตำบล เทศบาล “หัวหน้าบ้านพักเด็กและเยาวชนให้คำแนะนำต่อ อบต. เทศบาล เลือกสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบล เทศบาลจากเขตพื้นที่ แล้วนำสมาชิกฯ ไปคัดเลือกผู้บริหารจำนวนไม่เกิน 20 คน และประธานสภา 1 คน ตามมาตรา 22”

ยกตัวอย่าง สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสภาเด็กและเยาวชนเขต “คัดเลือกกันเองจากสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบล เทศบาล และเยาวชนในเขตพื้นที่ เพื่อให้ได้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ หรือสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนเขต (กรุงเทพฯ) แล้วนำสมาชิกฯ ไปคัดเลือก ผู้บริหารจำนวนไม่เกิน 20 คน และประธานสภา 1 คน ตามมาตรา 24”

และอัตลักษณ์ โดยโครงสร้างสภาเด็กและเยาวชนที่เป็นสากลสำหรับสภาเยาวชนนั้น ประกอบไปด้วยตำแหน่งและบทบาทซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้ ประธานสภา รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก จัดการงบประมาณ หัวหน้าฝ่ายสื่อสาร และมีการจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการนิติบัญญัติเพื่อแก้ไขปรับปรุง เสนอแนะที่เกี่ยวกับกฎหมาย คณะประชาสัมพันธ์ ร่างและจัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์ หรือ ประชาสัมพันธ์ออนไลน์ต่อชุมชน ซึ่งยังคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ ตัวแทนคนชายขอบ ดังนั้นสภาเด็กและเยาวชนสามารถเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ LGBTQ+ และกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการกำหนดโควตาจากการพิจารณาสัดส่วนประชากรในท้องถิ่น ถ้าหากมีเด็กผู้หญิงร้อยละ 40 ของประชากร ก็ควรมีผู้หญิงในสภาเด็กและเยาวชนร้อยละ 40 (The National Democratic Institute [NDI], 2021: 27-36)

2. การบังคับใช้กฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเด็กและเยาวชน

เมื่อศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร ทบทวน และวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้างทางกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ตัวอย่างกฎหมายการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ กรณีศึกษาสภาเยาวชน (Youth Council) ในต่างประเทศ และตามแหล่งข้อมูลทางวิชาการแล้ว ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง (focus group) เพิ่มเติมจากแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อสามารถวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

2.1 ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง (สัมภาษณ์นักกิจกรรมทางการเมือง และสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน อายุ 18-25 ปี ผ่านการลงพื้นที่สัมภาษณ์ระหว่าง กันยายน พ.ศ. 2565-ตุลาคม พ.ศ. 2565)

2.1.1 ลักษณะของปัญหา

ปัญหาที่พบในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ 1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ 2. ปัญหาการรับรู้ 3. ปัญหากฎหมาย และ 4. ปัญหาการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ต้นทุนทางเศรษฐกิจไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพอันจะนำมาซึ่งปัญหาทางอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ เมื่อมีต้นทุนเชิงปัจเจกน้อยก็จะมีโอกาสน้อยลงใน

การเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้าสู่กลไกของกฎหมายที่ได้ประกันสิทธิไว้ หรือแม้ว่ามีโอกาสรับรู้ช่องทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีภาระในแง่มุมมองของปัจเจกที่บั่นทอนต้นทุนในการใช้ชีวิต เช่น ต้นทุนด้านเวลา ต้นทุนด้านสุขภาพ ต้นทุนด้านรายได้ ฯลฯ ในขณะที่การรับรู้กฎหมายการมีส่วนร่วมของเยาวชน หรือหน่วยจัดตั้งที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน จะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจและเครือข่ายของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง อันเกิดจากกฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่ไว้ เช่น คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน สำนักงานพัฒนาสังคมมนุษย์และความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์เด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชน ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่รัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเครือข่าย เพื่อนฝูง ที่ใกล้ชิดกับสภาเด็กและเยาวชนอยู่เดิมแล้ว ดังนั้นปัญหาการรับรู้จึงเกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนทั่วไปในประเทศไทยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเครือข่ายดังกล่าว ต่อมาปัญหากฎหมายซึ่งส่งผลกระทบต่อแก่นกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเกิดจากกฎหมายต่าง ๆ ที่อาจเป็นอุปสรรคในการกำจัดสิทธิในการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มชุมนุม การแสดงออกทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นตรวจสอบถ่วงดุลต่อผู้ปกครอง ซึ่งเป็นอุปสรรคในแง่ของการให้โทษต่อการกระทำ หรือกิจกรรมทางการเมือง ส่วนปัญหาการปฏิบัติงาน ส่งผลกระทบต่อสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งเกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย และการบัญญัติกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติที่ไม่มีประสิทธิภาพ

2.1.2 กรณีศึกษาที่สะท้อนอุปสรรคในการเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยมีสภาพปัญหาเดียวกัน

กรณีศึกษาที่รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้เป็นกรณีศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ 1. พื้นที่การเมืองในระบบ หรือการเมืองเชิงกลไก ประกอบไปด้วยกลไกตุลาการ กลไกบริหาร กลไกนิติบัญญัติ ในที่นี้หมายความว่า สภาเด็กและเยาวชนตามกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ 2. พื้นที่การเมืองเชิงสาธารณะ ประกอบไปด้วยมวลชนที่มีจุดร่วมทางการเมืองเหมือนหรือคล้ายกัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการรวมกลุ่มพูดคุย ถกเถียง เพื่อตักผลึกประเด็นและภารกิจต่าง ๆ ไปดำเนินการต่อสนามการเมืองเชิงกลไก โดยทั้งสองพื้นที่การแสดงออกทางการเมืองนั้นล้วนมีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ขับเคลื่อนประเด็น ภารกิจ และเป้าหมายต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกมาเฉพาะกรณีเด่น และมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอต่อการวิเคราะห์ที่สามารถสะท้อนภาพรวมของเด็กและเยาวชนได้

การศึกษาสภาพปัญหาของกรณีศึกษาทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถสังเกตถึงความคล้ายคลึงกัน ตลอดจนจุดร่วมของปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้จัดกลุ่มประเด็นปัญหาที่พบและมีจุดร่วมกันได้มากที่สุดไว้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการรับรู้ ปัญหากฎหมาย และปัญหาการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้จำแนกเด็กและเยาวชนในพื้นที่การแสดงออกทางการเมือง เป็นสองกลุ่ม คือ (1) เด็กและเยาวชนที่เคลื่อนไหวทางการเมือง ใน พ.ศ. 2563-พ.ศ. 2565 และ (2) เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอาจมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจต่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง

(1) เด็กและเยาวชนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองใน พ.ศ. 2563-พ.ศ. 2565

1) กรณีศึกษานางสาวอาทิมา คงสกุล กลุ่มเฟมินิสต์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา³²

ปัญหาเศรษฐกิจ

อาทิมา คงสกุล อายุ 22 ปี เกิด 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 มีรายได้วันละ 260 บาท มีรายจ่ายวันละ 230 บาท ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบปัญหาต้นทุนในการจัดกิจกรรมทางการเมือง เนื่องจากต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ตนมีเพื่อนหลายคนที่มีกำลังทรัพย์ไม่มากก็จะส่งผลถึงความเดือดร้อนในชีวิตประจำวันเรื่องอื่น ๆ ตามมา วิธีการเบิกเงินจากองค์กรเคลื่อนไหวที่ตนเองสังกัดต้องสำรองจ่ายไปก่อนล่วงหน้า อย่างไรก็ตามก็จะมีพาดานงบประมาณ การจัดกิจกรรมทุกอย่างจึงต้องประหยัดและสร้างสรรค์ให้ได้มากที่สุด ซึ่งงบประมาณนั้นเป็นเพียงงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ ไม่ได้คำนวณรวมไปกับสวัสดิภาพของคนทำงาน ส่งผลให้ต้องจ่ายเงินส่วนตัวอยู่เสมอ ซึ่งตนเองเข้าใจว่าองค์กรมีรายได้และการสนับสนุนน้อย

ปัญหาการรับรู้

อาทิมา คงสกุล ไม่เคยรู้จักสภาเด็กและเยาวชน และคิดว่าคนรอบข้างก็ไม่มีใครรู้จักเช่นเดียวกัน เวลาเคลื่อนไหวส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่มหาวิทยาลัย จึงยื่นข้อเรียกร้องต่อมหาวิทยาลัยโดยตรง หากเคลื่อนไหวนอกพื้นที่มหาวิทยาลัยจะติดต่อสื่อมวลชนหรือการร่วมชุมนุมองค์กรอื่นที่จัดกิจกรรมใหญ่ เพื่อสะท้อนประเด็นปัญหากลุ่มตนเอง

³² สัมภาษณ์ อาทิมา คงสกุล, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 13 ตุลาคม 2565.

ตนเองไม่รู้ว่าการใช้กลไกสภาเด็กและเยาวชนจะได้มาซึ่งอะไร หรือมีผลลัพธ์อย่างไร ตนจินตนาการภาพเหล่านั้นไม่ออกเนื่องจากไม่รู้ข้อมูลเลย ตนเองอยากเห็นบทบาทของสภาเด็กและเยาวชนต่อการเมืองสาธารณะมากกว่านี้ ยกตัวอย่างตอนเคลื่อนไหวในเรื่องเพศ ก็ยังพบว่าไม่มีสถานศึกษาทุกแห่งซึ่งไม่ว่าจะเป็นระดับมัธยมหรือมหาวิทยาลัย ก็จะมีปัญหาการคุกคามทางเพศเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามคิดว่าการเคลื่อนไหวการเมืองทางสาธารณะ และการเมืองเชิงกลไกของสภาเด็กและเยาวชนต้องดำเนินควบคู่กันจึงจะเกิดการเปลี่ยนแปลง

ปัญหากฎหมาย

ส่วนของกฎหมาย อาทิตมา คงสกุล มองว่าเป็นทั้งอุปสรรคและเป้าหมายที่อยากแก้ไขในขณะเดียวกัน เช่น การทำแท้ง การสมรสเท่าเทียม สวัสดิการผัวอนามัย เสรีภาพของ sex worker ล้วนมีกฎหมายคร่ำครึรองรับ และยังเป็นสิ่งที่กดขี่ผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่ ซึ่งตนเองมักแสดงออกทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ เช่น การตั้งป้ายนิทรรศการ ตั้งป้ายทำโพลถามความคิดเห็นจึงไม่ได้มีกฎหมายการชุมนุมมาเป็นอุปสรรคมากนัก ดังนั้นการต่อสู้ของคนที่เคลื่อนไหวประเด็นทางเพศ ต้องคอยคัดง้างกับระบบกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นที่มีลักษณะปิตาธิปไตย (Patriarchy) และมีอุปสรรคจากผู้ที่เห็นด้วยกับกฎหมายดังกล่าว และคอยทำให้เสียงของคนเคลื่อนไหวมีพลังน้อยลงอยู่เสมอ

2) กรณีศึกษานางสาวจุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ กลุ่มเยาวชนปลดแอก³³

ปัญหาเศรษฐกิจ

จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ อายุ 24 ปี เกิด 6 ตุลาคม พ.ศ. 2541 อำเภอหัวสะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีรายได้วันละ 500 บาท มีรายจ่ายวันละ 500 บาท หรือมากกว่านั้น ไม่มีเงินเก็บออม เนื่องจากนำไปใช้เป็นค่าเดินทางในการทำกิจกรรม เดินทางไปประชุมทำกิจกรรมซึ่งเคยมีค่าเดินทางสูงสุดประมาณ 400 บาท ค่าวัสดุอุปกรณ์สามารถเบิกได้ สวัสดิการการทำกิจกรรมส่วนใหญ่เบิกน้อยครั้ง แต่จะใช้รายได้ส่วนตัวจากการขายขนมเค้ก ในตอนแรกครอบครัวจะสนับสนุนในการทำกิจกรรม แต่ภายหลังครอบครัวมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากโรคป่วยซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เวลาถูกดำเนินคดีหากมีค่าใช้จ่าย เช่น ค่าประกันตัว ตนเองคิดว่าต้นทุนในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด คือ ขึ้นตอน

³³ สัมภาษณ์ จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 13 ตุลาคม 2565.

กระบวนการยุติธรรม เช่น ค่าเดินทางในการไปศาล โดยเฉพาะหลังจบการศึกษากลับมาอาศัยที่บ้านเกิดจะมีค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น จากเดิมขณะที่เรียนมหาวิทยาลัยจะเดินทางเฉพาะภายในตัวเมือง

ปัญหาการรับรู้

จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ เคยได้ยินชื่อสภาเด็กและเยาวชนจากเพื่อนขณะเรียนมหาวิทยาลัย ในส่วนการเคลื่อนไหวทางการเมืองตนไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากสภาเด็กและเยาวชน หรือใช้กลไกใด ตนคิดว่าสภาเด็กและเยาวชนไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง ส่วนใหญ่คนที่รู้จักสภาฯ จะเป็นเครือข่ายใกล้ชิดกับนักเรียน นักศึกษาที่ทำกิจกรรมในสถานศึกษา ซึ่งเพื่อนที่ตนรู้จักซึ่งเป็นสภาเด็กและเยาวชน ทำกิจกรรมของโรงเรียนและมีครอบครัวที่ค่อนข้างยึดโยงกับระบบราชการ

ปัญหากฎหมาย

กังวลเกี่ยวกับกฎหมายอาญามาตรา 112 ซึ่งมีโอกาสถูกกักขังระหว่างดำเนินคดี มีโทษสูง กฎหมายอาญามาตรา 116 พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ที่เกี่ยวกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ พ.ร.บ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

ข้อเสนอแนะ

สภาเด็กและเยาวชนต้องทำให้มีความเป็นระบบราชการน้อยลง ต้องยกเลิกผูกติดกับลูกท่านหลานคุณ ระบบอาวุโส ระบบอุปถัมภ์ มีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นให้คนทั่วไปรับรู้รับทราบ มีหลักเกณฑ์เสรีภาพ มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นอิสระจากราชการ มีอำนาจเองตัดสินใจเอง กำหนดการดำเนินการได้ด้วยตนเอง

3) กรณีศึกษานางสาวอัสมา แซ่อึ้ง กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม³⁴

ปัญหาเศรษฐกิจ

อัสมา แซ่อึ้ง อายุ 19 ปี เกิด 15 มกราคม พ.ศ. 2546 เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร มีรายได้วันละ 200 บาท จากครอบครัว มีรายจ่ายวันละ 150 บาท เงินเก็บออมนำไปซื้อของส่วนตัวและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง ในช่วงแรกเป็นเพียง

³⁴ สัมภาษณ์ อัสมา แซ่อึ้ง, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 14 ตุลาคม 2565.

ผู้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองก็จะนำสิ่งของเชิงสัญลักษณ์ไปร่วมด้วย เช่น ป้ายผ้า กระดาษ และของอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เช่น น้ำดื่ม ข้าวกล่อง แต่มีบางครั้งที่ครอบครัวสนับสนุนเงินทุน มีปัญหาเรื่องต้นทุนเนื่องจากมีเงินเก็บออมไม่เพียงพอต่อการทำกิจกรรม ยิ่งในช่วงหลังที่เข้าเป็นนักกิจกรรมแล้วจะมีการเดินทางบ่อยขึ้น ต้นทุนส่วนใหญ่จึงหมดไปกับการเดินทาง บางครั้งสูงถึง 600 กว่าบาท เนื่องจากบ้านอยู่ไกลจากสถานที่นัดชุมนุมจริง ๆ แล้วตนสามารถเบิกค่าใช้จ่ายกับองค์กรที่สังกัดได้ แต่ในช่วงกระแสจะมีทุนสนับสนุนองค์กรเข้ามาน้อยทำให้เบิกได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายจริง หรือบางครั้งก็เบิกไม่ได้เลย ส่วนตัวไม่เคยถูกดำเนินคดีทางการเมืองแต่เคยเห็นเพื่อนหลายคนที่ถูกดำเนินคดี ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมค่อนข้างสูง ทั้งในเรื่องค่าทนายความ การเดินทางบ่อยครั้ง ค่าอาหารกลางวันและน้ำดื่ม เงินการประกันตัว ถ้ามีหน่วยงานรัฐที่สนับสนุนการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน คิดว่าจะมีคนสนใจปัญหาบ้านเมืองและออกมาทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น หรืออาจมีช่องทางในการสะท้อนปัญหาบ้านเมืองผ่านกลไกอื่น ๆ เช่น ลานคนเมือง ของผู้ว่าฯ กรุงเทพฯ ชัชชาติ ก็เป็นช่องทางหนึ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไม่ต้องมาคิดมากเรื่องต้นทุนในการถูกดำเนินคดี

ปัญหาการรับรู้

ในขณะที่ อสมท แซ่ฮึง ทำกิจกรรมทางการเมืองตนเองหรือคนรอบข้างไม่เคยรู้จักสภาเด็กและเยาวชน รู้จักครั้งแรกผ่านเพื่อนที่มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน รู้สึกตื่นเต้นที่ได้ยินคำว่าสภาเด็ก แต่พอเข้าไปอ่านตัวกฎหมายแล้วตนตั้งคำถามว่าสภาเด็กและเยาวชนดังกล่าวสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเด็กและเยาวชนอย่างไร ตนเห็นแนวทางกฎหมายเขียนไว้ว่า ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม หรือ แสดงออกความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเด็กและเยาวชน ถ้าหากสามารถนำมาบังคับใช้ได้จริงจะเป็นประโยชน์ต่อนักกิจกรรมมาก ยกตัวอย่างกรณีที่มีเด็กเสียชีวิตในมือคิดว่าสภาเด็กและเยาวชนสามารถมีส่วนช่วยในเรื่องของกระบวนการยุติธรรมได้ แต่ปัญหาอาจเกิดจากการที่ไม่มีใครรู้จักเลยไม่มีนักกิจกรรมที่มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง หรือคิดว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกลไกมักล่าช้า มีพลังในการผลักดันน้อย ยกตัวอย่างตนเคยเรียกร้องเรื่องการยกเลิกชั่วโมงจิตอาสาใน กยศ. ผ่านรัฐสภา ไม่ได้เห็นมี

การเปลี่ยนแปลงอะไรนอกจากการลงเอยในรายงานการประชุมรัฐสภา โดยหนังสือที่ยื่น
ณ ตอนนั้นก็มีขบวนการนักศึกษาหลายมหาวิทยาลัยร่วมลงชื่อ

ปัญหากฎหมาย

ถ้าเป็นนักกิจกรรมทางการเมืองเวลาขึ้นปราศรัย หรือไปร่วมกิจกรรม
จะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต หรืออาชีพ ตนเองไม่อยาก
โดนคดีทางการเมืองได้ก็ตาม ซึ่งเคยมีการพูดคุยกับองค์กรอยู่ตลอดว่า หากพูดปราศรัยใน
เนื้อหานี้จะโดนคดีอะไรบ้าง กฎหมายที่ตนกังวลมาก คือ กฎหมายอาญามาตรา 112
เนื่องจากมีโทษหนักมากที่สุด และยิ่งไปกว่านั้นเวลาขึ้นปราศรัยจะมีตำรวจจับตามองอยู่
ตลอด คอยถ่ายรูป หรือแม้แต่แต่งกายนอกเครื่องแบบเป็นผู้ชุมนุมแล้วตามกลับไปที่พัก
อาศัย ส่วนคดีเล็กน้อยก็จะพบเจอโทษในกฎหมาย พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์
ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ที่เกี่ยวกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ
พ.ร.บ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

4) กรณีศึกษานายชินนทร์ วงศ์ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์ และการชุมนุม³⁵

ปัญหาเศรษฐกิจ

ชินนทร์ วงศ์ อายุ 22 ปี เกิด 17 กันยายน พ.ศ. 2543 เขตบางขุนเทียน
จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีรายได้วันละ 315 บาทจากครอบครัว มีรายจ่ายมากกว่ารายได้
จึงขอจากครอบครัวเพิ่มเติม เงินส่วนหนึ่งใช้จ่ายไปกับการเดินทางประชุม การเดินทางไปทำ
กิจกรรม การเดินทางไปศาล หรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น รับประทานอาหาร สังสรรค์
กลางคืน หรือบางครั้งเดินทางไกลก็จะมีค่าที่พัก เนื่องจากตนเองเป็นนักศึกษาจึงไม่สามารถ
หารายได้ อุปสรรคส่วนใหญ่ทางเศรษฐกิจ คือ การบริหารจัดการเงินส่วนตัว ส่งผลให้ต้อง
บริหารจัดการในตัวตนนักศึกษา และตัวตนของนักกิจกรรมทางการเมือง

ปัญหาการรับรู้

รู้จักสภาเด็กและเยาวชน เนื่องจากเป็นเพื่อนของเพื่อนในมหาวิทยาลัย
กับสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนเขต ตนคิดว่าสภาเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้
กำกับของรัฐ ซึ่งให้เด็กสะท้อนการทำงานบางอย่างไปยังรัฐพิจารณาอนุมัติ หรือสิ่งที่รัฐ

³⁵ สัมภาษณ์ ชินนทร์ วงศ์, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 14 ตุลาคม 2565.

ต้องการรับทราบจากเด็กและเยาวชน ตอนนี้เข้าใจว่าสภาเด็กและเยาวชนสังกัดภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไม่ได้มีกฎหมายที่ชัดเจนว่าจะต้องมีบทบาทในส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรัฐสภา ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ แต่เป็นองค์กรอิสระอย่างหนึ่งที่รัฐมีงบประมาณให้ โดยการเขียนโครงการขึ้นมา ซึ่งบฯ ของรัฐตามปกติจะมาจากภาษีประชาชนแต่ไม่ได้มีการรับรู้ในวงกว้าง ด้วยภาพลักษณ์ของระบบราชการตนมองว่าสภาเด็กและเยาวชนเป็นองค์กรที่ไม่ได้เป็นอิสระจากรัฐอย่างแท้จริง ทำให้อาจจะเกิดวัฒนธรรมบางอย่างที่ไม่ทำให้เด็กและเยาวชนต้องการมีส่วนร่วม ซึ่งตนเองคิดว่าเมื่อเข้าองค์กรไปแล้วจะทำตามความต้องการของตนเองได้จริงหรือไม่ ดังนั้นในทุกวันนี้สิ่งที่เกิดขึ้นคือเด็กและเยาวชนตั้งกลุ่มขับเคลื่อนประเด็นทางสังคมการเมือง และหาทุนสนับสนุนกันขึ้นมาเอง สิ่งเหล่านี้เรียกว่าวิกฤติศรัทธาต่อระบบราชการไทย คนรอบตัวส่วนใหญ่รู้จักสภาเด็กและเยาวชนแต่ไม่ได้รู้ถึงบทบาท หรือเป้าหมายขององค์กร และด้วยความที่เคยร่วมมือกับองค์กร ก็จะมีรู้จักคนที่รู้จักสภาเด็กและเยาวชนซึ่งคนที่เข้ามาส่วนใหญ่ล้วนมาจากเครือข่ายและระบบอุปถัมภ์

ปัญหากฎหมาย

ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ตนมักโดนคดีจาก พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ที่เกี่ยวกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ พ.ร.บ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 บ่อยครั้งที่อาจจะดูเหมือนที่ป้องกันโรคระบาด แต่ในทางการเมืองคิดว่าเป็นกฎหมายที่ป้องกันการรวมกลุ่มชุมนุม หรือแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล ตนเองต้องคดีกฎหมายอาญามาตรา 112 เนื่องจากการตีความกฎหมายที่กว้างเกินไปและมีโทษสูง

(2) เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2563-พ.ศ. 2565

สมาชิกสภาเด็กและเยาวชน และเยาวชนผู้ที่มีส่วนร่วมอยู่ในกลไกกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ต่างพบปัญหาทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับนักกิจกรรมทางการเมือง เมื่อพวกเขาดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง พวกเขาจะมีค่าใช้จ่ายที่ออกโดยส่วนตัวต่อกิจกรรมนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นค่าเดินทาง ค่าอาหารและ น้ำดื่ม ในอีกด้านหนึ่งเยาวชนเหล่านี้มีฐานะครอบครัวปานกลางจนถึงยากจนทำให้บางครั้งมีอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

เพิ่มมากขึ้น เช่น การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง ทำให้ต้องต่อเที่ยวรถ ณ จุดรับผู้ให้บริการหลายจุด เยาวชนเหล่านี้ต้องบริหารจัดการรายได้ ในฐานะของนักเรียน นักศึกษา และในฐานะของสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน และปัญหาที่มีจุดร่วมกันมากที่สุด และมีประสบการณ์เป็นไปในทางเดียวกัน คือ ปัญหาการรับรู้ พวกเขาต่างพบว่ากลไกกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติมีการรับรู้ในหมู่เด็กและเยาวชนไม่ครอบคลุมในเขตพื้นที่ตนเอง หรือในคนรู้จักรอบตัว ซึ่งสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอสำหรับเจตนารมณ์ จุดประสงค์ ความสำคัญ และบทบาทของหน่วยองค์กรตนเอง ในอีกด้านหนึ่งการรับรู้เกิดจากเครือข่ายใกล้ชิดที่ตนเองรู้จัก เช่น เพื่อนของเพื่อนที่เป็นสมาชิกสภาฯ โรงเรียนคัดสรรรายชื่อเด็กนักเรียนที่มักทำกิจกรรมบอยค้ายโครงการต่าง ๆ ของรัฐ หรือกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐรู้จักกับพ่อแม่ของเยาวชน จึงยินยอมเซ็นอนุมัติให้ลูกของตนเข้าเป็นสมาชิก ปัญหาสุดท้าย คือ ปัญหาการปฏิบัติงานที่สามารถสะท้อนการบังคับใช้กฎหมายได้เฉพาะเจาะจงมากที่สุด พวกเขาพบว่าเมื่อเข้าไปปฏิบัติงานในองค์กรแล้วจะเจออุปสรรคในระบบราชการที่ล่าช้า มีความซับซ้อนของกระบวนการ ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจการตัดสินใจที่สูงกว่า มีวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นไปที่คุณค่าเชิงจริยธรรม องค์กรมีช่องโหว่ในด้านการพิจารณาอนุมัติงบประมาณซึ่งก่อให้เกิดพิจารณาอนุมัติงบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพและฟุ่มเฟือยได้ง่าย มากไปกว่านั้น คือ มีทรัพยากรน้อยทั้งในด้านบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ มีผู้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อขนาดงาน เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวนั้นทำให้สมาชิกองค์กรไม่ได้ให้ความสำคัญ

5) กรณีศึกษานายสินวัฒน์ ธีรธำรงสุขภูมิ ผู้ช่วยประธานสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (จากการแต่งตั้ง) และเป็นรองประธานสภาเด็กและเยาวชนเขตยานนาวา³⁶

ปัญหาเศรษฐกิจ

สินวัฒน์ ธีรธำรงสุขภูมิ อายุ 21 ปี เกิด 5 ธันวาคม พ.ศ. 2544 เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร มีรายได้ 170 บาทจากครอบครัว มีรายจ่าย 165 บาท เงินที่เหลือออมนำไปลงทุนในสลากออมสิน เมื่อปฏิบัติงานสามารถเบิกค่าอาหาร ค่าเดินทางได้บางครั้ง ซึ่งขึ้นอยู่กับโครงการที่ของบประมาณไปว่ากิจกรรมนั้นจะมีส่วนสวัสดิภาพ

³⁶ สัมภาษณ์ สินวัฒน์ ธีรธำรงสุขภูมิ, นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนยานนาวา, 16 ตุลาคม 2565.

คนทำงานหรือไม่ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะออกค่าใช้จ่ายส่วนตัว ตนคิดว่าต้นทุนเวลาเป็นปัญหาหลักจากการที่ตนทำกิจกรรมควบคู่กับการศึกษาถึงแม้ว่าจะมีระเบียบรับรองให้อำนวยความสะดวกต่อการศึกษาดังแต่ในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถทำได้

ปัญหาการรับรู้

เข้าเป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน 31 ตุลาคม พ.ศ. 2563 เริ่มรู้จักสภาเด็กและเยาวชนจากเพื่อนมัธยมชักชวน ในตอนแรกไม่ได้คาดหวังอะไร เคยอ่านกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติผ่านอินเทอร์เน็ต แต่หลังจากที่ทำงานร่วมกับองค์กรแล้วจึงเห็นบทบาทต่าง ๆ มากขึ้นและคิดว่าอาจจะเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชน คนรอบตัวไม่มีใครรับรู้มาก เนื่องจากบทบาทของสภาเด็กและเยาวชนไม่ได้โดดเด่นมากมาย

ปัญหาการปฏิบัติงาน

เคยเห็นเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายพัฒนาชุมชนจะมีการลงพื้นที่ในหมู่บ้าน และให้ผู้ปกครองเซ็นยินยอม ซึ่งเจ้าหน้าที่จะรู้จักกับผู้ปกครองเป็นระบบเครือข่ายอุปถัมภ์ ถ้าอยากให้สภาเด็กเป็นที่รับรู้ต้องมีบุคคลต้องแหวกออกมาจากกฎเกณฑ์ทั้งหมด เช่น เรื่องการพูดถึงปัญหาการเมือง แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่ได้มีแนวทางในการส่งเสริมการรวมกลุ่มชุมชน การปฏิบัติงานตรงนี้มักติดขัดกับดักระบบราชการ และกรอบความคิดทางศีลธรรม เจ้าหน้าที่รัฐมักมีความคิดสร้างสรรค์น้อย การทำงานอาศัยความเห็นอกเห็นใจ ความเกรงใจเป็นหลัก ทำให้ขาดมาตรฐานในการปฏิบัติต่อสมาชิกทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน บรรยากาศในการทำงาน สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการทำงาน เช่น เรื่องของห้องทำงานก็ได้ห้องที่เก่าแก่ ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน มากไปกว่านั้นการของบประมาณต่าง ๆ จะถูกจำกัดอยู่ในหมวดที่ถูกกำหนดมาแล้ว เช่น ศิลปวัฒนธรรม วิชาการ อาชีพ กีฬา และเทคโนโลยี ฯลฯ จากประสบการณ์เขียนโครงการของบประมาณ หากจัดกิจกรรมวันสำคัญ วันหยุดของราชการไทย จะพิจารณาอนุมัติง่ายกว่าโครงการอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

แก้กฎหมายให้สภาเด็กและเยาวชนเลือกตั้งอย่างจริงจังเหมือนเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่ได้บุคคลและการปฏิบัติงานที่มี

ประสิทธิภาพ เป็นสาธารณะมากขึ้น ทำให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุล ประเด็นการมีส่วนร่วม
 ตนคิดว่าสามารถทำได้ทันทีโดยไม่ต้องมีต้นทุนอะไรเลย สภาเด็กและเยาวชนสามารถ
 ขับเคลื่อนประเด็นด้านการเมืองได้ เช่น การออกแถลงการณ์ การแสดงความคิดเห็นในที่
 สาธารณะ หรือสามารถสังเกตการณ์ เข้าร่วมกลุ่มชุมนุม เพราะมีเจตนารมณ์ด้านการส่งเสริม
 ประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทที่ควรเพิ่มมากขึ้นในสภาเด็กและเยาวชน

**6) กรณีศึกษาเด็กชายณัฐพล แสงอรุณ สมาชิกสภาเด็กและเยาวชน
 กรุงเทพมหานคร³⁷**

ปัญหาเศรษฐกิจ

ณัฐพล แสงอรุณ อายุ 14 ปี เกิด 24 มีนาคม พ.ศ. 2551 แขวงปากคลอง
 เขตภาษีเจริญ จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีรายได้วันละ 200 บาท จากครอบครัว มีรายจ่าย
 วันละ 180 บาท เงินที่เหลือออมจึงนำไปทำกิจกรรมเคลื่อนไหว มีคุณสมบัติสนับสนุนเรื่องรายได้
 เป็นหลักซึ่งพ่อแม่แยกทางกัน คุณปามีรายได้เดือนละ 12,000 บาท เวลาปฏิบัติงานจำเป็นต้อง
 นั่งรถโดยสารประจำทางซึ่งเกิดความล่าช้าบ่อยครั้ง ตนเองเคยเป็นอดีตนักเคลื่อนไหวใน
 กลุ่มทะลุแก๊ซ เมื่อเป็นนักเคลื่อนไหวที่มีชื่อเสียงน้อยจะหาทุนทรัพย์ในการเคลื่อนไหวยาก
 สภาเด็กและเยาวชนไม่มีรายได้ให้แก่สมาชิก ตนคิดว่าเป็นงานจิตอาสา มีสวัสดิการเฉพาะ
 รายกิจกรรม สามารถเบิกค่าเดินทางได้สูงสุด 300 บาท มีอาหารและน้ำ เวลาทำกิจกรรม
 รวมทุกอย่างหักลบกลบหนี้แล้วจะต้องออกเงินส่วนตัวเสมอ ตนเองเคยเห็นปัญหา
 ผลประโยชน์ทับซ้อน ในสำนักงานเขตแห่งหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับ
 สำนักงานเขต ผลักดันบุตรตนเองเป็นคณะกรรมการบริหารโดยการควบคุมเสียงสมาชิกให้
 เลือกตั้งบุตรตนเอง ซึ่งขณะนั้นบุคคลนั้นดำรงตำแหน่งประธานสภาเด็กและเยาวชนเขต
 แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ปัญหาการรับรู้

ตนเริ่มเข้า สดย. วันที่ 12 เดือนกันยายน พ.ศ. 2565 ผ่านคนที่เป็นสมาชิก
 สดย. อยู่แล้วซึ่งเป็นอดีตประธานนักเรียนของโรงเรียนวัดราชาธิวาสวิหาร มีความคาดหวัง
 คือ อยากได้ประสบการณ์ในการทำงานและพัฒนาตนเอง เคยอ่านกฎหมายส่งเสริม
 การพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ผ่านการค้นหาในอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่เข้าสภาเด็กและ

³⁷ สัมภาษณ์ ณัฐพล แสงอรุณ, นักเรียนที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร, 16 ตุลาคม 2565.

เยาวชนมีการประชุมการทำงานไป 6 ครั้ง ตนไม่เคยเห็นนักกิจกรรมทางการเมืองมาพึ่งพากลไกของสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และไม่เคยเห็นการร่วมแสดงออกกิจกรรมทางการเมือง

ปัญหาการปฏิบัติงาน

ส่วนตนคิดว่าสภาเด็กและเยาวชนหลักเล็งจากการเมืองไม่ได้ ผู้ใหญ่เจ้าหน้าที่รัฐจะให้ความสำคัญกับการเป็นกลาง ไม่ยุ่งเกี่ยวช่องทางทางการเมือง ทำให้ผู้ที่เข้ามาในกลไกสภาเด็กและเยาวชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ตนเห็นว่าข้อเสียของสภาเด็กและเยาวชน คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างน้อย ไม่ครอบคลุมต่อเด็กในกรุงเทพมหานคร ทำให้คนทั่วไปไม่รู้จุดประสงค์และบทบาทของสภาเด็กและเยาวชน ส่วนคนในสภาเด็กและเยาวชนไม่ค่อยกระตือรือร้น สมาชิกมาจากการเกณฑ์นักเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ตนเห็นมาจากโครงการทูปีนัมเบอร์วัน ตนเองคิดว่าสภาเด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือกลไกของรัฐอย่างหนึ่ง การทำงานต้องผ่านผู้ใหญ่ก่อน ไม่มีอำนาจตัดสินใจ จริง ๆ แล้วการคิด การออกแบบงานส่วนใหญ่ก็มาจากองค์กรฝ่ายรัฐมาชักชวนให้ร่วมด้วย เช่น ส.ส.ส. พอช. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

ตนอยากให้สภาเด็กและเยาวชนเข้าถึงเด็ก หรือคนรุ่นใหม่มากกว่านี้ อยากให้มีการตรวจสอบงบประมาณอย่างจริงจัง ตรวจสอบแหล่งที่มาของเงิน สามารถระบุตัวตนของผู้ถือเงินได้เป็นระเบียบชัดเจน ที่ผ่านมาสภาเด็กและเยาวชนไม่เคยมีการพิจารณางบประมาณกันเองเลย

7) กรณีศึกษานายพุฒิพงศ์ เหล่าอิธิพานิช อดีตสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนเขตบึงกุ่ม รองประธานอนุกรรมการ³⁸

ปัญหาเศรษฐกิจ

พุฒิพงศ์ เหล่าอิธิพานิช อายุ 18 ปี เกิดวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2565 เขตคลองสามวา จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีรายได้จากคุณแม่วันละ 250 บาท มีรายจ่ายวันละ 200 บาท มีค่าหอพักค่าน้ำและค่าไฟที่ต้องจ่ายเอง ไม่มีเงินเก็บออม เมื่อปฏิบัติงานภายใต้

³⁸ สัมภาษณ์ พุฒิพงศ์ เหล่าอิธิพานิช, นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนบึงกุ่ม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 16 ตุลาคม 2565.

สภาเด็กและเยาวชนจะมีค่าใช้จ่ายที่ต้องออกส่วนตัว เช่น ค่าเดินทาง ค่าอาหารและน้ำ เคยเดินทางสูงสุดตกวันละ 500 บาท

ปัญหาการรับรู้

เริ่มเข้าสภาเด็กและเยาวชน วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ผ่านโรงเรียนบึงกุ่มเป็นผู้ส่งรายชื่อโดยวิธีการดึงรายชื่อตนจากสภานักเรียน ซึ่งไม่เคยรับรู้ข้อมูลการปฏิบัติงานเลยในสภาเด็กและเยาวชนบึงกุ่มมาก่อน เพื่อนและคนที่รู้จักส่วนใหญ่รอบตัวไม่ได้รับรู้ว่ามีสภาเด็กและเยาวชน แม้กระทั่งเพื่อนที่ทำสภานักเรียนอยู่ในปัจจุบัน ตอนเข้ามาครั้งแรกไม่เคยได้ยินคำว่า สภาเด็กและเยาวชน ไม่ได้มีความคาดหวังแต่เป็นความบังเอิญที่โรงเรียนส่งชื่อไป เมื่อเข้าไปแล้วพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มาจากรายชื่อโรงเรียนคัดสรร และรายชื่อสมาชิกค่ายโครงการทูปีนัมเบอร์วัน เมื่อตนเข้าไปประชุมครั้งแรกก็จะมีกรรมการเลือกคณะผู้บริหารทันที โดยเริ่มจากการเสนอชื่อซึ่งมีหลายคนไม่ได้รู้จักกันมาก่อนจึงเป็นการเสนอเฉพาะคนที่รู้จักกัน หรือเสนอตนเอง

ปัญหาการปฏิบัติงาน

ตนดำรงตำแหน่งอนุกรรมการ เนื่องจากเป็นคนนอกเขตที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจะถูกปิดชื่อไปเป็นอนุกรรมการ หรือคณะทำงานหนึ่ง ตนจะเป็นคณะบริหารไม่ได้ เนื่องจากเรียนอยู่ที่โรงเรียนบึงกุ่ม แต่อาศัยอยู่ที่คลองสามวา ซึ่งกระบวนการรับรู้ไม่ได้มีการเปิดรับสมัครสมาชิก แต่จะเป็นการติดต่อสำนักพัฒนาความมั่นคงมนุษย์จังหวัดไปยังโรงเรียน ตั้งแต่เข้าทำงานมา 3 ปี มีการประชุมทั้งหมด 3 ครั้ง และมีคนเข้าประชุมทั้งหมด 7-8 คน จากทั้งหมด 60 คน โดยครั้งที่ 3 เป็นการประชุมหมดวาระคณะผู้บริหารเพื่อเลือกตั้งใหม่ เวลาประชุมจะหาสถานที่ประชุมยาก ไม่มีรถรับส่งเดินทาง ซึ่งเป็นการนัดประชุมโดยตัวประธานสภาเด็กและเยาวชน และมีเจ้าหน้าที่เข้ามาสังเกตการณ์เป็นที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชน

เคยตั้งข้อสังเกตถึงโครงการหนึ่งที่มีกระบวนการเขียนโครงการหลวม ๆ มีการตรวจสอบน้อย แล้วได้พิจารณาอนุมัติงบประมาณทันที แต่หลังจากนั้นผู้จัดทำโครงการติดโควิดแล้วยกเลิกโครงการไป แต่เมื่อถามถึงงบประมาณที่ได้มาก็ไม่ทราบหายไปที่ไหน และไม่ได้คำตอบจากประธานสภาเด็กและเยาวชน

ไม่เคยมีนักกิจกรรมทางการเมืองมาติดต่อหรือเกี่ยวข้อง มีครั้งเดียวที่รู้สึกว่าย่เกี่ยวข้องกับการเมืองภาพใหญ่คือการเสนอปัญหาต่าง ๆ แก่สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร แล้วมีเป้าหมายนำรวบรวมนักผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ในช่วงเมษายน ซึ่งปัญหาเหล่านั้นกลับไม่ได้เสนอสู่ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ โดยตรงไปค้างอยู่ที่สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และโครงการนั้นจำได้ว่ามีที่พักผ่อนในโรงแรมที่พัทยา โรงแรมที่กาญจนบุรีติดริมน้ำ มีราคาค่อนข้างสูง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มสัมมนาที่โรงแรมแต่มีการเที่ยวเล่นเป็นส่วนใหญ่ มีการสังสรรค์ในตอนกลางคืน ซึ่งงบประมาณหลายหมื่นบาทที่น่าตกใจ คือ การเหมาโรงแรมทั้งโรงแรม แต่ได้ผลลัพธ์คือการสัมมนาทั้งหมด 5 ครั้ง มีสวัสดิการอาหารว่าง น้ำดื่มแล้วแต่โครงการ มีรถตู้จากเขตไว้ใช้ในราชการมารับส่ง ที่ผ่านมามีอาจจะมียกย่องประธานสภาเด็กและเยาวชนที่รับรู้เรื่องงานเล็กน้อย เช่น การหาข้อเสียของกรุงเทพมหานครส่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ มีการประสานงานโดยตรงที่ตัวประธานทำให้แบ่งกลุ่มในฝั่งคนได้รับการงาน และไม่ได้รับเลย ตนเคยรับรู้ว่าการเตรียมความพร้อมงานกีฬาสีในเขตตนเองแต่ไม่มีเพื่อนทำงานกันจนใกล้ถึงวันงาน ซึ่งยกเลิกงานเฉพาะหน้าไป

ตนคิดว่าสภาเด็กและเยาวชนไม่ได้มีการพูดถึงเจตนารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ตนไม่เคยรู้เลยว่ามีความหมายนี้อยู่ ซึ่งไม่รู้ระเบียบเอกสารงบประมาณ เวลาทำโครงการหนึ่งต้องเป็นการขอเจ้าหน้าที่หรือถามไปยังบุคคลถึงจะได้มา ซึ่งไม่ทราบเลยว่ากระบวนการของบใครเป็นผู้พิจารณา ใครเป็นผู้อนุมัติโครงการต่าง ๆ แล้วตัวเงินจะโอนผ่านบัญชีใคร

ข้อเสนอแนะ

อุปสรรคใหญ่ คือ ไม่มีใครใส่ใจต่อองค์กรนี้ ตั้งแต่รัฐมนตรี ผู้อำนวยการเขตหรือเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง ถ้าหากการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนรวมไปถึงเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่านี้ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนได้ดีที่สุดเพราะเป็นองค์กรที่เป็นทางการของตัวแทนเด็กและเยาวชน และมีอยู่ตามกฎหมายกำหนด มีข้อเสนอคือ 1. การประชุมกันเองในกลุ่มผู้ใหญ่ควรให้มีเด็กในพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุม 2. มอบอำนาจหน้าที่ให้ทุกฝ่ายทุกเครือข่าย มีความใส่ใจในสภาเด็กและเยาวชนมากกว่านี้ หรือเป็นที่รู้จัก ยกตัวอย่างหากเด็กคนหนึ่งมีปัญหาที่สามารถที่จะมาพึ่งพาสภาเด็กและเยาวชนได้ 3. อยากให้มีการกฎหมายที่ชัดเจนในกระบวนการสรรหาเลือกตั้งสภาเด็กและเยาวชน มีความครอบคลุมเด็ก

และเยาวชนทั้งเขต 4. อยากให้มีระเบียบการพิจารณางบประมาณที่ชัดเจนจะทำให้งบประมาณที่ได้จากรัฐและภาษีประชาชนมีประสิทธิภาพ

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาคอขวดการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน และเสนอแนวทางพัฒนาแก้ไขกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติให้สอดคล้องต่อการมีส่วนร่วมของนักกิจกรรมทางการเมือง และสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นักกิจกรรมทางการเมืองไม่ได้พึ่งพาการใช้กระบวนการของกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งนักกิจกรรมที่เป็นเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้รู้จักสภาเด็กและเยาวชน หรือกฎหมายดังกล่าวมาก่อน มีส่วนน้อยที่รู้จักจากบุคคลใกล้ชิด หรือรู้จักจากสถาบันของรัฐ ยกตัวอย่าง รู้จักจากเพื่อนของเพื่อนที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน โรงเรียนของรัฐคัดสรรรายชื่อจากสภานักเรียน หรือนักเรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกับโครงการรัฐได้รับจดหมายเชิญเข้าเป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ในทางกลับกันมีส่วนน้อยที่รับรู้กฎหมายการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ หรือรับรู้การบังคับใช้กฎหมายผ่านสภาเด็กและเยาวชน แต่ยังคงเลือกไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกลไกดังกล่าว เนื่องจากไม่ได้ทราบถึงเจตนารมณ์ จุดประสงค์ และบทบาทต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งนักกิจกรรมทางการเมืองมีมุมมองในแง่ลบต่อระบบราชการ มีความล่าช้า อยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีบุคลากรที่สามารถเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวในประเด็นต่าง ๆ เสมอ ทั้งนี้ยังมองว่ากลไกดังกล่าวมีภาพลักษณ์ที่ไม่ทันสมัยต่อโลกาภิวัตน์ หรือไม่ทันสมัยต่อวัฒนธรรมในหมู่เด็กและเยาวชน เช่น ตราสัญลักษณ์องค์กร งานออกแบบ (artwork) ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ พิธีการต่าง ๆ ฯลฯ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า มีข้อบกพร่องของกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งสามารถจำแนกได้ในสองแง่มุม คือ 1. ข้อบกพร่องจากตัวบทบัญญัติจากกฎหมายดังกล่าว หรือปัญหาโครงสร้างกฎหมาย 2. ข้อบกพร่องจากการบังคับใช้กฎหมายซึ่งสามารถศึกษาผ่านประสบการณ์ของนักกิจกรรมทางการเมืองและสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน รวมไปถึงพิจารณาจากอุปสรรคเชิงปัจเจก โดยแบ่งปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมได้ 4 ลักษณะ คือ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการรับรู้ ปัญหากฎหมาย และปัญหาการปฏิบัติงาน

เสนอแนะการแก้ไข กรณีปัญหาโครงสร้างทางกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

เพิ่มนิยาม “คัดเลือกกันเอง” หมายถึง การคัดเลือกคณะผู้บริหารในสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ โดยคำนึงถึงความโปร่งใสและหลักประชาธิปไตย อันประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก หัวหน้าฝ่ายสื่อสาร และมีการจัดตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ซึ่งกำหนดคุณสมบัติและบทบาท ทั้งนี้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับสามารถเป็นผู้ที่มีอายุไม่เกิน 27 ปี หรือหลังจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาปริญญาตรีได้ไม่เกิน 5 ปี และมีสัดส่วนในสภาเด็กและเยาวชนที่คำนึงถึงเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ บุคคลผู้มีความพิการ บุคคลชายขอบ บุคคลด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ตามสัดส่วนประชากรในเขตพื้นที่จริง

แก้ไขโครงสร้างของคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน ใน พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 10 ให้มีสัดส่วนของเด็กและเยาวชนมากกว่าร้อยละ 30 โดยมีกระบวนการสรรหาที่คำนึงถึงเยาวชนกลุ่ม LGBTQ+ บุคคลผู้มีความพิการ บุคคลชายขอบ บุคคลด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ ให้มีสัดส่วนของตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าร้อยละ 30 และให้มีสัดส่วนของผู้แทนฝ่ายวิชาการ ด้านการเมืองและภาคประชาสังคมที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัย พรรคการเมือง องค์กรเอกชน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มคนพิการ มากกว่าร้อยละ 30 ในคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน

เสนอแนวทางเชิงนโยบายให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนกำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในแง่ของการโน้มน้าวเชิงนโยบายของสภาเด็กและเยาวชนต่อรัฐ หรือการจัดกิจกรรมโดยเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายอื่นโดยเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมประชาสัมพันธ์การบังคับใช้กฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายนี้ ตามมาตรา 11³⁹

³⁹ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 11 “คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ (3) กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือทางวิชาการ การวิจัยและพัฒนา เงินอุดหนุน สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม”

แก้ไขอำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนตำบล เทศบาล อำเภอหรือเขต จังหวัด และกรุงเทพฯ ให้สามารถให้คำปรึกษาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่หน่วยตนเองในเรื่องเกี่ยวกับ แผนการเยาวชน โครงการ งานบริการ หรือกิจกรรมใดก็ตามที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ และแก้ไขอำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยสามารถให้คำปรึกษาต่อนโยบายระดับชาติในเรื่องใดก็ตามที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานหรือกรมกิจการเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 19 วรรคสอง⁴⁰ รวมไปถึงมีตัวแทนร่วมแสดงความเห็นและสังเกตการณ์ต่อที่ประชุมของคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน

กรณีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และอุปสรรคเชิงปัจเจก

เสนอแนะการแก้ไข กรณีปัญหาเศรษฐกิจ

ถึงแม้ว่าปัญหาเศรษฐกิจจะเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขโดยอาศัยกลไกในระดับรัฐและมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเสนอแนะแก้ไขเป็นจำนวนมากทั้งในทางการเมืองและการศึกษา แต่เมื่อศึกษางานวิจัยขึ้นนี้พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังซ้ำเติมปัญหาทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นไปอีกในระดับปัจเจกบุคคล หรือปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากปัญหาในบทสัมภาษณ์ของนักกิจกรรมทางการเมืองและสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยเสนอให้ 1. รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณของเยาวชน ในการแสดงออก รวมกลุ่มชุมนุม ถกเถียงแลกเปลี่ยนในประเด็นสาธารณะ รวมไปถึงการจัดตั้งองค์กรเคลื่อนไหวประเด็นทางสังคมต่าง ๆ โดยผ่านการพิจารณาอนุมัติโดยสภาเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ต่าง ๆ 2. ให้สำนักงานฯ หรือกรมกิจการเด็กและเยาวชน เสนอจัดสรรงบประมาณในส่วนเงินค่าจ้างของสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนโดยใช้เกณฑ์ค่าแรง

⁴⁰ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 19 วรรคสอง “สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ (2) กำหนดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนดังกล่าวตลอดจนการประสานงาน ติดตาม และประเมินผล ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชน ให้มีการปฏิบัติงานตามนโยบายเด็กและเยาวชนแห่งชาติ”

ขึ้นต่ำตามกฎหมาย เสนอจัดสรรงบประมาณในส่วนการจ้างบุคลากรภายนอกที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 20⁴¹

เสนอแนะการแก้ไข กรณีปัญหาการรับรู้

ถึงแม้ว่ากลไกตามกฎหมายดังกล่าวจะมีกระบวนการประชาสัมพันธ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน รวมไปถึงกิจการของสภาเด็กและเยาวชนแต่การบังคับใช้กฎหมายยังไม่ครอบคลุมถึงเด็กและเยาวชน แม้กระทั่งเยาวชนที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง โดยการประชาสัมพันธ์มีกำหนดไว้ในมาตรา 8 และมาตรา 42 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานฯ หรือกรมกิจการเด็กและเยาวชน และองค์กรเอกชน หรือองค์กรชุมชนที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้วิจัยเสนอให้ 1. รัฐบาลสนับสนุนการประชาสัมพันธ์กลไกสภาเด็กและเยาวชนทั้งในทางงบประมาณและทางปฏิบัติ ยกตัวอย่าง การแถลงข่าว การแนะนำผ่านสถานีโทรทัศน์ เพจหรือแพลตฟอร์มในอินเทอร์เน็ต โดยคำนึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่ม LGBTQ+ บุคคลผู้มีความพิการ บุคคลชายขอบ บุคคลด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ 2. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ และอำนาจหน้าที่ของสำนักงานฯ หรือกรมกิจการเด็กและเยาวชนในกฎหมายดังกล่าว ให้มีการประชาสัมพันธ์กลไกการมีส่วนร่วมไปยังสถานศึกษา สถานชุมชน สถานที่ทางศาสนา พื้นที่สาธารณะ ศูนย์การค้า และการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะช่วงก่อนการเลือกตั้ง ประธานสภาและคณะบริหารสภาฯ ในเขตพื้นที่ตน 3. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กำหนดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นในระดับสภาเด็กและเยาวชนตำบล เทศบาล โดยนับผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดจากรายชื่อเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่นั้น

ยกตัวอย่าง สภาเยาวชน Flanders, Belgium โดยสภาเยาวชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการเยาวชนในด้านการเมืองการปกครองผ่านแคมเปญข้อมูลการเลือกตั้ง การได้วาทะของผู้สมัครสภาเยาวชน มีการประสานงานผ่านสื่อโซเชียลมีเดียจากเยาวชนในชุมชน มีการประชาสัมพันธ์โดยสมาชิกสภาเยาวชน ดัดแปลงรถบรรทุกเพื่อเป็นสถานีวิทยุเคลื่อนที่ไปประชาสัมพันธ์ยังโรงเรียนในช่วงก่อนการเลือกตั้ง เพื่อให้ข้อมูลผู้สมัครและความเข้าใจทางการเมือง

⁴¹ มาตรา 20 พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ “ให้สำนักงานจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละครั้ง

ความตระหนักรู้ด้านสิทธิทางการเมือง สิทธิเด็กและเยาวชน รวมไปถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมผ่านสายด่วน และเว็บไซต์ สภาเยาวชน Lausanne, Switzerland มอบหมายให้คณะกรรมการและสมาชิกเฉพาะปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ โดยให้คำแจ้งและคอมมิชชันเพื่อสร้างแรงจูงใจและความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ สภาเยาวชนแห่งชาติ Tunisia สร้างภาคีกลุ่มร่วมกับสภาเยาวชนทั่วประเทศในการส่งตัวแทนเพื่อเข้าเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโดยเฉพาะ สภาเยาวชนเทศบาล Ballerup, Denmark เยี่ยมเยือนเยาวชนทุกสถานศึกษาทั้งระดับมัธยมและอุดมศึกษา และสถาบันอื่นในพื้นที่ทุกปี เพื่อให้ข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนและรับทราบข้อกังวลของเยาวชน

เสนอแนะการแก้ไข กรณีปัญหาทางกฎหมาย

ปัญหาทางกฎหมาย เป็นปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในหมู่นักกิจกรรมทางการเมือง ทั้งในแง่ของการงดเว้นสิทธิทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นสาธารณะ การรวมกลุ่มชุมนุม การเดินทางในต่างแดน หรือนอกเคหสถาน ในแง่ของบทบัญญัติลงโทษต่อการกระทำความผิด หรือในแง่ของต้นทุนด้านเวลา สุขภาพ การศึกษา และอาชีพในอนาคตที่สูญเสียไป อย่างไรก็ตามกฎหมายส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย การกำหนดทิศทางเชิงนโยบาย และการเข้าร่วมกระบวนการยุติธรรม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ตามมาตรา 4 วรรคสิบเอ็ด และวรรคสิบสอง ซึ่งจากบทสัมภาษณ์ในการบังคับใช้กฎหมายยังไม่ได้พบการปฏิบัติตามแนวทาง เจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว ผู้วิจัยเสนอให้ 1. แก้ไขอำนาจหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับให้มีกระบวนการปรึกษาหารือและแก้ไขเยียวยาต่อผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังในคดีทางการเมืองในหมู่เด็กและเยาวชน ทั้งในแง่ของกระบวนการยุติธรรม และต้นทุนที่สูญเสียไปในด้านเวลา สุขภาพ การศึกษา และอาชีพในอนาคต โดยมีผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการดังกล่าว ยกตัวอย่าง หน่วยงานสิทธิมนุษยชน นักจิตวิทยาบำบัด นักโภชนาการ

เสนอแนะการแก้ไข กรณีปัญหาการปฏิบัติงาน

ปัญหาการปฏิบัติงานในฐานะสมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งพบว่าส่วนหนึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดมาจากปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาการรับรู้ หากมีการแก้ไขปัญหาข้างต้นได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ จะทำให้สามารถแก้ปัญหาการปฏิบัติงานได้ตามมา

นอกเหนือไปจากข้างต้นยังพบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานที่เป็นจุดร่วมกันของสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ คือ วิกฤตศรัทธาต่อระบบราชการไทย และความแตกต่างกันระหว่างเยาวชนกับเจ้าหน้าที่รัฐในด้านทัศนคติ วัฒนธรรม การลำดับความสำคัญและความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยเสนอให้แก้ไขมาตรา 11 วรรคสี่⁴² และมาตรา 19 วรรคสิบ⁴³ จากเดิมที่คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนและสำนักงานส่งเสริมและดำเนินให้มีการจัดสมัชชาเยาวชน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนกลไกและกระบวนการทำงาน โดยแก้ไขเพิ่มเติมทั้งในกฎหมายดังกล่าว และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นอำนาจหน้าที่ของตำบล เทศบาล อำเภอหรือเขต จังหวัด ร่วมกับหน่วยสภาเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ตนเอง อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนจัดสมัชชาใหญ่แห่งชาติแทน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยรวบรวมตัวแทนจากสภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ โดยที่ประชุมสมัชชาต้องคำนึงถึง กลุ่ม LGBTQ+ บุคคลผู้มีความพิการ บุคคลชายขอบ บุคคลด้อยโอกาส และกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ และมีสัดส่วนผู้แทนฝ่ายวิชาการ ด้านการเมืองและภาคประชาสังคมที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัย พรรคการเมือง องค์กรเอกชน กลุ่มชาติพันธุ์ ฯลฯ

ยกตัวอย่าง การประชุมสมัชชาเยาวชนไอร์แลนด์เหนือ (The Belfast Youth Forum in Northern Ireland) มีการทำประชาพิจารณ์ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนทั่วประเทศที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและตีพิมพ์เป็นสาธารณะ นายกเทศมนตรี Nashville, Tennessee เป็นเจ้าภาพจัดสมัชชาประจำปีร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล โดยร่วมถกเถียงในประเด็นเมือง เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น กิจกรรมต่าง ๆ และความสำเร็จ

⁴² พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2550 มาตรา 11 วรรคสี่ “คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ อย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ทบทวนกลไกและกระบวนการทำงาน และพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ”

⁴³ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2550 มาตรา 19 วรรคสิบ “สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการจัดงานสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ”

การประยุกต์ใช้ในฐานะสภาเด็กและเยาวชนกับการจัดการความขัดแย้งทางการเมือง

แม้ว่าบทความวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาและเสนอทางแก้ไขประเด็นข้อจำกัดของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งทำให้ไม่สามารถหรือไม่ประสงค์เข้าไปมีส่วนร่วมในกลไกกฎหมายดังกล่าวจาก พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติซึ่งเป็นประเด็นอภิปรายทางวิชาการ แต่ในทางปฏิบัติผู้ใดก็ตามที่ได้ศึกษาบทความวิจัยนี้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง โดยเฉพาะสภาเด็กและเยาวชน หรือนักกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทันทีในด้านปัญหาการรับรู้ ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าสภาเด็กและเยาวชนในต่างประเทศสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างปกติและเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของสังคม เช่น การหาเสียงบนรถเลื่อนที่ประกอบเอง การเข้าไปประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากที่ทำให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นที่น่าสนใจและดึงดูดเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะนักกิจกรรมทางการเมืองอย่างที่กล่าวไปข้างต้นว่า การปรับปรุงในรายละเอียดเล็กน้อย เช่น ตราสัญลักษณ์ วิสัยทัศน์ และอุดมคติขององค์กร บรรยากาศการทำงาน เป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการรับรู้ทั้งสิ้น นอกจากนั้นสภาเด็กและเยาวชนสามารถแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย และปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้ด้วยการแสดงความคิดเห็น ผนวกกับ แสดงออกทางสังคม เช่น การจัดแคมเปญเข้าชื่อเสนอแก้ไขกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ การตั้งกระทู้อภิปรายทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

ผู้วิจัยได้ย้ำเตือนถึงจุดประสงค์หลักของสภาเด็กและเยาวชนในฐานะเครื่องมือในการเป็นพื้นที่สื่อสารและมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนที่ส่งผลกระทบให้ปัญหาความขัดแย้งสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น มิใช่ลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งปกติของสังคมที่มีความแตกต่างบนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเท่าเทียม และความเสมอภาค ปัญหาที่กลุ่มความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เช่น สถาบันรัฐ พรรคการเมือง หรือบริษัทเอกชน และนิยมของคนรุ่นเก่า รับรู้เฉพาะวิธีการสื่อสาร เช่น อารมณ์โกรธ สามารถเปลี่ยนเป็นการรับรู้ถึงแก่นสารของสิ่งที่จะสื่อในพื้นที่สภาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามเป็นไปได้เลยที่สภาเด็กและเยาวชนจะเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจต่อกลุ่มความสัมพันธ์เชิงอำนาจ กลุ่มคนรุ่นเก่า นักกิจกรรมทางการเมือง หรือแม้แต่เด็กและเยาวชน หากไม่ได้แก้ไขโครงสร้างทางกฎหมายและเศรษฐกิจที่เป็นต้นตอของปัญหาดังกล่าว ความจำเป็น เช่น

สัดส่วนเด็กและเยาวชนในคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชน หรือสวัสดิการค่าเดินทาง และอาหารกลางวันเล็กน้อยเป็นสิ่งยิ่งใหญ่ที่จะเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพของสภาเด็กและเยาวชนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แน่แน่นอนว่าปัญหาที่ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นสิ่งที่แปรผันตรงซึ่งกันและกัน

บทส่งท้าย และข้อพิจารณาในกระบวนการปรึกษาหารือสาธารณะ

กฎหมายดังกล่าวจำกัดกรอบการเสนอแนะ แก้ไข และปรับปรุงกฎหมายหรือไม่นั้น ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาต่าง ๆ และข้อเสนอที่ผู้วิจัยได้เสนอสามารถดำเนินงานได้ทันที โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 11 วรรคสอง และวรรคสาม⁴⁴ แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แต่การเสนอแนะ แก้ไข และปรับปรุงกฎหมายยังคงบกพร่องในการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ซึ่งให้อำนาจเฉพาะคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนเพียงเท่านั้นในการเสนอต่อคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใดก็ตาม กระบวนการแก้ไขกฎหมายก็เป็นกลไกที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบมากที่สุด เพราะเรื่องนโยบายสาธารณะ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่ใช้ยึดโยงกับทรัพยากรต่าง ๆ กล่าวคือ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ หรืออาคารสถานที่ สิ่งเหล่านี้ล้วนมาจากรายได้รัฐบาลที่มาจากภาษีของประชาชน (Gerston, 2002: 18-19) ผู้วิจัยจึงเสนอให้การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวเป็นไปตามกระบวนการปรึกษาหารือสาธารณะ (Public Consultation) เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบในการบัญญัติกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment) และสอดคล้องแนวคิดกฎหมายที่ดีกว่า (Better Regulation)⁴⁵ ซึ่งเป็นแนวคิดที่รัฐบาลภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยนำมาใช้ ในอีกทางหนึ่งเพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ

⁴⁴ พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 11 วรรคสอง “คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ เสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อคณะรัฐมนตรี” วรรคสาม “กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือทางวิชาการ การวิจัยและพัฒนา เงินอุดหนุน สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม”

⁴⁵ โปรดดูตัวอย่าง แนวคิดกฎหมายที่ดีกว่าไปใช้กระบวนการจัดทำกฎหมาย กรณีประเทศอังกฤษ Better Regulation Task Force (2003), National Audit Office (2001) or European Commission (2015)

และเข้าไปขับเคลื่อนตั้งแต่การระบุปัญหา ศึกษาทางเลือก ตัดสินใจร่วม ดำเนินงานอย่างเข้มข้น ตลอดจนตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว โดยใช้วิธีการใดก็ตาม ยกตัวอย่างการเปิดช่องทางออนไลน์รับฟังความคิดเห็น การกรอกแบบฟอร์ม การสำรวจเชิงรุก การออกเสียงประชามติ การจัดเวทีเสวนา และสามารถทำอย่างเป็นระบบได้โดยอาศัยขั้นตอนการทำผลวิเคราะห์ 6 ประการ (Regulatory Division, 2008: 16)⁴⁶ ทั้งนี้สามารถอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้เปิดโอกาสให้มีกระบวนการจัดทำกฎหมาย ตามมาตรา 77 วรรคสอง⁴⁷ ที่เน้นกระบวนการปรึกษาหารือสาธารณะในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน

บรรณานุกรม

กรมกิจการเด็กและเยาวชน, ข้อมูลสภาเด็กและเยาวชน, 17 มีนาคม พ.ศ. 2565. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

กลุ่มกิจการสภาและเครือข่ายเด็กและเยาวชน กองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็กเยาวชน และครอบครัว และกรมกิจการเด็กและเยาวชน, แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ตำบล เทศบาล อำเภอ และจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2564, เอกสารประกอบเพื่อเพื่อขอพิจารณาอนุมัติงบประมาณจากสภาเด็กและเยาวชนเขตบึงกุ่ม, 30 กันยายน 2565, หน้า 36-40.

คมชัดลึก ออนไลน์, “สรุป 10 ข้อเรียกร้องกลุ่มนักเรียนแล้ว,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/442574>

⁴⁶ ขั้นตอนการทำผลวิเคราะห์ทางกฎหมาย 6 ประการ “(1) การนิยามบริบททางนโยบายและวัตถุประสงค์ (2) บ่งชี้และนิยามทางเลือกที่เป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ในรูปกฎระเบียบที่จะช่วยบรรลุวัตถุประสงค์ (3) บ่งชี้และนับจำนวนอันเกิดจากทางเลือก ยกตัวอย่าง ต้นทุน รายได้ กำไร (4) การประเมินประสิทธิภาพของแต่ละทางเลือกเพื่อพัฒนากลยุทธ์ (5) พัฒนากลไกการติดตามทางเลือกต่อพลวัตในอนาคต (6) การรับฟังความคิดเห็นร่วมกันอย่างเป็นระบบสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

⁴⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 77 วรรคสอง “ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน”

- ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์, *ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน*, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ :วิญญูชน, 2562.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 3 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 1.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 2-3.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 3.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 9 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 3.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 11 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 3.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 19 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 4-5.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 10 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 4.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 (2551, 14 มกราคม), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125 ตอนที่ 9 ก, หน้า 1.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 23 (2560, 13 มิถุนายน), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 134 ตอนที่ 63 ก, หน้า 4.
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนารัฐบาลและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 30 (2560, 13 มิถุนายน), *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 134 ตอนที่ 63 ก, หน้า 8.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันสัญญาธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตย, *รวมบทความด้านกฎหมายดีเด่นเนื่องในวันสัญญาธรรมศักดิ์ สถาบันสัญญาธรรมศักดิ์*, กรุงเทพฯ : สถาบันสัญญาธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย, 2556.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามมาตรา 77 (2560, 6 เมษายน), เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 20.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ด้วยกฎหมายและอุดมการณ์รวมบทยอภิปรายและบทสัมภาษณ์*,
กรุงเทพฯ: Shine Publishing House, 2558.

ศูนย์ข้อมูลทนายสิทธิมนุษยชน, “สถิติเยาวชนถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกทางการเมือง
พ.ศ. 2563 – พ.ศ. 2565,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก
<https://tlhr2014.com/archives/24941>

สตีธร ธนานิธิโชติ, *การปรึกษาหารือสาธารณะ (Public Consultation) แนวคิด
ประสบการณ์ และข้อเสนอรูปแบบสำหรับการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา 77
ของรัฐธรรมนูญ*, บริษัท เอ.พี.กราฟฟิคดีไซน์และการพิมพ์ :สถาบันพระปกเกล้า,
2562, หน้า 187-267.

สัมภาษณ์ จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 13 ตุลาคม 2565.

สัมภาษณ์ ชนินทร์ วงศรี, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 14 ตุลาคม 2565.

สัมภาษณ์ ณัฐพล แสงอรุณ, นักเรียนที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร,
16 ตุลาคม 2565.

สัมภาษณ์ พุฒิพงศ์ เหล่าจิรพาณิช, นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนปทุม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 16 ตุลาคม 2565.

สัมภาษณ์ ลีนวัฒน์ ธีรธำรงสุข, นักศึกษาที่เป็นสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนยานนาวา,
16 ตุลาคม 2565.

สัมภาษณ์ อัสมา แซ่อึ้ง, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
14 ตุลาคม 2565.

สัมภาษณ์ อาทิตยา คงสกุล, นักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 13 ตุลาคม 2565.

เอก วงศ์อนันต์, พิชัยศักดิ์ ทรายางกูร, พูนศักดิ์ ไวสำรวจ และภูมิ มูลศิลป์, ปัญหาการมีส่วนร่วม
ของเด็กและเยาวชนใน พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ
พ.ศ. 2550, *Graduate Research Conference 2014*, HMO13 (ไม่ปรากฏปีที่
พิมพ์): หน้า 2025-2028.

Council of Europe, Y.P, Country Sheet on Youth Policy in Turkey, Strasbourg:

Council of Europe, research when 2022 from

https://www.youthpolicy.org/national/Turkey_2010_Youth_Policy_Briefing.pdf.

iLaw Freedom, “10 ข้อเรียกร้องให้ปฎิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ใช้รัฐสภาแก้กฎหมายได้ 5 ข้อ,” สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565, จาก <https://ilaw.or.th/node/5779>

iLaw Freedom, “การประชุมปี 2563 พบความเปลี่ยนแปลง: พลิกข้อถกเถียงจากไหนมีพัฒนาการอย่างไร เราจะเจออะไรบ้าง,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/1059>

In Global youth council guide, (Kosovo: The National Democratic Institute, 2021)

Inter-Parliamentary Union, Youth participation in national parliaments, research when 2022, from <https://www.ipu.org/youth2021>.

Law of Malaysia, Youth Societies and Youth Development Act 2007 (2007, 26 July), Parliament of Malaysia, Act 668.

Legislative Assembly of Costa Rica, General Law of the Young Person, research when 2022, from <https://cpj.go.cr/documento/ley-general-de-la-persona-joven-n-8261-y-sus-reformas/>.

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE, Global Youth Council Guide :Promoting of Youth Voices in Local Decision-Making, research when 2022, from <https://www.ndi.org/sites/default/files/Promoting%20Youth%20Voices%20in%20Local%20Decision-Making%2C%20Global%20Youth%20Council%20Guide.pdf>.

National Youth Policy 2020-2024, research when 2022, from <https://cpj.go.cr/documento/politica-publica-de-la-persona-joven-2020-2024/>.

Nikola Djakovic, Aida Bejta, Nenad Andric, Alyson Beermann, Victoria Welborn, Kristen

- Pudar, Gazela, Leena Suurpää^{****}, Howard Williamson, Manfred Zentner, Youth Policy in Belgium 2012. Strasbourg: Council of Europe Publishing, research when 2022, from <https://rm.coe.int/16807023f1>
- Pudar, Gazela, Leena Suurpää^{****}, Howard Williamson, Manfred Zentner, Youth Policy in Belgium 2012, Strasbourg: Council of Europe Publishing, research when 2022, from <https://rm.coe.int/16807023f1>.
- Sample, Rachel Mims, Whitney Pfeifer, Tamar Eisen, and Ferdaouis Bagga, “Case study Kosovo”
- Statistical year book of the Republic of Kosovo 2020, research when 2022, from <https://ask.rks-gov.net/media/5641/vjetari-2020-final-per-web-ang.pdf>.
- United Nations, World Youth Report 2020, research when 2022, from <https://www.un.org/development/desa/youth/wp-content/uploads/sites/21/2020/07/2020-World-Youth-Report-FULL-FINAL.pdf>.
- workpointTODAY, “สรุป เยาวชนปลดแอก เรียกร้องตามรัฐบาลยุบสภา หักคุกคามประชาชน ร่างรัฐธรรมนูญใหม่,” สืบค้นเมื่อ 29 กันยายน 2565, จาก <https://workpointtoday.com/free-youth/>

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กรอบแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ The Legal Problem Relating to Using the License Plate Frame of the Cars

สมนึก เขมทองคำ*, สุชัยญญา เขมทองคำ**

Somnuek Khemthongkham, Suchanya Khemthongkham

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กรอบป้ายทะเบียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุข ศึกษาค้นคว้าหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ก่อน” และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กรอบป้ายทะเบียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุข

จากการศึกษาพบว่า การใช้กรอบป้ายทะเบียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุขไม่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดและมีโทษ และนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการหรือเจ้าพนักงานตำรวจไม่มีอำนาจเปรียบเทียบหรือจับกุมในกรณีดังกล่าวได้ เพราะเป็นการไม่สอดคล้องกับ มาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ก่อน” จึงทำให้ผู้ใช้รถในทางเดินรถมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 25 ซึ่งบัญญัติรองรับไว้ว่า การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวโดยขอให้มีการออกกฎหมายหรือกฎเพื่อให้เป็นข้อห้ามและกำหนดโทษทางอาญาในกรณีดังกล่าว หรือออกกฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือระเบียบแล้วแต่กรณี เพื่อให้เป็นข้อห้ามและบทลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ค้าขายไม่ให้นำมาเสนอขายต่อประชาชนทั่วไปด้วย

คำสำคัญ: ป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุข, ป้ายทะเบียนป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุข, โทษทางอาญา

* อัยการ, จังหวัดกันทรลักษณ์ สำนักงานอัยการสูงสุด

** อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา จังหวัดศรีสะเกษ

Abstract

This article aims to study and research the legal problems related to the use of license plate frames for auction cars that “There nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali” and to suggest a legal solution to use of license plate imitations at auction cars.

From the study, the license plate frame to imitate the license plate of an auction cars are not legally defined as an offense and it shall be punished to anyone. The registrar, the inspector, or the police officer have less power to fine or arrest in such cases because it is inconsistent with legal provisions under Section 2 of the Criminal Code, Section 29 of the Constitution of the Kingdom of Thailand, and the general law that "nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali". Therefore, the vehicle driver has rights according to Section 25 of the Constitution of the Kingdom of Thailand, which stipulates that any act is not prohibited or restricted in the Constitution or in any law, where a person has the right and liberty to do so will be protected by the Constitution. The author suggests a solution to resolve problems by applying legislated or ruled for prohibition and imposing criminal penalties in such cases, or enact laws, rules, orders, or regulations for the traders not to offer for sale to public.

Keywords: Plate frame the license an auction car, Plate frame imitate the license plate of an auction car, Criminal penalties

1. บทนำ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุข ศึกษาค้นคว้าหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ก่อน” และเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุข เนื่องจากผู้เขียนได้รับการร้องเรียนจากประชาชนผู้ใช้รถยนต์ในทางเดินรถจำนวนหนึ่งและ ยังได้พบเห็นข่าวสารตามสื่อต่าง ๆ¹ ว่า เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองรถยนต์ได้นำ รถยนต์ที่ใช้กรอบครอบติดยึดแผ่นป้ายทะเบียนที่มีลักษณะเป็นพลาสติกใสและมีการพิมพ์ ภาพคล้ายกับภาพที่ปรากฏในแผ่นป้ายทะเบียนประมุขหรือนำกรอบป้ายเลียนแบบป้าย ประมุขมาครอบติดยึดแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ที่ออกให้โดยกรมการขนส่งหรือครอบติดยึด กับป้ายทะเบียนรถยนต์ที่แท้จริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครอง รถยนต์ได้นำกรอบป้ายเลียนแบบป้ายประมุขมาครอบติดยึดแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ที่แท้จริง นั้นเอง และผู้ซื้อรถดังกล่าวได้ถูกนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการเรียกไปชี้แจงข้อเท็จจริง² โดยนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการอ้างว่าอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 57 สัตต³ และหากฝ่าฝืนมิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนดจะมีความผิดตาม

¹ ข่าวสารเกี่ยวกับป้ายเลียนแบบป้ายประมุข <https://www.sanook.com/auto/70901/> สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565.

² หนังสือสำนักงานขนส่งจังหวัดยโสธร ที่ ยส 0012/486 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564

³ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 57 สัตต “ในกรณีที่นายทะเบียนหรือผู้ตรวจการมีเหตุอันควรสงสัย ว่า เจ้าของรถหรือผู้ขับรถผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ให้นายทะเบียนหรือผู้ตรวจการมีอำนาจ ออกหนังสือเรียกตัวเจ้าของรถหรือผู้ขับรถผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงได้ เมื่อนายทะเบียน หรือผู้ตรวจการได้ตรวจสอบกรณีตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏว่าเจ้าของรถหรือผู้ขับรถฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้ให้นำความในมาตรา 57 ทวิ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 57 ทวิ “ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับรถหยุดรถเพื่อทำการตรวจสอบ การปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้กับมีอำนาจสั่งให้บุคคลใดปฏิบัติการเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่การตรวจสอบนั้นได้และ เมื่อพบว่าผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้จะว่ากล่าวตักเตือนหรือสั่งเป็นหนังสือ ให้ผู้นั้นไปรายงานตนต่อนายทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีคำสั่งเพื่อดำเนินการเปรียบเทียบปรับก็ได้เว้น แต่เป็นกรณีที่ความผิดดังกล่าวมีโทษจำคุกให้ผู้ตรวจการนำตัวผู้นั้นส่งพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเพื่อ ดำเนินคดีต่อไป

มาตรา 61/1 แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท⁴ และอ้างด้วยว่าเป็นการติดแผ่นป้ายทะเบียนรถและแสดงแผ่นป้ายไม่ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 11 ประกอบมาตรา 60 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท⁵ อีกทั้งยังได้สั่งให้ถอดกรอบครอบเลียนแบบป้ายประมูลออกจากแผ่นป้ายทะเบียนที่แท้จริงดังกล่าวด้วย และในส่วนเจ้าพนักงานตำรวจจราจรก็ตั้งด่านตรวจจับกรณีดังกล่าวมาโดยตลอด

กรอบป้ายเลียนแบบป้ายประมูล คือ กรอบที่มีพื้นเป็นภาพคล้ายป้ายทะเบียนประมูล และเมื่อนำกรอบไปครอบแผ่นป้ายทะเบียนจริง จะทำให้แผ่นป้ายทะเบียนจริงซึ่งไม่ใช่แผ่นป้ายทะเบียนประมูลมีลักษณะคล้ายกับทะเบียนประมูล ซึ่งมีขายทั่วไปตามร้านค้าประดับยนต์ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ในการออกคำสั่งให้ไปรายงานตนต่อนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการจะเรียกเก็บใบอนุญาตขับรถของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราวก็ได้แต่ต้องรับนำใบอนุญาตขับรถที่เรียกเก็บไว้ไปส่งมอบแก่นายทะเบียนภายในแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ออกคำสั่งและให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นใบอนุญาตขับรถชั่วคราวภายในกำหนดเวลาที่ให้ไปรายงานตนดังกล่าว คำสั่งให้ไปรายงานตนต่อนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนด”

⁴ มาตรา 61/1 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงต่อนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการตามหนังสือเรียกตามมาตรา 57 สัตต วรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการซึ่งสั่งตามมาตรา 57 สัตต วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

⁵ มาตรา 11 รถที่จดทะเบียนแล้ว ต้องมีและแสดงแผ่นป้ายและเครื่องหมายครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 60 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 (2) (3) (4) หรือ (5) มาตรา 6/1 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 11 มาตรา 12 วรรคหนึ่ง มาตรา 13 วรรคหนึ่ง มาตรา 14 มาตรา 16 วรรคหนึ่ง มาตรา 17 วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาตรา 18 วรรคหนึ่ง มาตรา 20 วรรคหนึ่ง มาตรา 21 มาตรา 22 วรรคหนึ่ง มาตรา 27 วรรคหนึ่ง มาตรา 56 หรือมาตรา 57 ต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินสองพันบาท

จากสภาพปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะค้นคว้าหาคำตอบในประเด็นข้อกฎหมายว่า การกระทำของผู้ใช้รถดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดกฎหมายอาญาตามที่นายทะเบียนหรือผู้ตรวจการมีอำนาจเรียกไปชี้แจงข้อเท็จจริงและปรับตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 57 สัตต และมีอำนาจสั่งให้ถอดได้หรือไม่ อีกทั้งเจ้าพนักงานตำรวจจราจรมีอำนาจจับกุมและเปรียบเทียบได้หรือไม่ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำกรอบป้ายเลียนแบบป้ายประมูลมาครอบติดยึดแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ที่ออกให้โดยกรมการขนส่งดังกล่าวต่อไป

2. ผลการศึกษา

จากการศึกษา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 นี้ ใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ. 2500 โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ดี หลักดังกล่าวใช้เฉพาะความผิด (offences) และโทษ (sanctions) ทางอาญาเท่านั้น ที่ย้อนหลังไปเป็นผลร้ายไม่ได้ แต่หากเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความอาญา (procedure) เช่น วิธีการสอบสวน วิธีฟ้องคดี วิธีการพิจารณาคดี จะไม่ใช่หลักการดังกล่าว กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะใช้ได้ทันทีเลยในวันที่กฎหมายมีผล⁶ แม้การกระทำความผิดที่ใช้วิธีพิจารณานั้นจะถูกกระทำขึ้นก่อนออกหรือแก้ไขกฎหมายก็ตาม เว้นแต่ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นจะไปกระทบสิทธิที่เขาได้รับมาแล้วหรือกระทบการกระทำที่สมบูรณ์มาแล้วตามกฎหมายเก่า⁷

มาตรา 2 นี้ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่

⁶ European Court of Human Rights, Guide on Article 7 of the European Convention on Human Rights, Updated on 31 December 2020, para. 16. ดู คดี CASE OF SCOPPOLA v. ITALY (No. 2).

⁷ ปกป้อง ศรีสนิท, “หลักการใช้บังคับทันทีของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” ใน *ที่ระลึก 60 ปี ที่ใหญ่ใจหาญ, หนังสือที่ระลึกเกษียณอายุราชการ 60 ปี ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ*, หน้า 219-242.

กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญา หากไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ล่วงหน้า เริ่มมีขึ้นครั้งแรกเป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 โดยข้อความดังกล่าวได้ปรากฏโดยไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเลยในรัฐธรรมนูญไทยถาวรทุกฉบับ จนกระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ปรากฏข้อความดังกล่าวในมาตรา 29 ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการรับรองและการปฏิบัติที่ยาวนานจนอาจกล่าวได้ว่า สิทธิดังกล่าวเป็นประเพณีการปกครองของไทยแล้ว

การที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด จึงทำให้กฎหมายอาญาใดที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ไม่มีผลใช้บังคับ⁸ เช่น หากรัฐสภาจะออกกฎหมายย้อนหลังไปลงโทษการกระทำในอดีต กฎหมายฉบับดังกล่าวก็ขัดรัฐธรรมนูญ ใช้บังคับไม่ได้

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 วรรคหนึ่งนี้ มาจากภาษิตกฎหมาย ซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” (ละติน: *nulla poena sine lege*, นูลลาโพนาซีเนเลเก) เป็นภาษิตภาษาละตินทางกฎหมายและหลักกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติเป็นหลักการสากลว่า จะมีโทษสำหรับผู้กระทำการอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายมิได้ ภาษิตนี้ตรงกับอีกภาษิตหนึ่งที่ว่า “ไม่มีความผิดถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” (ละติน: *nullum crimen sine lege*) ทั้งสองภาษิตดังกล่าวมาจากภาษิตเต็มที่ว่า “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ก่อน” (ละติน: *nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali*) อันเป็นหลักที่ถือปฏิบัติกันเคร่งครัดว่า ในทางอาญากฎหมายจะมีผลย้อนหลัง

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 5 “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ไม่ได้ เว้นแต่ย้อนหลังไปเป็นคุณแก่ผู้ต้องโทษ⁹ และหลักความชอบด้วยกฎหมายอาญา (principle of legality)¹⁰ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักนิติรัฐ (rule of law)¹¹

นอกจากนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 25 ยังได้บัญญัติไว้อีกว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบทเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีมาตรการกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 25 ดังกล่าว เป็นการรับรองถึง “สิทธิ” ที่ทำให้ประชาชนสามารถเรียกร้องการคุ้มครองจากกฎหมายได้ว่ารัฐหรือใครจะต้องไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว แทรกสอด เข้ามาห้ามปราม หรือบังคับเอากับเรื่องที่เอกชนมีสิทธิหรือเสรีภาพ หรือถ้าจะมีการจำกัดก็จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ชัดแจ้ง ดังนั้นถ้าเป็นเรื่องของสิทธิแล้วจึงต้องอยู่บนฐานว่า ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามเรื่องอะไรไว้ ประชาชนย่อมมีสิทธิกระทำการ

⁹ European Court of Human Rights, Guide on Article 7 of the European Convention on Human Rights, Updated on 31 December 2020, para. 2.

¹⁰ European Court of Human Rights, Guide on Article 7 of the European Convention on Human Rights, Updated on 31 December 2020, para. 46.

¹¹ European Court of Human Rights, Guide on Article 7 of the European Convention on Human Rights, Updated on 31 December 2020, para. 1.

ในเรื่องนั้น ดังนั้น ในทางอาญาคือ ถ้าไม่มีกฎหมายห้ามการกระทำใดไว้ การกระทำนอกเหนือจากที่กฎหมายห้ามนั้นก็ต้องไม่เป็นความผิด ประชาชนชอบที่จะกระทำได้โดยไม่ต้องกลัวว่ารัฐจะจับไปลงโทษตามกฎหมายของบ้านเมือง และในส่วนทางแพ่งก็เช่นกัน ประชาชนก็ชอบที่จะผูกพันกันโดยสัญญาต่าง ๆ ได้ตามใจสมัคร เว้นแต่จะมีกฎหมายห้ามหรือกำหนดรูปแบบความชอบด้วยกฎหมายของเรื่องของสัญญานั้นไว้ หรือถือเป็นเรื่องที่ต้องกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนเท่านั้นที่จะทำให้การนั้นไม่ชอบ

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 11 บัญญัติว่า “รถที่จดทะเบียนแล้วต้องมีและแสดงแผ่นป้ายและเครื่องหมายครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

กฎกระทรวง กำหนดขนาด ลักษณะ และสีของแผ่นป้ายทะเบียนรถ และการแสดงแผ่นป้ายทะเบียนรถและเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีประจำปี พ.ศ. 2554 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 (4) แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2522 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 41 และมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 3 แผ่นป้ายทะเบียนรถที่นายทะเบียนออกให้ซึ่งมีหมายเลขตรงกับใบคู่มือจดทะเบียนรถ ให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมโดยมีขนาด ลักษณะ และสี ดังต่อไปนี้

(1) ขนาดและลักษณะ

(ก) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์รับจ้างสามล้อ รถยนต์สี่ล้อเล็กรับจ้าง รถยนต์บริการธุรกิจ รถยนต์บริการทัศนาจร รถยนต์บริการให้เช่า รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกินเจ็ดคน รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล รถยนต์สามล้อส่วนบุคคล รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ และรถใช้งานเกษตรกรรม

1) ให้มีขนาดกว้าง 15 เซนติเมตร ยาว 34 เซนติเมตร ขอบแผ่นป้ายอัดเป็นรอยดุน ในแผ่นป้ายมีเครื่องหมายเป็นตัวอักษร ขส อยู่ภายในวงกลมอัดเป็นรอยดุนที่

มุมล่างด้านขวาของแผ่นป้ายที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนด้วยตาเปล่าตามขนาดที่อธิบดีกำหนด

2) แผ่นป้ายแบ่งออกเป็นสองบรรทัด บรรทัดที่หนึ่งประกอบด้วยตัวอักษรประจำหมวดตัวที่หนึ่ง ตัวอักษรประจำหมวดตัวที่สอง และหมายเลขทะเบียนไม่เกินสี่หลัก บรรทัดที่สองเป็นตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน เว้นแต่กรณีจดทะเบียนที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้ใช้คำว่า เบตง ทั้งนี้ ตัวอักษรให้ใช้ตัวอักษรไทย และหมายเลขทะเบียนให้ใช้ตัวเลขอารบิก และทั้งตัวเลขและตัวอักษรให้อัดเป็นรอยคน

3) ในกรณีที่ใช้ตัวอักษรประจำหมวดตัวที่หนึ่งและตัวที่สองจนครบทุกตัวอักษรแล้ว ในบรรทัดที่หนึ่งให้เพิ่มตัวเลขอารบิกตั้งแต่ 1 ถึง 9 ตามลำดับ ไว้ด้านหน้าของตัวอักษรประจำหมวดตัวที่หนึ่ง

4) ตัวเลขและตัวอักษร ให้อัดเป็นรอยคน ในการนี้ตัวเลขในบรรทัดที่หนึ่งให้สูงไม่น้อยกว่า 5.8 เซนติเมตร และกว้างไม่น้อยกว่า 3.1 เซนติเมตร ตัวอักษรประจำหมวดในบรรทัดที่หนึ่ง ให้สูงไม่น้อยกว่า 5.8 เซนติเมตร และกว้างไม่น้อยกว่า 3.8 เซนติเมตร ตัวอักษร ในบรรทัดที่สอง ให้สูงไม่น้อยกว่า 2.1 เซนติเมตร และกว้างไม่น้อยกว่า 1.8 เซนติเมตร ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีตัวอักษร ข ง ช ซ ฉ ณ ญ ฎ ฏ ฐ ฒ ณ ป ฝ ฟ ศ ช ส ฬ ฮ สระวรรณยุกต์ และหมายเลข 1 ให้อธิบดีกำหนดความสูงและความกว้างของตัวอักษรหรือตัวเลขดังกล่าว

5) การใช้ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด และหมายเลขทะเบียน ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

(ข) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์สาธารณะ

1) ให้มีขนาดกว้าง 17.20 เซนติเมตร ยาว 22 เซนติเมตร ขอบแผ่นป้ายอัดเป็นรอยคน ในแผ่นป้ายมีเครื่องหมายเป็นตัวอักษร ขส อยู่ภายในวงกลมอัดเป็นรอยคน ที่มุมบน ด้านขวาของแผ่นป้ายที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนด้วยตาเปล่าตามขนาดที่อธิบดีกำหนด

2) แผ่นป้ายแบ่งออกเป็นสามบรรทัด บรรทัดที่หนึ่งประกอบด้วยตัวเลขอารบิก ตั้งแต่ 1 ถึง 9 ตามลำดับ ไว้ด้านหน้าของตัวอักษรประจำหมวดตัวที่หนึ่งและ

ตัวอักษรประจำหมวดตัวที่สอง บรรทัดที่สองเป็นตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน เว้นแต่กรณี จดทะเบียนที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้ใช้คำว่า เบตง บรรทัดที่สามเป็นหมายเลขทะเบียนไม่เกินสี่หลัก ทั้งนี้ ตัวอักษรให้ใช้ตัวอักษรไทย และตัวเลขและหมายเลขทะเบียนให้ใช้ตัวเลขอารบิก และทั้งตัวเลขและตัวอักษรให้อัดเป็นรอยดุน

3) ตัวเลขและตัวอักษร ในบรรทัดที่หนึ่งและบรรทัดที่สาม ให้สูงไม่น้อยกว่า 4 เซนติเมตร และกว้างไม่น้อยกว่า 3 เซนติเมตร ตัวอักษรในบรรทัดที่สอง ให้สูงไม่น้อยกว่า 2 เซนติเมตร และกว้างไม่น้อยกว่า 1.3 เซนติเมตร ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีตัวอักษร ข ง ช ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฒ ณ ป ฝ ฟ ศ ช ส ห ฮ สระ วรรณยุกต์ และหมายเลข 1 ให้อธิบดีกำหนด ความสูงและความกว้างของตัวอักษรหรือตัวเลขดังกล่าว

4) การใช้ตัวเลขหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด และหมายเลขทะเบียน ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

(ค) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถยนต์ของบุคคลในคณะผู้แทนทางการทูต รถยนต์ ของบุคคลในหน่วยงานพิเศษของสถานทูต รถยนต์ของบุคคลในคณะผู้แทนทางการกงสุล และรถยนต์ของบุคคลในองค์การระหว่างประเทศหรือทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติซึ่งประจำอยู่ในประเทศไทย

1) ให้มีขนาดกว้าง 11 เซนติเมตร และยาว 38.7 เซนติเมตร

2) แผ่นป้ายแบ่งออกเป็นสามตอน ตอนซ้ายแบ่งออกเป็นสองบรรทัด บรรทัด ที่หนึ่งเป็นตัวอักษร สูง 4 เซนติเมตร บรรทัดที่สองเป็นตัวเลขอารบิก เป็นรหัสแทนชื่อประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศหรือทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติซึ่งประจำอยู่ในประเทศไทย สูง 4 เซนติเมตร ตอนกลางเป็นขีดตามทางยาว กว้าง 1.1 เซนติเมตร และยาว 4 เซนติเมตร เหนือขีดมีเครื่องหมายเป็นตัวอักษร ขส อยู่ภายในวงกลม อัดเป็นรอยดุนที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนด้วยตาเปล่าตามขนาดที่อธิบดีกำหนด ตอนขวาหลังขีดเป็นหมายเลขทะเบียนเป็นตัวเลขอารบิก สูง 7.2 เซนติเมตร หมายเลขทะเบียนให้เริ่มตั้งแต่ 1 ถึง 9999 และทั้งตัวเลข ตัวอักษร และขีด ตามทางยาวให้อัดเป็นรอยดุน

3) การใช้ตัวอักษรในบรรทัดที่หนึ่งของตอนซ้ายของแผ่นป้ายให้เป็นดังต่อไปนี้

- ก) รถยนต์ของบุคคลในคณะผู้แทนทางการทูต ให้ใช้อักษร ท
- ข) รถยนต์ของบุคคลในหน่วยงานพิเศษของสถานทูต ให้ใช้อักษร พ
- ค) รถยนต์ของบุคคลในคณะผู้แทนทางกงสุล ให้ใช้อักษร ก
- ง) รถยนต์ของบุคคลในองค์การระหว่างประเทศหรือทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติซึ่งประจำอยู่ในประเทศไทย ให้ใช้อักษร อ

(ง) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลของบุคคลในคณะผู้แทนทางการทูต บุคคลในหน่วยงานพิเศษของสถานทูต บุคคลในคณะผู้แทนทางกงสุล และบุคคล ในองค์การระหว่างประเทศหรือทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติซึ่งประจำอยู่ในประเทศไทย ให้มีลักษณะเช่นเดียวกับแผ่นป้ายทะเบียนรถตาม (ค) เว้นแต่

- 1) ให้มีขนาดกว้าง 9 เซนติเมตร และยาว 27 เซนติเมตร
- 2) ตัวอักษรและตัวเลขในตอนซ้ายของแผ่นป้าย ให้สูง 3.5 เซนติเมตร และกว้าง 0.5 เซนติเมตร หมายเลขทะเบียนในตอนขวาของแผ่นป้าย ให้สูง 5 เซนติเมตร และกว้าง 0.5 เซนติเมตร

(2) สี

(ก) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถจักรยานรับจ้างระหว่างจังหวัด รถยนต์รับจ้างบรรทุก คนโดยสารไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์รับจ้างสามล้อ และรถยนต์สี่ล้อเล็กรับจ้าง ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีเหลือง สะท้อนแสง โดยให้ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน และขอบแผ่นป้ายใช้สีดังต่อไปนี้

- 1) รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัดใช้สีแดง
- 2) รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกินเจ็ดคนใช้สีดำ
- 3) รถยนต์รับจ้างสามล้อใช้สีเขียว
- 4) รถยนต์สี่ล้อเล็กรับจ้างใช้น้ำเงิน

(ข) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถยนต์บริการธุรกิจ รถยนต์บริการทัศนาจร และรถยนต์บริการให้เช่า ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีเขียวสะท้อนแสง โดยให้ตัวเลขนำหน้า

ตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อ กรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน และขอบแผ่นป้ายใช้สีขาว

(ค) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์นั่งส่วนบุคคล เกินเจ็ดคน รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล และรถยนต์สามล้อส่วนบุคคล ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีขาวสะท้อนแสง โดยให้ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษร แสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน และขอบแผ่นป้ายใช้สีดังต่อไปนี้

- 1) รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกินเจ็ดคนใช้สีดำ
- 2) รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกินเจ็ดคนใช้สีน้ำเงิน
- 3) รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลใช้สีเขียว
- 4) รถยนต์สามล้อส่วนบุคคลใช้สีแดง

(ง) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ และรถใช้งานเกษตรกรรม ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีส้มสะท้อนแสง โดยให้ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน และขอบแผ่นป้ายใช้สีดำ

(จ) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีขาวสะท้อนแสง โดยให้ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน และขอบแผ่นป้ายใช้สีดำ

(ฉ) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถจักรยานยนต์สาธารณะ ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีเหลือง สะท้อนแสง โดยให้ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน และขอบแผ่นป้ายใช้สีดำ

(ช) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลของบุคคล ในคณะผู้แทนทางการทูต ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีขาวสะท้อนแสง โดยให้ตัวอักษร ตัวเลข และขีดใช้สีดำ

(ซ) แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลของบุคคล ในหน่วยงานพิเศษของสถานทูต บุคคลในคณะผู้แทนทางกงสุล และบุคคลในองค์การระหว่างประเทศ หรือทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติซึ่งประจำอยู่ในประเทศไทย ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีฟ้าสะท้อนแสง โดยให้ตัวอักษร ตัวเลข และขีดใช้สีขาว เว้นแต่แผ่นป้ายทะเบียนรถสำหรับรถยนต์ของเจ้าพนักงาน กงสุลกิตติมศักดิ์ ให้พื้นแผ่นป้ายใช้สีเทาสะท้อนแสง โดยให้ตัวอักษร ตัวเลข และขีดใช้สีดำ

ในกรณีแผ่นป้ายทะเบียนรถที่มีกฎกระทรวงกำหนดหมายเลขทะเบียนซึ่งเป็นที่ต้องการ หรือเป็นที่นิยม อธิบดีอาจประกาศกำหนดให้ใช้สีพื้นแผ่นป้าย ตัวเลขนำหน้า ตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน และขอบแผ่นป้ายเป็นประการอื่นก็ได้

ข้อ 4 พื้นแผ่นป้ายทะเบียนรถประเภทใดจะมีรูปภาพที่สามารถอธิบายหรือมองเห็นความหมายในภาพที่ปรากฏเสมือนจริงนั้นได้ ให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

ข้อ 5 แผ่นป้ายทะเบียนรถให้ติดตั้งไว้ในที่ที่เห็นได้ง่ายที่หน้ารถหนึ่งแผ่น และที่ท้ายรถหนึ่งแผ่น เว้นแต่รถจักรยานยนต์หรือรถพ่วงให้ติดตั้งที่ท้ายรถหนึ่งแผ่น การติดตั้งแผ่นป้ายต้องไม่กระทำในลักษณะที่วัสดุที่ยึดแผ่นป้ายนั้นอาจปิดบังทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน โดยต้องไม่นำวัสดุหรือสิ่งอื่นใดไม่ว่าจะก่อให้เกิดแสงสว่างหรือเรืองแสงหรือไม่ก็ตาม มาปิด บัง หรือติดไว้ในบริเวณใกล้เคียงกับแผ่นป้ายทะเบียนรถจนไม่สามารถมองเห็นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของตัวเลขหรือตัวอักษรนั้น

ข้อ 6 เครื่องหมายแสดงการเสียภาษีประจำปี ให้ติดที่ด้านในของกระจกกันลมด้านหน้ารถ โดยหันข้อความด้านหน้าของเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีประจำปีออกด้านนอกรถ เว้นแต่รถจักรยานยนต์ รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ รถใช้งานเกษตรกรรม และรถอื่นตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง ให้ติดในที่ที่สามารถมองเห็นข้อความด้านหน้าของเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีประจำปีได้ชัดเจน

ข้อ 7 แผ่นป้ายทะเบียนรถที่ใช้ตามความตกลงระหว่างประเทศ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในความตกลงระหว่างประเทศนั้น ให้กรมการขนส่งทางบกจัดให้มีแผ่นป้ายทะเบียน

รถที่ใช้ตามความตกลงระหว่างประเทศ ตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีการนำรถกลับเข้ามาในราชอาณาจักรให้นำแผ่นป้ายทะเบียนรถที่ใช้ตามความตกลงระหว่างประเทศออก

ข้อ 8 บรรดาแผ่นป้ายทะเบียนรถที่นายทะเบียนได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับให้นำทะเบียนออกให้แก่รถที่จดทะเบียนได้ต่อไปจนกว่าจะครบจำนวนที่ได้จัดทำขึ้นไว้

ข้อ 9 บรรดาแผ่นป้ายทะเบียนรถที่นายทะเบียนออกให้ไว้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ และที่นายทะเบียนออกให้แก่รถที่จดทะเบียนตามข้อ 8 แห่งกฎกระทรวงนี้ให้ใช้ได้ต่อไป

ข้อ 10 ในกรณีที่แผ่นป้ายทะเบียนรถที่ออกให้ไว้ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ และแผ่นป้ายทะเบียนรถที่ออกตามข้อ 8 สูญหายหรือชำรุดจนทำให้ไม่อาจมองเห็นตัวเลข ตัวอักษร หรือสีบนแผ่นป้ายดังกล่าวได้ชัดเจนด้วยตาเปล่า หากเจ้าของรถได้ขอให้ออกแผ่นป้ายทะเบียนรถให้แทนแผ่นป้ายทะเบียนรถที่สูญหายหรือชำรุดให้นายทะเบียนออกแผ่นป้ายทะเบียนรถให้ใหม่ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงนี้ เว้นแต่กรณีแผ่นป้ายทะเบียนรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์สาธารณะให้นายทะเบียนออกแผ่นป้ายทะเบียนรถจักรยานยนต์ตามกฎหมายกำหนดลักษณะ ขนาด และสี ของแผ่นป้ายทะเบียนรถ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติมการขอออกแผ่นป้ายทะเบียนรถตามวรรคหนึ่งให้เจ้าของรถเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กฎหมายกำหนด

ข้อ 11 บรรดาระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง ที่ออกตามกฎหมายกำหนดลักษณะ ขนาด และสีของแผ่นป้ายทะเบียนรถ พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้

3. การวิเคราะห์ผล

ปัญหาว่า “การใช้กรอบป้ายเปลี่ยนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุขมีความผิดอาญาหรือไม่นายทะเบียนหรือผู้ตรวจการมีอำนาจเรียกผู้ใช้รถที่ติดกรอบป้ายดังกล่าวไปชี้แจงข้อเท็จจริงหรือมีอำนาจเปรียบเทียบหรือไม่ และเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมดำเนินคดีหรือไม่” นั้น

เมื่อพิจารณาฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 11 ดังกล่าวข้างต้น คือ ฎกระทรวง กำหนดขนาด ลักษณะ และสีของแผ่นป้ายทะเบียนรถและการแสดงแผ่นป้ายทะเบียนรถและเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีประจำปี พ.ศ. 2554 ก็ไม่ปรากฏว่ามีข้อความใด ๆ ที่กำหนดว่า การใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุขเป็นความผิดและมีโทษตามกฎหมาย

ทั้งนี้ ในฎกระทรวงดังกล่าว ข้อ 3 วรรคท้ายมีข้อความกำหนดเพียงว่า “ในกรณีแผ่นป้ายทะเบียนรถที่มีฎกระทรวงกำหนดหมายเลขทะเบียนซึ่งเป็นที่ต้องการหรือเป็นที่นิยม อธิบดีอาจประกาศกำหนดให้ใช้สีพื้นแผ่นป้าย ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียนและขอบแผ่นป้ายทะเบียนเป็นประการอื่นก็ได้”

ซึ่งฎกระทรวงข้อ 3 วรรคท้ายดังกล่าว ก็เป็นเพียงการให้อำนาจอธิบดีในการประกาศกำหนดให้ใช้สีพื้นแผ่นป้าย ตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียนและขอบแผ่นป้ายทะเบียนเป็นประการอื่นเท่านั้น ซึ่งมีได้ให้อำนาจกำหนดกรอบครอบแผ่นป้ายทะเบียนว่าต้องเป็นชนิดใด สีใด หรือมิได้มีการห้ามมิให้ใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุขและหากฝ่าฝืนจะมีโทษตามกฎหมายแต่อย่างใด

อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงการใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุขซึ่งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใด ๆ ว่ามีการติดตรึงแผ่นป้ายทะเบียนรถในที่ที่ไม่อาจมองเห็นได้ง่ายหรือไม่ติดตรึงที่หน้ารถหนึ่งแผ่นและที่ท้ายรถหนึ่งแผ่น หรือติดตรึงในลักษณะที่วัสดุยึดแผ่นป้ายนั้นอาจปิดบังทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของตัวเลขนำหน้าตัวอักษรประจำหมวด ตัวอักษรประจำหมวด หมายเลขทะเบียน ตัวอักษรแสดงชื่อกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่จดทะเบียน หรือได้มีการนำวัสดุหรือสิ่งอื่นใดไม่ว่าจะก่อให้เกิดแสงสว่างหรือเรืองแสงหรือไม่ก็ตามมาปิดบังหรือติดไว้ในบริเวณใกล้เคียงกับแผ่นป้ายทะเบียนรถจนไม่สามารถมองเห็นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน of ตัวเลขหรือตัวอักษรนั้น อันเป็นการฝ่าฝืนฎกระทรวงดังกล่าวข้อ 5 แต่อย่างใด

จึงเห็นว่าการใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมุขไม่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดและมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ตามรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 และตามหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ก่อน” ดังกล่าวข้างต้น

และเห็นว่าผู้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 25 ในกรณีว่าการใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบทว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น และสิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับบุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หรืออาจกล่าวได้ว่า บุคคลมีสิทธิใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมูลได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้ามและกำหนดโทษไว้

ดังนั้น การที่นายทะเบียนหรือผู้ตรวจการเรียกให้ผู้ใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมูลไปชี้แจงข้อเท็จจริงอีกทั้งสั่งให้ถอดกรอบครอบดังกล่าวออกจากแผ่นป้ายทะเบียนที่แท้จริง และในส่วนที่เจ้าพนักงานตำรวจจราจรตรวจจับกรณีดังกล่าวมาโดยตลอด จึงเป็นการกระทำที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ อันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งบุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองและได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการและเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ตลอดทั้งหากบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการทำความผิดอาญาดังกล่าวมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐอีกด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา 25 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวข้างต้น

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

ปัญหาการใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมูลไม่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดและมีโทษ นายทะเบียนหรือผู้ตรวจการจึงไม่มีอำนาจเรียกให้ผู้ใช้กรอบป้ายเลียนแบบป้ายทะเบียนรถยนต์ประมูลไปชี้แจงข้อเท็จจริงหรือสั่งให้ถอดกรอบครอบแผ่นป้ายทะเบียนดังกล่าวออกจากแผ่นป้ายทะเบียนที่แท้จริงได้ อีกทั้งในส่วนที่เจ้าพนักงานตำรวจจราจรก็ไม่มีอำนาจจับในกรณีดังกล่าวได้ด้วย เพราะเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ก่อน” ซึ่งการกระทำดังกล่าวของนายทะเบียนหรือผู้ตรวจการหรือเจ้าพนักงานตำรวจถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และบุคคลผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองและได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ตลอดทั้งหากบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการทำความผิดอาญาดังกล่าวมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐอีกด้วย

4.2 ข้อเสนอแนะ

หากรัฐหรืออธิบดีกรมการขนส่งเห็นว่า การนำกรอบป้ายเลียนแบบป้ายประมูลมาครอบติดยึดแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ที่แท้จริงก่อให้เกิดผลต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะจึงมีความจำเป็นจะต้องห้ามมิให้ผู้ใดนำกรอบป้ายเลียนแบบป้ายประมูลมาครอบติดยึดแผ่นป้ายทะเบียนรถยนต์ที่แท้จริง ก็ควรเสนอแนะให้มีการออกกฎหมายหรือกฎเพื่อให้เป็นข้อห้ามและกำหนดโทษในกรณีดังกล่าวไว้ด้วย หรือหากอธิบดีกรมการขนส่งมีอำนาจตามกฎหมายที่สามารถออกคำสั่งหรือระเบียบได้เองก็ควรออกคำสั่งหรือออกระเบียบห้ามและกำหนดโทษทางอาญาไว้ให้ผู้ใดฝ่าฝืนปฏิบัติต่อไปด้วย แต่อย่างไรก็ดี เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมต่อประชาชนผู้บริโภคซึ่งมีรู้เห็นด้วยกับการค้าขายกรอบป้าย

เลียนแบบป้ายประมูลของพ่อค้าดังกล่าว รัฐหรืออธิบดีกรมการขนส่ง ก็ควรออกกฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือระเบียบแล้วแต่กรณี เพื่อให้เป็นข้อห้ามและกำหนดโทษทางอาญาสำหรับ ผู้ค้าขายไม่ต้องนำมาเสนอขายต่อประชาชนทั่วไปด้วย ก็จักทำให้เกิดความยุติธรรมมากกว่า และปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวก็จักหมดสิ้นไป

5. อ้างอิง (References)

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522

กฎกระทรวง กำหนดขนาด ลักษณะ และสีของแผ่นป้ายทะเบียนรถ และการแสดง
แผ่นป้ายทะเบียนรถและเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีประจำปี พ.ศ. 2554

บทความ วารสาร ข่าวสาร หรืออื่น ๆ

คำร้องเรียนจากผู้ใช้รถในทางเดินรถ

ข่าวสารเกี่ยวกับป้ายเลียนแบบป้ายประมูล

<https://www.sanook.com/auto/70901/> สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565.

European Court of Human Rights, Guide on Article 7 of the European
Convention on Human Rights, Updated on 31 December 2020.

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน The Protection of The Rights of The Accused in The Investigation Stage

นางสาวณัฐชรัตน์ ปานแก้ว*

บทคัดย่อ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ พุทธศักราช 2492 เป็นต้นมา และปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ ถือว่าเป็นหลักประกันสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของปวงชนชาวไทย ตามหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรมโดยให้สิทธิของผู้ต้องหาในการมีทนายความในชั้นสอบสวนได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและหลักการแนวปฏิบัติของสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นการประกันสิทธิของผู้ต้องหาให้ได้รับการพิจารณาคดีที่บริสุทธิ์และยุติธรรม ผู้ต้องหาจึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้นทุกองค์กรของรัฐจึงไม่อาจปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีการพิจารณาพิพากษาคดีถึงที่สุด โดยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่ด้วยสภาพสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ ประชาชนมีสิทธิแต่ขาดความรู้ เจตนาธรรมของการคุ้มครองอาจไปไม่ถึงประชาชน

กระทรวงยุติธรรมได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 โดยสำนักกึ่งการงานยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบเริ่มแรกภายใต้โครงการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2553 ได้โอนภารกิจดังกล่าวให้

* นิติกร กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดำเนินการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญา โดยการจัดตั้งงบประมาณค่าตอบแทนเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ ทนายความและจัดสรรเงินงบประมาณให้หน่วยงานเบิกจ่ายในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยในกระบวนการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ที่ดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหา ในคดีอาญา พ.ศ. 2549 ซึ่งจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงเกี่ยวกับการทำงานจัดหา ทนายความกันอยู่จำนวน 3 หน่วยงานหลัก คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และกระทรวงยุติธรรม ซึ่งการปฏิบัติงานที่ผ่านมา แต่ละหน่วยต่าง ปฏิบัติหน้าที่ โดยยังไม่มีหน่วยงานกลางในการติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ของทนายในชั้น สอบสวน ปัญหาจำนวนทนายความที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุมพื้นที่ ประกอบ กับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความที่ไม่เป็นไปตามกฎกระทรวง พนักงานสอบสวนไม่ได้ จัดหาทนายความไปปฏิบัติหน้าที่ตามลำดับบัญชี อาจจะเนื่องมาจากสภาพการณ์ของคดี หรืออย่างใดก็ตามแต่ เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมาแล้ว การคุ้มครอง สิทธิผู้ต้องหาปัจจุบันยังไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วย กระทรวงยุติธรรม สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงควรร่วมกันส่งเสริมและบูรณาการมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ ของทนายความร่วมรับฟังการสอบสวนให้แก่ผู้ต้องหาต่อไป

ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดหา ทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ที่เป็นมาตรฐาน ตามแนวคิดหลักนิติรัฐ และการศึกษาเรื่องการคุ้มครองสิทธิ ในกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายระหว่างประเทศ คือ ปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491), The Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) และตามกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา มี Criminal Justice Act of 1964 , Criminal Justice Act 2003, Justice for All Act of 2004, Federal Rules of Criminal 2015 กฎหมายประเทศอังกฤษ มี Legal Aid Act 1988, Access to Justice Act 1999, The Criminal Defense Service

Act 2006 กฎหมายประเทศญี่ปุ่น มี The Constitution of Japan Act 1946, The Code of Criminal Instruction of 1880, The Panel Code of 1947, The Code of Criminal Procedure of 1948 เป็นการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน คดีอาญา เพื่อการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในการสอบสวน คดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ควรมีการดำเนินงาน ร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการติดตามผลของมาตรฐานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้ประเทศไทยมีมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิแก่ ผู้ต้องหาในคดีอาญาเท่าเทียมอารยประเทศต่อไป

คำสำคัญ: สิทธิผู้ต้องหา, ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, การสอบสวนคดีอาญา

Abstract

Human dignity has been recognized in the Constitution of the Kingdom of Thailand since 1949. The current Constitution of the Kingdom of Thailand 2017 has affirmed human dignity based on the presumption of innocence. It is considered a guarantee of the right to access justice for Thai people. According to the rule of law accused the right to have a lawyer in inquiry stage certified according to the Constitution, the Criminal Procedure Code, and the United Nations Guidelines on accessing to Legal Aid in the Criminal Justice Process. To ensure the right of the accuse to a pure and fair trial, it must therefore be presumed not guilty before the final verdict. Hence, not every government organization can treat that person as an offender until the final judgment of the case. Under the Constitution of the Kingdom of Thailand, human dignity, rights, liberties, and equality shall be protected. With social inequality, people have rights but lack of knowledge, intention of protection may not reach the people.

The Ministry of Justice has issued a ministerial regulation prescribing the criteria, methods, and conditions that investigators must comply with procuring state-provided lawyers for suspects in criminal cases, B.E. 2549. The Office of Justice Affairs was initially responsible under the Criminal Investigation Rights Promotion Program until 2010. It has transferred the mission to the Rights and Liberties Protection Department to promote the rights of the accused in criminal investigation by establishing budget for compensation, rewards, and expenses for performing attorney duties, and allocating budgets to central and provincial disbursement agencies in the process of promoting the rights of the accused in criminal investigation under Section 134 of the Criminal Procedure 134 /1. To operate in accordance with the Ministerial Regulations prescribing the investigated criteria, methods, and conditions must be complied within procuring lawyers provided by the state for criminal suspects, B.E 2549. The 3 main agencies are National Police Agency, Lawyers Council under the Royal Patronage, and Ministry of Justice which the past performance perform different functions. There is no central agency to follow up on performance of lawyers in the investigation stage. The problem of insufficient number of attorneys performing duties area is not covered. In addition, a lawyer duty performance is not in accordance with the Ministerial Regulations. The investigating officer does not assign a lawyer to perform duties in order of accounting. It maybe due to circumstances of the case or whatever. After considering the past operational problems, protection of the rights of current are accused in accordance with intent of the actual law, the relevant agencies with Ministry of Justice, Lawyers Council under the Royal Patronage, and the National Police Agency Therefore, the standard of performing duties of lawyers should be promoted together.

The purpose of this study is about operations relating to provision of lawyers for the accused in criminal investigation under Section 134/1 of the Criminal Procedure Code, which is a standard in consequence with the rule of law concept and the study of rights protection in the judicial process under international law, namely Universal Declaration of Human Rights, 1948 (B.E. 2491), also the Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil, and Political Rights (ICCPR) according to foreign laws. The United States has the Criminal Justice Act of 1964, Criminal Justice Act 2003, Justice for All Act of 2004, and Federal Rules of Criminal 2015. British Law contains the Legal Aid Act 1988 access to Justice Act 1999, and the Criminal Defense Service Act 2006. Japanese Law contains the Constitution of Japan Act 1946, the Code of Criminal Instruction of 1880, the Panel Code of 1947, and the Code of Criminal Procedure of 1948. It guarantees the basic rights and liberties of the accused in criminal investigation. To prepare standards for protection of the rights of the accused in criminal investigation under Section 134/1 of the Criminal Procedure Code, there should be cooperative work among the relevant agencies and follow up on the standard results to achieve the objectives and considered improvements to amend the law to enable Thailand to have the standard of rights protection for the accused in criminal cases to be equal to civilized countries.

Keywords: Rights of the accused, human dignity, criminal investigation

1. บทนำ

ความยุติธรรมที่มาจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนที่รัฐให้การคุ้มครองสิทธิแก่ประชาชนผู้ยากไร้ในการจัดหาทุนความเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ให้ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในปัจจุบันยังคงเกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน คือ ปัญหาอัตราเงินรางวัลไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและไม่มีแรงจูงใจ ปัญหาการคัดเลือก การฝึกอบรมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ปัญหาขาดแคลนทุนความอาสาสมัครร่วมการสอบสวนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะคดีและประสบการณ์พิเศษเฉพาะในแต่ละประเภทของคดี ปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์กรสหภาพความในพระบรมราชูปถัมภ์และกระทรวงยุติธรรม ปัญหาความต่อเนื่องระหว่างขององค์กรจัดหาทุนความจากรัฐให้ประชาชนนั้น รัฐเห็นถึงความสำคัญของปัญหาจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม กับแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เรื่องการปฏิรูปทุนความอาสา การปฏิรูปตามแผนงานของกระทรวงยุติธรรมมอบหมายการอบรมแก่สหภาพความในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งผลการปฏิรูปไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนผู้ยากไร้ในคดีอาญาเช่นเดิม

จากสถานการณ์แห่งปัญหาและผลกระทบของทุนความอาสาสมัครร่วมการสอบสวนข้างต้นดังกล่าว การศึกษาวิจัยนี้จึงเห็นถึงความสำคัญที่จะต้องทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและผลกระทบในการที่รัฐจัดหาทุนความให้ประชาชนผู้ยากไร้เพื่อหาแนวทางจัดทำรูปแบบองค์กรทุนความสาธารณะให้เกิดความชัดเจนในด้านองค์กรทั้งนี้เพื่อการวิเคราะห์หาคำตอบ นำไปสู่การคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนในคดีอาญา

2. วัตถุประสงค์ที่ควรศึกษา

(1) เพื่อให้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาทุนความให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ที่เป็นมาตรฐาน

(2) เพื่อให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่ชัดเจน บุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทภารกิจที่รับผิดชอบในการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ช่วยให้สามารถปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน

(3) เพื่อให้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ที่สามารถตรวจสอบได้และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. ขอบเขตที่ควรศึกษา

การศึกษาขอบเขตจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญา ผู้เขียนเห็นว่า ผู้ศึกษาควรศึกษาหลักนิติรัฐ¹ ที่ปกครองด้วยกฎหมายและเป็นกฎหมายที่ประชาชนทุกคนเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคกันด้วยหลักที่ควบคุมการใช้อำนาจอธิปไตย ความรับผิดชอบของรัฐ (Responsibilities of the State) การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐ และรัฐมีหน้าที่ออกกฎหมายและระเบียบเป็นการเฉพาะที่เรียกว่า “กฎหมายพื้นฐาน”(Grundgesetz) ตามแนวทางนี้เป็นหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ หลักนิติรัฐมีองค์ประกอบในทางรูปแบบ และองค์ประกอบในทางเนื้อหา ความเป็นนิติรัฐในทางรูปแบบ ประกอบไปด้วยหลักการย่อย ๆ หลายประการที่สำคัญ ได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐ หลักการประกันสิทธิในกระบวนการพิจารณาคดี ตลอดจนหลักการประกันสิทธิของปัจเจกบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ส่วนความเป็นนิติรัฐในทางเนื้อหานั้นคือการที่รัฐประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน โดยกำหนดให้บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพมีการกำหนดในระดับรัฐธรรมนูญ อันเป็นการบังคับให้รัฐต้องกระทำการโดยยุติธรรมที่มีมาตรฐานและกำหนดให้สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่มีค่าบังคับทางกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญ โดยถือบัญญัติว่าด้วยเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นกฎหมายโดยบังคับ และจากการศึกษาการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491),

¹ เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์, 2561, หน้า 118-119

The Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) และตามกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา มี Criminal Justice Act of 1964 , Criminal Justice Act 2003, Justice for All Act of 2004, Federal Rules of Criminal 2015 กฎหมายประเทศอังกฤษ มี Legal Aid Act 1988, Access to Justice Act 1999, The Criminal Defense Service Act 2006 กฎหมายประเทศญี่ปุ่น มี The Constitution of Japan Act 1946, The Code of Criminal Instruction of 1880, The Panel Code of 1947, The Code of Criminal Procedure of 1948 เป็นการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญา

จากที่กล่าวมานั้นเพื่อความยุติธรรมและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการใช้อำนาจโดยขาดความเป็นธรรมและเกี่ยวข้องกับแนวคิดการวิเคราะห์ถึงการที่รัฐประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของรัฐให้กับประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมในรูปแบบของทนายความปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ที่มีรูปแบบจากการศึกษาสิทธิขั้นพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลที่สามารถจะให้การคุ้มครองแก่ประชาชนโดยใช้รูปแบบการศึกษามาตรฐานทนายความตามหลักนิติรัฐ โดยมีรูปแบบด้านคุณสมบัติของทนายความในชั้นสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 รูปแบบด้านการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 และรูปแบบด้านการเบิกจ่ายเงินในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความตามกฎหมายกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549²

² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 11 ก หน้า 31 วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2477 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 และมาตรา 134/1 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

4. ศึกษาการจัดหาทนายความปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

เนื่องจากผู้จัดหาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติในการจัดหาทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา พ.ศ. 2549 กำหนดไว้อย่างกว้างในการจัดหาทนายความซึ่งไม่มีระเบียบหรือมาตรฐานไปในทิศทางเดียวกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดหาทนายความ โดยให้ดำเนินการดังนี้

(1) ก่อนเริ่มการสอบสวนพนักงานสอบสวนควรแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทุกครั้งก่อนเริ่มการสอบสวน และแจ้งสิทธิทุกครั้งโดยละเอียดให้แก่ผู้ต้องหาต่อหน้าผู้บังคับบัญชาในการจัดหาทนายความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

(2) เมื่อผู้ต้องหาต้องการทนายความร่วมรับฟังการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการติดต่อทนายความตามบัญชีรายชื่อ ซึ่งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือสภาทนายความจังหวัดจัดส่งตารางปฏิบัติหน้าที่ให้ แล้วแต่กรณี โดยในกรณีที่ทนายความซึ่งจัดไว้ให้ปฏิเสธเข้าร่วมรับฟังการสอบสวน หรือกรณีไม่สามารถติดต่อทนายได้ ให้พนักงานสอบสวนประสานไปยังสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือประธานสภาทนายความจังหวัด แล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการจัดส่งทนายตามบัญชีที่ไปปฏิบัติหน้าที่เข้าร่วมรับฟังการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

(3) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนติดต่อทนายความแล้ว แต่ทนายความปฏิเสธ ไม่มาปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันควรที่จะปฏิเสธ ให้พนักงานสอบสวนรายงานผู้บังคับบัญชาและเก็บข้อมูลส่งต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อดำเนินการรวบรวมผล และจัดส่งให้สภาทนายความดำเนินการพิจารณาต่อไป

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหาทนายความปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมเป็นสาระสำคัญที่จะแสดงถึงการให้การคุ้มครองและการให้สิทธิแก่ประชาชนที่สามารถจะเข้าถึงได้อย่างเสมอภาคกันแม้จะมีสถานะทาง

เศรษฐกิจที่ต่างกัน และกระบวนการยุติธรรมด้านแรกก็คือการสอบสวนในคดีอาญาผู้ต้องหา จำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือร่วมรับฟังการสอบสวนและจำเป็นต้องมีหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่จัดหาทนายความปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ซึ่งมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ³

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรในกระบวนการยุติธรรมข้างต้นและเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของการสอบสวนผู้ต้องหา⁴ โดยพนักงานสอบสวน⁵ จะต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเด็ก และในคดีที่ผู้ต้องหาทำการร้องขอ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ในการจัดหาทนายความตามบัญชีรายชื่อทนายความ และช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้ต้องหาและประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงสิทธิต่าง ๆ อันพึงได้รับเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญา

(2) สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์⁶

สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นองค์กรกำกับดูแลออกใบอนุญาตทนายความ กำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติของทนายความที่จะขึ้นบัญชีรายชื่อทนายความตาม ป.วิอาญา มาตรา 134/1 และจัดทำบัญชีทนายความอาสาที่ปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามมาตรา 134/1 ให้แก่กระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพนำไปใช้ประโยชน์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญา

(3) กระทรวงยุติธรรม⁷

กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางประเภทกระทรวงของไทย มีภารกิจเป็นหน่วยงานหลักของกระบวนการยุติธรรม ในการดำเนินการเพื่อพัฒนากฎหมาย และ

³ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547

⁴ ตร. ที่ 0004.6/368 ลง 18 ม.ค. 2543 เรื่อง กำชับแนวทางปฏิบัติกรณีผู้ต้องหาใช้สิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบสวน

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6)

⁶ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528

⁷ พระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2495. หน้า 413. เล่ม 69 ตอนที่ 16 ก.ราชกิจจานุเบกษา. 11 มีนาคม 2495.

ระบบบริหารจัดการของกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นเอกภาพ โปร่งใส คำนึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของกระทรวงดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งและอาญางานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวง ให้คำปรึกษาและเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวง ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวง รวมทั้งติดตามและประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายดำเนินการเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย และมีหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ทำหน้าที่จัดหาทนายความปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ดังนี้

1) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ⁸

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามมาตรา 134/1 โดยการจัดสรรงบประมาณ กำหนดนโยบาย ออกกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการต่าง ๆ และดำเนินการเบิกจ่ายเงินให้แก่ทนายความที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสภานายความ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในเชิงปฏิบัติการ

2) สำนักงานยุติธรรมจังหวัด⁹ เป็นหน่วยงานที่เป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามมาตรา 134/1 และดำเนินการเบิกจ่ายเงินให้แก่ทนายความที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด

⁸ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. พ.ศ. 2561. หน้า 17. เล่ม 135 ตอนที่ 37 ก.ราชกิจจานุเบกษา. 25 พฤษภาคม 2561.

⁹ ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เรื่อง การกำหนดที่ตั้งของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด 1-18 พ.ศ. 2562

6. สรุปการจัดหาทุนายความเพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

ผู้เขียนมีแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจไม่ดีพอที่จะว่าจ้างทนายความเพื่อให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนเบื้องต้น คือ การสอบสวนซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการยุติธรรม โดยมีทนายความที่มาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญตามบัญชีทนายความที่ปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามมาตรา 134/1 ที่สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดส่งให้แก่กระทรวงยุติธรรม โดยมีการจัดทำเป็นมาตรฐานซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม กับแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ที่ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับชาติและระดับสากลอันเป็นเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ

ดังนั้นผู้เขียนจึงกำหนดให้แก่ผู้ศึกษาควรศึกษาพัฒนาการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนให้เป็นมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 และมีการพิจารณาจากคุณสมบัติด้านวิชาชีพ ด้านความรู้ ด้านประสบการณ์ ด้านการฝึกอบรม จากคณะกรรมการซึ่งประกอบไปด้วย กระทรวงยุติธรรม สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และควรจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อการปฏิบัติงานที่ชัดเจน บุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทภารกิจที่รับผิดชอบในการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ช่วยให้ผู้สามารถปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ที่สามารถตรวจสอบได้และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์แห่งปัญหาและผลกระทบของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากทนายความ ร่วมรับฟังการสอบสวนของผู้ต้องหาและเพื่อการคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดด้วยความเสมอภาคตามปรัชญาความยุติธรรม ทฤษฎีองค์การ แนวคิดกระบวนการยุติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสากลตามกฎหมายระหว่างประเทศ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (The Universal Declaration of Human Rights) และตามกฎหมายต่างประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา มี Criminal Justice Act of 1964, Criminal Justice Act 2003, Justice for All Act of 2004, Federal Rules of Criminal 2015 กฎหมายประเทศอังกฤษ มี Legal Aid Act 1988, Access to Justice Act 1999, The Criminal Defense Service Act 2006 กฎหมายประเทศญี่ปุ่นมี The Constitution of Japan Act 1946, The Code of Criminal Instruction of 1880, The Panel Code of 1947, The Code of Criminal Procedure of 1948 เป็นการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องหาของประเทศไทย ไม่แตกต่างไปจากหลักสากลและต่างประเทศ ซึ่งคำตอบจากการศึกษาของผู้เขียนที่ได้มา ผู้ศึกษาควรนำไปศึกษาต่อเพื่อการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนให้เป็นมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

ข้อค้นพบจากการศึกษาของผู้เขียนว่า การคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนในคดีอาญา ควรนำไปสู่การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 วางแนวทางการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการพิเศษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพและสอดคล้องกับหลักสากล รวมทั้งกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ผู้ศึกษาควรนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิทยาการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยควรศึกษาและจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ดังนี้

7.1 แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ด้านการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานส่งเสริมสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 มีจุดเด่นที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อทนายความช่วยเหลือคนจนอย่างมาก และจะส่งผลให้มีหน่วยงานสังกัดองค์กรสังกัด การบริหาร การคัดเลือก การบังคับใช้กฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่ ขอบเขตแห่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ค่าตอบแทนสิทธิประโยชน์ และมีการคัดเลือกการทนายความปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเชี่ยวชาญ และการช่วยเหลือเป็นไปด้วยความยุติธรรมเป็นที่ยอมรับของประชาชนที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างแท้จริง

ด้านการคุ้มครองสิทธิในระบบกระบวนการยุติธรรมของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกทบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” ซึ่งมาตรา 26 “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลจนเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และเพื่อการพัฒนาสิทธิของบุคคล ตามมาตรา 29 บัญญัติเกี่ยวกับคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ และมาตรา 68 บัญญัติเกี่ยวกับ “รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึง

การจัดหาทนายความให้” อันเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1

ด้านการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ค. ด้านกฎหมาย บัญญัติให้ “(1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (2) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย (3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย (4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย”

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม บัญญัติ “(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (3) เสริมสร้างและพัฒนา

วัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว (4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ

8. เอกสารอ้างอิง

- จิรนิติ หะวานนท์. ต้นฉบับภาษาอังกฤษ เขียนที่ Cambridge, Massachusetts May. (1978). แปลเป็นภาษาไทย ที่ Silver Spring, Maryland December. 1978. Address Mr. Chiranit Havanond 8351 Colesville Rd. Silver Spring MD. 20910, U.S.A.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2546). “จาก ‘ผู้ต้องหา’ สู่ ‘จำเลย’ : การจัดบริการช่วยเหลือด้านกฎหมายภายใต้บริบทกระบวนการยุติธรรมเชิงสถาบัน” ใน *เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหาและจำเลย : การสร้างความเสมอภาคและความยุติธรรมในระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย”* จัดโดยเนติบัณฑิตยสภา ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะวิจัย. (2547). “*โครงการศึกษาและพัฒนาระบบทนายความสาธารณะ (Public Defender).*” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- ณรงค์ ใจหาญ. (2546). “การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา” ใน *เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหา และจำเลย: การสร้างความเสมอภาคและความยุติธรรมในระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย”* จัดโดย เนติบัณฑิตยสภา ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ. (2547). รายงานฉบับสมบูรณ์ชุดโครงการวิจัย การติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่องสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันพระปกเกล้า.

รายงานฉบับสมบูรณ์. (2560). โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง “การปฏิรูประบบการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย” “Research on Strengthening of the Rights of People to Access to Legal Aid” ภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายกับสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. (UNDP) สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย.

รายงานผลการดำเนินการ. (2560). ตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 เรื่องการปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม.

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม. (2559). เรื่องการปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรงและที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน. คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). เรื่องการปฏิรูปทนายความอาสา ทนายความขอแรง และที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชน. โครงการศึกษาและพัฒนาระบบทนายความสาธารณะ (Public Defender). (2547). กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการพัฒนากีฬาสนุกเกอร์ในระดับเยาวชน Legal Problems and Obstacles of The Development of Snooker as A Sport in Junior Level

นายอติรุจ เพ็ชรกุล^{*}
Atiruj Petchkul

บทคัดย่อ

สนุกเกอร์จัดเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่มีความนิยมแพร่หลายไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย โดยประเทศไทยมีนักกีฬาสนุกเกอร์ทั้งในระดับอาชีพและในระดับเยาวชน แต่การฝึกซ้อมของนักกีฬาสนุกเกอร์ที่เป็นเยาวชนมักประสบปัญหาเกี่ยวกับการหาสถานที่ฝึกซ้อม และการขออนุญาตเล่นสนุกเกอร์ ด้วยเหตุที่สนุกเกอร์ถูกจัดเป็นการพนันประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 บัญชี ข นอกจากนี้ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนที่ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กหรือเยาวชนเล่นสนุกเกอร์ รวมทั้งเจ้าของสถานที่ฝึกซ้อม และผู้ฝึกสอนอาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ส่งผลต่อการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ในระดับเยาวชน

คำสำคัญ: การพนัน, สนุกเกอร์, บิลเลียด, พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546

^{*} นิติกรปฏิบัติการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

Abstract

Snooker is a popular sport in Thailand and worldwide. Snooker players in Thailand include both professional players and junior players. However, the fact that snooker is categorized as gambling according to List B annexed to the Gambling Act B.E. 2478 adversely affects the training of junior snooker players; particularly, the search for training venues and permission seeking. Moreover, the parents, guardians, caretakers, training center's owners and coaches who support or allow the children to train snooker may be held liable for criminal offences under the Child Protection Act B.E. 2546. The development of snooker as a sport in junior level, therefore, has been impaired.

Keywords: Gambling, Snooker, Billiards, The Gambling Act B.E. 2478,
The Child Protection Act B.E. 2546

1. บทนำ

การพนันหรือการเสี่ยงโชคนั้น เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมโลกมาเป็นเวลานาน เนื่องจากในสมัยโบราณมิได้มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือมหรสพที่จะจรรโลงใจของบุคคลในสมัยนั้น การพนันจึงเปรียบเสมือนเป็นการละเล่นของบุคคลสมัยก่อน เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในหมู่ของสังคมโดยอาศัยสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่อาจคาดเดาได้ มาเป็นหนึ่งในปัจจัยการชี้ขาดผลแพ้ชนะ แต่หากจะเพียงคาดคะเนผลแพ้ชนะเพียงอย่างเดียวเท่านั้นอาจยังทำให้ไม่มีความตื่นเต้นมากพอ จึงได้มีการเพิ่มเติมพัน กล่าวคือทรัพย์สินเงินทอง ทำให้ผู้เข้าร่วมเล่นการพนันนั้นมีความรู้สึก หรืออารมณ์ร่วมในผลแพ้ชนะมากยิ่งขึ้น แต่ด้วยกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนสื่อบันเทิงต่าง ๆ ขึ้นมาทดแทน ประกอบกับศีลธรรมและวัฒนธรรมของสังคมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทำให้การพนันเปลี่ยนแปลงจากสื่อบันเทิงกลับกลายเป็นสิ่งที่มอมเมาให้เกิดประโยชน์อันใดนอกจากทำให้ชีวิตของผู้เล่นประสบแต่ความล้มเหลว สูญเสียซึ่งทรัพย์สิน อันส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสิ่งที่นำมาใช้ในการชี้ขาดผลแพ้ชนะของการเล่นพนัน โดยหนึ่งในสิ่งที่นำมาเป็นผลในการชี้ขาด

การแพ้นั้นนั่นคือกีฬาต่าง ๆ รวมถึงบิลเลียดหรือสนุกเกอร์ด้วย ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้ว การเล่นกีฬาบิลเลียดหรือสนุกเกอร์ไม่ใช่การพนัน

ทั้งนี้ การพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ในระดับเยาวชนของประเทศไทยประสบปัญหาในการพัฒนานักกีฬา สาเหตุของปัญหามีขึ้นเกิดจากการขาดแคลนนักกีฬาหรือผู้ฝึกสอนที่มีความสามารถ แต่กลับเกิดจากปัญหาทางกฎหมายทำให้เกิดอุปสรรค ขัดจำกัด และข้อขัดข้อง กล่าวคือตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 กำหนดประเภทการพนันตามบัญชี ข. อันดับที่ 23 บิลเลียด ส่งผลให้กีฬาบิลเลียดหรือสนุกเกอร์จัดเป็นการพนันตามบัญชี ข. ผู้จัดให้มีการเล่นหรือเข้าพนันในการเล่น มีความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ดังนั้นเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีจึงไม่สามารถเข้าไปฝึกซ้อมสนุกเกอร์ในสนุกเกอร์คลับหรือสถานที่ตั้งโต๊ะสนุกเกอร์ได้ และจากการที่กีฬาสนุกเกอร์ถูกระบุไว้ในบัญชีประเภทการพนัน บัญชี ข. ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลกระทบให้เกิดอุปสรรคต่อเนื่องต่อผู้ชักจูง ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา 4 ให้คำนิยามศัพท์ “เด็ก” หมายความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงบุคคลผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” แต่เดิมได้มีการออกกฎกระทรวง (พ.ศ. 2515) ออกตามความ ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 กำหนดว่า การประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย คือการประพฤติตนดังต่อไปนี้ (4) เล่นการพนันหรือมั่วสุมในวงการเล่น แม้ต่อมากฎกระทรวงฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวงที่กำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไว้ดังต่อไปนี้ ข้อ 1 เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร ได้แก่ เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (3) เล่นการพนัน หรือ มั่วสุมในวงพนัน จึงเห็นได้ว่า การมั่วสุมในวงพนัน ถูกจัดให้เป็นการประพฤติที่ไม่สมควรของเด็กหรือเยาวชนมาโดยตลอด และจากการที่พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 บัญญัติให้กีฬาสนุกเกอร์เป็นการพนันในบัญชี ข. อันส่งผลไม่เพียงแต่เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ไม่สามารถเข้าไปฝึกซ้อมสนุกเกอร์ได้แล้ว แต่ผู้ปกครองหรือ ผู้ประกอบกิจการโต๊ะสนุกเกอร์หรือสนุกเกอร์คลับที่ชักจูงหรือยินยอมให้

เด็กหรือเยาวชนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์เข้าเล่นสนุกเกอร์ซึ่งเป็นการให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร มีโทษตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 78 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือที่ 15477/2504 ลงวันที่ 25 กันยายน 2504 เรื่องห้ามไม่ให้ออกใบอนุญาตให้เล่นบิลเลียด เครื่องเล่นตู้บิลเลียดไฟฟ้า ตู้ฟุตบอล หรือเครื่องเล่นที่มีการนับแต้ม ทำให้ไม่สามารถขอใบอนุญาตให้มีโต๊ะสนุกเกอร์เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนของนักกีฬาสนุกเกอร์ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน อันเป็นผลสืบเนื่องจากกีฬาสนุกเกอร์ถูกบัญญัติให้เป็นการพนันประเภทที่หนึ่งนั่นเอง

จึงเห็นได้ว่าจากปัญหาอุปสรรคในการพัฒนากีฬาสนุกเกอร์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ดังกล่าวข้างต้นเกิดจากปัญหาบทบัญญัติกฎหมายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการสนับสนุนการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ทั้งยังส่งผลเสียต่อตัวนักกีฬา ผู้ปกครอง และเจ้าของสถานที่ในการจัดให้มีการฝึกสอนกีฬาสนุกเกอร์ที่อาจมีความผิดหรือถูกดำเนินคดีอาญา ทั้งยังเป็นการปิดกั้นผู้ที่ต้องการสนับสนุนกีฬาสนุกเกอร์ที่จะขออนุญาตจัดให้มีการเล่นสนุกเกอร์ โต๊ะสนุกเกอร์ เพื่อใช้ในการฝึกสอนของนักกีฬา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกบางส่วนหรือบางมาตราของบทบัญญัติกฎหมาย ประกาศของหน่วยงานทางราชการ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์อีกต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษา แนวคิดบทบัญญัติกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักกีฬาสนุกเกอร์ที่เป็นเยาวชน
- (2) เพื่อศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกีฬาสนุกเกอร์และนักกีฬาสนุกเกอร์ที่เป็นเยาวชน
- (3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคอันเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการส่งเสริมและพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ที่เป็นเยาวชน
- (4) เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขและพัฒนาบทบัญญัติของกฎหมายมิให้เกิดข้อจำกัดในการส่งเสริมและพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ที่เป็นเยาวชน

3. ปัญหาของการที่สนุกเกอร์ถูกจัดให้เป็นการเล่นตามบัญชี ข

พระราชบัญญัติในการพนัน พ.ศ. 2478 กำหนดว่า การเล่นการพนันเป็นการกระทำความผิดและกำหนดโทษของการเล่นการพนันโดยแบ่งประเภทการพนันออกเป็น 2 ประเภท¹ คือ

1) การเล่นที่ห้ามขาดซึ่งห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก ห้ามพระราชบัญญัตินี้หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันหรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นอันใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตโดยออกพระราชกฤษฎีกา และ

2) การเล่นที่อนุญาตได้ คือ การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข ห้ามพระราชบัญญัตินี้หรือการเล่นอันมีลักษณะคล้ายกันหรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ในการเล่นที่อนุญาตได้

เนื่องจากบิลเลียดถูกบัญญัติให้เป็นการเล่น ตามบัญชี ข ลำดับที่ 23 และสนุกเกอร์เป็นการเล่นที่มีลักษณะคล้ายกับบิลเลียด ดังนั้นสนุกเกอร์จึงเป็นการเล่นการพนันตามบัญชี ข

¹ มาตรา 4 ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ห้ามพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้ บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา การเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ข. ห้ามพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้ จะจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นทางนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ผู้จัดโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้ ต่อเมื่อรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเห็นสมควรและออกใบอนุญาตให้ หรือมี กฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นโดยไม่ต้องมีใบอนุญาตในการเล่นอันระบุไว้ในวรรค 2 ข้างต้นนั้นจะพนันกันได้ เฉพาะเมื่อได้มีใบอนุญาตให้จัดมีขึ้น หรือมีกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตการเล่น หมายเลข 5 ถึง 15 ในบัญชี ข. หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน หรือการเล่นอื่นใดซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมไว้นั้น จะให้รางวัลตราเป็นเงินไม่ได้ และห้ามมิให้ผู้รับรางวัลที่ไปไปแล้ว กลับคืน หรือรับซื้อหรือแลกเปลี่ยนรางวัลนั้นในสถานงานหรือการเล่นหรือบริเวณต่อเนื่องในระหว่างมีงานหรือ การเล่น

ลำดับที่ 23 เช่นเดียวกับบิลเลียดซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญา² ด้วยเหตุดังกล่าวผู้ซึ่งจัดให้มีการฝึกซ้อมสนุกเกอร์ เด็กหรือเยาวชนที่เข้าฝึกซ้อม ตลอดจนบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ทำการฝึกซ้อมสนุกเกอร์อาจตกเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีบทสันนิษฐานว่า บุคคลที่อยู่ในวงการพนันเป็นผู้เล่นพนัน (มาตรา 6) ส่งผลให้เด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา หรือผู้ใช้อำนาจปกครองที่เข้าไปอยู่ในวงเล่นสนุกเกอร์ แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกซ้อมตกอยู่ภายใต้บทสันนิษฐานตามกฎหมายอาจถูกดำเนินคดีความผิดทางอาญา จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากีฬาสนุกเกอร์ในระดับเยาวชนอย่างยิ่ง อีกทั้งอาจต้องด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (8) เป็นการใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันหรือเข้าไปในสถานที่การพนันโดยผู้ที่มีโทษทางอาญาตามมาตรา 78 นับเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางต่อการฝึกซ้อมและการพัฒนากีฬาสนุกเกอร์ระดับเยาวชนในอนาคตเป็นอย่างยิ่ง

² มาตรา 12[5] ผู้ใดจัดให้มีการเล่น หรือทำอุบายล่อ ช่วยประกาศโฆษณาหรือชักชวนโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้อื่นเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นซึ่งมีได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานหรือรับอนุญาตแล้วแต่เล่นพลิกแพลง หรือผู้ใดเข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎกระทรวง หรือข้อความในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต่อไปนี้

- (1) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นตามบัญชี ก. หมายเลข 1 ถึงหมายเลข 16 หรือการเล่นตามบัญชี ข. หมายเลข 16 เฉพาะสลากกินรวบ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันนี้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปจนถึง 3 ปี และปรับตั้งแต่ 500 บาท ขึ้นไปจนถึง 5,000 บาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง เว้นแต่ผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันที่เรียกว่า ลูกค้า ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- (2) ถ้าเป็นความผิดในการเล่นอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่ความผิดตามมาตรา 4 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เมื่อพิจารณาแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาซึ่งมีวิวัฒนาการเป็น 3 ช่วง³ คือ

1. การใช้เกณฑ์ทางศีลธรรม โดยใช้มาตรวัดทางศีลธรรมกำกับว่าการกระทำอันเป็นการผิดศีลธรรมกับการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายเป็นเรื่องเดียวกัน⁴ เช่น การฆ่าผู้อื่น การลักทรัพย์

2. การใช้เกณฑ์ทางสังคมมองการกระทำความผิดกล่าวคือการเป็นอาชญากรนั้นพิจารณาจากการกระทำที่สังคมเสียหายและ

3. การใช้เกณฑ์ทางกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติเข้ามาเป็นตัวแทนในการออกกฎหมาย

การที่พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 บัญญัติให้สนุกเกอร์เป็นการพนันตามบัญชี ข ลำดับที่ 23 ก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้กำหนดฐานความผิดและบทลงโทษ ทั้ง ๆ ที่การเล่นสนุกเกอร์มิใช่เป็นการกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) เพราะสนุกเกอร์เป็นกีฬาประเภทหนึ่ง ผู้เล่นมิใช่เป็นผู้มีพฤติกรรมที่เลวร้ายหรือขัดต่อศีลธรรม (immoral) แต่การเล่นสนุกเกอร์เป็นการกระทำที่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม (mala prohibita) เป็นความผิดที่ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกถึงความชั่วร้ายในตัวเอง แต่ที่เป็นความผิดก็เพราะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้ามเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นด้วยเหตุผลทางเทคนิค (technical reason) โดยการกระทำดังกล่าวอาจไม่มีความผิดศีลธรรม⁵

นอกจากนี้ การจะจัดให้การพนันใดเป็นความผิดในทางกฎหมายหรือไม่จำเป็นต้องนำเอาแนวคิดทางด้านอาชญาวิทยามาพิจารณาประกอบ คือ อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหายเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อ หรือผู้เสียหายเพราะผู้กระทำความผิดตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเอง กล่าวคือผู้กระทำความผิดเป็นอาชญากรและเป็นเหยื่อไปพร้อมกันหรืออาจเรียกว่าอาชญากรรมที่ตนยินยอม (consensual crime)⁶ เมื่อการเล่นสนุกเกอร์ผู้ที่รวมเล่นทุกคนตกลงที่จะเข้าร่วมเล่นด้วยตนเอง ผู้ที่เล่นสนุกเกอร์จึงเป็นทั้งอาชญากรและ

³ ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 19-20.

⁴ Mark Finlay. (1999). Stephen Odgers and Stanley Yeo. *Australian Criminal Justice*. 2nd ed. Australia: Oxford University Press.

⁵ Mens Rea Francis B. Sayre. *Supra*. pp. 132-133

⁶ อัจฉริยา ชุตินันท์. (2561). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 57.

ผู้เสียหายในเวลาเดียวกัน อันนำไปสู่การเล่นพนันในลักษณะที่ไม่เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในบางประเทศสอดคล้องกับทฤษฎีการพนันแนวนานิยม ซึ่งเป็นแนวความคิดการพนันในเชิงบวกว่าการพนันเป็นกิจกรรมยามว่างที่ถูกกฎหมาย ซึ่งการเล่นสนุกเกอร์ก็ถือว่าเป็นกิจกรรมในยามว่างเช่นกัน

E.C. Deverux ค้นพบว่าการพนันไม่ใช่พฤติกรรมที่เลวร้ายจนต้องกำจัดให้หมดสิ้นไปจากสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ใช่งิจกรรมโดยธรรมชาติของมนุษย์ จำเป็นต้องกำกับดูแลอันมีความสัมพันธ์กับแนวความคิดการออกใบอนุญาต⁷

Richard Epstein ให้ความเห็นเกี่ยวกับ “อำนาจอนุญาต” ว่าเป็น “อำนาจมหาศาลของรัฐ” ใบอนุญาตเป็นรูปแบบหนึ่งของการดำเนินงานของหน่วยงาน ฝ่ายที่ได้รับการควบคุมจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งในใบอนุญาตมิเช่นนั้นอาจมีการลงโทษ จึงควรมีการควบคุมกิจกรรมการเล่นด้วยการออกใบอนุญาตเพราะกว่าที่จะบัญญัติให้การเล่นดังกล่าวเป็นความผิดแต่เพียงประการเดียว⁸ และเมื่อนำมาพิจารณาประกอบแนวความคิดการจำแนกการพนันของ Roger Caillious ซึ่งได้แบ่งแยกการพนันออกเป็น 3 ประเภท คือ⁹

1. การพนันที่เป็นการแข่งขัน (competition) กิจกรรมที่ใช้ความสามารถผู้แข่งขันในการเอาชนะอุปสรรคหรือคู่ต่อสู้ เรียกได้ว่าเป็นการพนันที่ใช้ทักษะของผู้เล่น การฝึกฝนได้ถูกนำมาเชื่อมโยงกับทักษะทางกายภาพ ปัจจุบันกิจกรรมที่มีลักษณะเช่นนี้ไม่ถูกจัดเป็นประเภทหนึ่งของการพนันเนื่องจาก “การพนัน” คือโอกาสอันเป็นการสุ่มการคาดเดาไม่ได้และเป็นอิสระจากความสามารถของผู้เล่น¹⁰

2. การพนันที่ใช้โอกาส (chance) การพนันประเภทนี้ใช้โอกาสเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ผู้เล่นไม่สามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้น ได้ผลที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของความน่าจะเป็น

3. การเดิมพัน (betting) การทายผลลัพธ์ของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

⁷ สติธร ธนานิธิโชติ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 38. หน้า 93.

⁸ ERIC BIBER & J.B. RUHL. (2014). The Permit Power Revisited: The Theory and Practice of Regulatory Permits in the Administrative State. *Duke Law Journal* 64. p. 143

⁹ Matthew Stevens and Martin Young. (2010). *Who Plays What? Participation Profile in Chance Versus Skill-Based Gambling*. p. 91

¹⁰ United States Patent Samberg. Process for Removing Element of Chance from Games of Skill.

ในเมื่อการเล่นสนุกเกอร์ผู้เล่นต้องทำการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะให้เหนือกว่าผู้เล่นอื่นจึงมิได้ใช้โอกาสเป็นข้อตัดสินการแพ้ชนะ ไม่ได้ใช้การสุ่มหรือการคาดเดา สนุกเกอร์จึงจัดเป็นกีฬาประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับฟุตบอล บาสเกตบอล และวอลเลย์บอล¹¹ โดยในต่างประเทศมีแนวคิดในการควบคุมการพนันยกตัวอย่างเช่น

ประเทศอังกฤษกำหนดให้มีใบอนุญาตสำหรับการจัดการเดิมพันซึ่งมักเกิดขึ้นกับการแข่งขัน

ประเทศนิวซีแลนด์มีพระราชบัญญัติการแข่งขัน ค.ศ. 2009 กำหนดกรอบกำกับดูแลการพนันและการพนันกีฬา โดยคณะกรรมการการแข่งขันนิวซีแลนด์กำหนดมาตรฐานให้กับสโมสรและข้อกำหนดเกี่ยวกับการแข่งขัน ปฏิทินการแข่งขันและการเดิมพัน

ประเทศสิงคโปร์การพนันแทบทุกประเภทถูกห้ามเด็ดขาด รวมทั้งการวางเดิมพันหรือการเดิมพันในการแข่งม้าและการแข่งกีฬาอื่น เว้นแต่จะได้รับการยกเว้นจากรัฐบาลสิงคโปร์ การเดิมพันกีฬาเป็นกิจกรรมที่ดำเนินโดย Singapore Pools (Private) Limited (SPPL) ซึ่งอยู่ในความดูแลของ Tote Board ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1998 เป็นคณะกรรมการตามกฎหมายของกระทรวงการคลัง¹² โดยให้บริการเดิมพันกีฬา เดิมพันการแข่งม้า

เห็นได้ว่าการพนันที่เกี่ยวข้องกับการเดิมพันผลการแข่งขันกีฬาในต่างประเทศมักใช้แนวทางในการควบคุมโดยการมีใบอนุญาตหรือในรูปแบบมีคณะกรรมการซึ่งรัฐเป็นผู้กำกับดูแลมาเป็นผู้ให้บริการในการเดิมพันผลการแข่งขันกีฬาเสียเอง ซึ่งเห็นว่าจะสามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการควบคุมการเดิมพันกีฬาสนุกเกอร์

3.2 ปัญหาการตีความหมายของ “เด็กที่ประพฤติไม่สมควร” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

ตามบทนิยามศัพท์ของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้กำหนดความหมายเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดประเภทหนึ่งว่าหมายถึง เด็กที่ประพฤติตน

¹¹ Gerda Reith. *The Age of Chance: Gambling in Western Culture*. pp. 93-94.

¹² Mark-Antonio Zivic. (2022). *Singaporean Gambling Laws*. (Online).

Available:<https://www.gamblingherald.com/singaporean-gambling-laws/>. [2022, 5 May]

ไม่สมควร¹³ ส่วนมาตรา 26(3) บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใด บังคับ ชู่เชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือ ยินยอมให้เด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความเสี่ยงต่อการกระทำผิด ซึ่งตามองค์ประกอบความผิดของมาตรา 26(3) เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรกับเด็กที่มีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด น่าจะมีความหมายที่แตกต่างแยกออกจากกันได้ แต่เมื่อกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด ในข้อ 1 คือ เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร จึงอาจสรุปได้ว่าเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เป็นส่วนหนึ่งหรือประเภทหนึ่งของเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด แต่ทั้งนี้ก็ไม่สามารถแยกความหมายให้ออกจากกันได้ อย่างชัดเจน และบทบัญญัติของกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวข้างต้นได้ให้ความหมายของเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรไว้ค่อนข้างหลากหลายและกว้างขวาง เป็นเหตุให้เกิดความไม่ชัดเจน ในการบังคับใช้ ทำให้เกิดปัญหาว่าความประพฤติอย่างไรจึงเป็นเด็กที่มีความประพฤติไม่สมควร จึงมีความจำเป็นต้องตีความและเป็นดุลพินิจของผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยการใช้ดุลพินิจก็ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง สภาพแวดล้อมทางสังคม ทักษะจิตของปัจเจกบุคคล ทำให้เกิดข้อแตกต่างในการตีความ ถึงแม้ว่าตามพระราชกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 จะได้กำหนดความหมายของคำว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรไว้ แต่การใช้กฎหมายบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้โดยกว้างทำให้เกิดปัญหาในการตีความของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ซึ่งยังมีความชัดเจนแน่นอนว่า การปล่อยให้เด็กเล่นเกมเวลาใดถึงเรียกว่าประพฤติตนที่ไม่สมควร จึงต้องมีการตีความ เนื่องจากก่อนมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ประเทศไทยใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ข้อที่ 20 ประกอบกฎกระทรวงตามประกาศของคณะปฏิวัติ แต่เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมีการใช้บังคับแล้ว ทำให้ต้องยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติจึงเป็นเหตุให้กฎกระทรวงที่ออกตามคณะปฏิวัติต้องถูกยกเลิกไปด้วย ดังนั้นคำว่า ประพฤติตน ไม่สมควรตามประกาศคณะปฏิวัติซึ่งให้ความหมายว่า เทียบเทรากลางคืนเวลา 22:00-14:00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ไปกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงถูกยกเลิกไปด้วยจึงทำให้เกิดปัญหาการตีความ ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังต่อไปนี้

¹³ มาตรา 4 “เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” หมายความว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำความผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12000/2554 บทบัญญัติการตีความทำให้เกิดช่องว่างเรื่องระยะเวลา เรื่องการเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนระหว่าง 22:00 นาฬิกา ถึง 04:00 นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น หลังจากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2515 ถูกยกเลิกและมีการบังคับใช้กฎหมายกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 ซึ่งกฎหมายนี้มีได้กำหนดเวลาดังกล่าวไว้

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6860/2555 ปัญหาการตีความว่าในเวลากลางวันและไม่ปรากฏว่าเป็นเวลาเปิดภาคเรียนเป็นการประพาดตมไม่สมควรแก่วัยของเด็กในขณะนั้นหรือไม่

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9647/2557 เป็นปัญหาการตีความตามมาตรา 26(8) ในเรื่องยินยอมให้เด็กเข้าไปในสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า คือร้านวิดิทัศน์ในช่วงเวลาที่เด็กควรเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นการปล่อยปละละเลยยินยอมให้เด็กเข้าไปในสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย แม้ว่าเด็กยังไม่ได้เล่นเกมหรือจ่ายเงินเพื่อซื้อบริการ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสามเรื่องดังกล่าวศาลต้องใช้ดุลยพินิจในการตีความเพื่อที่จะวินิจฉัยว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26(3) หรือมาตรา 26(8) หรือไม่ สืบเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของการให้ความหมายของคำว่าเด็กที่ประพาดตมไม่สมควร อันจะถือว่าเป็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดเป็นเหตุให้เกิดข้อโต้แย้งว่าการกระทำใดเป็นการประพาดตมไม่สมควร ดังนั้นการที่เด็กหรือเยาวชนเข้าไปฝึกซ้อมการเล่นสนุกเกอร์เพื่อพัฒนาเป็นนักกีฬาหรือเพื่อเข้าแข่งขัน ย่อมต้องถูกตีความว่าเป็นการประพาดตมไม่สมควรและเป็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้สนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนเล่นสนุกเกอร์ ย่อมเป็นผู้ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพาดตมไม่สมควร อาจถูกดำเนินคดีและต้องรับโทษตามมาตรา 78 ซึ่งส่งผลต่อการเป็นอุปสรรคในการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ระดับเยาวชนของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิดคือ ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will Theory) เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นผู้ที่มีเหตุผล (rational) แต่ขณะเดียวกันก็ยึดถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง (utilitarian) และยึดมั่นในเรื่องสุขนิยม

(hedonistic) ดังนั้นเมื่อมนุษย์มีเหตุผลมนุษย์จึงมีเจตจำนงอิสระ (free will) ด้วยเหตุนี้ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับ การชั่งน้ำหนักระหว่างความสุข หรือประโยชน์ที่จะได้รับกับความทุกข์หรือผลร้ายที่จะตามมา มนุษย์ทุกคนย่อมประสงค์ แสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด (seek pleasure, avoid pain) เมื่อวิเคราะห์ ถึงสาเหตุที่เด็กหรือเยาวชนเล่นและฝึกซ้อมสนุกเกอร์ ก็เพื่อประโยชน์ที่จะได้รับหรือการได้ เป็นนักกีฬาได้รับรางวัลจากการแข่งขันและชื่อเสียง ตลอดจนรายได้ในการเลี้ยงชีพ โดยชั่ง น้ำหนักถึงผลร้ายที่อาจต้องถูกดำเนินคดีอาญาแล้วเห็นได้ว่า เหตุแห่งการกระทำความผิด เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้สนุกเกอร์เป็นความผิดตามกฎหมายการพนันและการให้ ความหมายของคำว่า เด็กที่ประพฤตินั้นไม่สมควรขาดความชัดเจนทำให้เกิดการตีความที่ อาจแปลความให้การฝึกซ้อมเป็นการประพฤตินั้นที่ไม่สมควรได้ หากมีการแก้ไขในส่วนของ ความหมายของคำว่าเด็กที่ประพฤตินั้นไม่สมควรให้ชัดเจนและไม่เกี่ยวข้องกับการฝึกซ้อม กีฬาทุกชนิดย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ของเด็กหรือเยาวชน

นอกจากนี้ หากพิจารณากลุ่มคดีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุในการกระทำความผิดของ เด็กและเยาวชนในปัจจุบัน คือ กฎการเลียนแบบ (Theory of Imitation) โดย Garbriel Tard อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมการเลียนแบบ หมายถึงการเลียนแบบพฤติกรรม การเลียนแบบ หมายถึง การเลียนแบบพฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการพบเห็น เรียนรู้ จดจำ นำมาปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ จึงเชื่อว่าอาชญากรก่ออาชญากรรมได้เพราะเคยรู้เห็น การกระทำที่เป็นอาชญากรรมมาก่อนแล้วเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา เมื่อนำมาวิเคราะห์กับพฤติกรรมการฝึกซ้อมและเล่นสนุกเกอร์ของเด็กและเยาวชนที่อาจถือ ว่าเป็นความผิดอาญา และเป็นการประพฤตินั้นที่ไม่สมควร เนื่องจากสนุกเกอร์เป็นกีฬา ประเภทหนึ่งที่มีความนิยม สามารถแข่งขันชนะเลิศได้รับเงินรางวัล อีกทั้งยังมีในระดับ เยาวชนที่มีชื่อเสียงชนะการแข่งขันระดับโลกอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้เกิดค่านิยมทาง สังคมและเป็นพฤติกรรมที่เด็กและเยาวชนในรุ่นต่อมาต้องการประสบความสำเร็จใน ลักษณะอย่างเดียวกัน จึงเกิดการเลียนแบบและต้องการเล่นสนุกเกอร์ ต้องการพัฒนาและ ฝึกซ้อมการเล่นสนุกเกอร์

เพื่อให้การวิเคราะห์ครอบคลุมในทุกด้าน จึงต้องพิจารณามาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในต่างประเทศด้วย เช่น

ประเทศสหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กของสหราชอาณาจักร ส่งเสริมสิทธิเด็กโดยคำนึงถึงสถานภาพของเด็กต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง มาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กของสหราชอาณาจักรให้ความสำคัญต่อสวัสดิภาพเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจศาลในการแทรกแซงปัญหาระหว่างพ่อแม่และเด็ก ดังนั้นเด็กจึงได้รับการสนับสนุนให้มีการพัฒนาในทุกด้านด้วยการคำนึงถึงสถานภาพของเด็กแต่ละคน การพัฒนาด้านกีฬาของเด็กจึงได้รับการปกป้องและส่งเสริม

ประเทศออสเตรเลีย มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก คือ Children (Care and Protection) Act 1987 กำหนดให้ความคุ้มครองเด็กซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลและช่วยเหลือ เพื่อเด็กจะมีพัฒนาการและเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เด็กย่อมได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัยในทุกด้าน ตลอดจนได้รับการส่งเสริมตามความสนใจของเด็กแต่ละคน เช่น ด้านกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาสนุกเกอร์

4. ปัญหาความรับผิดชอบบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (3) สามารถแยกลักษณะของการกระทำได้ 2 กรณี

1. การก่อให้เกิดเด็กประพฤตินไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิด
2. การยินยอมให้เด็กประพฤตินไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิด

การให้เด็กกระทำความผิด ได้แก่ การบังคับ ข่มขู่ ชักจูง หรือส่งเสริมให้เด็กที่ยังไม่มีเจตนาประพฤตินไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิดมีเจตนาและมีความประพฤติดังกล่าว

การยินยอมให้เด็กประพฤตินไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการกระทำความผิดคือ กรณีที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองรู้อยู่แล้วว่าบุตรหรือผู้ที่อยู่ในความปกครองของตนมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมแต่ก็ยินยอมให้กระทำในลักษณะเช่นนั้น กรณีดังกล่าวอาจเป็นเหตุให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองถูกดำเนินคดีอาญาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวดังตัวอย่างคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางก่อให้เกิดปัญหาความรับผิดชอบและ

การถูกดำเนินคดีอาญาต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กในกรณีที่ได้หรือเยาวชนประพฤติตนไม่สมควร ทั้งการประพฤติตนที่ไม่สมควรอาจถูกตีความถึงการกระทำในลักษณะอื่น เช่น การที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กเยาวชนเล่นสนุกเกอร์ แม้ว่ามิวัตถุประสงค์เพื่อการฝึกซ้อม เพื่อเข้าแข่งขันกีฬาสนุกเกอร์ก็ตามย่อมอาจถูกฟ้องและดำเนินคดีอาญาในลักษณะนี้ได้เช่นเดียวกัน จึงเป็นข้อขัดข้องและขัดขวางการฝึกซ้อมและการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ในระดับเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อพิจารณาทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุในการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนในกลุ่มทฤษฎีเกี่ยวกับอุปนิสัยแล้ว ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of Imitation) จากการได้เห็นผู้อื่นมีพฤติกรรมที่ทำแล้วประสบความสำเร็จทำให้เกิดความต้องการที่จะประสบความสำเร็จเช่นนั้นบ้างจึงเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว แต่พฤติกรรมบางอย่างมิได้เป็นความผิดโดยตัวของพฤติกรรมนั่นเอง เนื่องจากมิได้ขัดต่อศีลธรรม หากแต่เป็นความผิดเนื่องจากมีกฎหมายห้ามไว้ เมื่อกาลเวลาผ่านไประยะหนึ่งพฤติกรรมทางสังคมดังกล่าวอาจได้รับการยอมรับและการเลียนแบบพฤติกรรมนั้นสังคมก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องควบคุมอีกต่อไป จึงไม่ควรถือว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา ตลอดจนไม่ถือว่าเป็นการประพฤติหรือปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม เช่น การเล่นสนุกเกอร์เพื่อการแข่งขันกีฬา บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่ส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กหรือเยาวชนเล่นสนุกเกอร์ เนื่องจากเด็กและเยาวชนนั้นอาจประสบความสำเร็จเป็นนักกีฬาสนุกเกอร์ที่มีชื่อเสียงจึงเลียนแบบพฤติกรรมการเล่นสนุกเกอร์ จึงไม่ควรต้องรับผิดและมีโทษทางอาญา

ทฤษฎีในกลุ่มที่เกี่ยวกับกระบวนการทางสังคม (Social Process Theories) โดยทฤษฎีการควบคุมสังคม (Social Control Theories) เชื่อว่ามนุษย์โดยธรรมชาติมีนิสัยที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง โฮเวิร์ด แคน แลน ผู้คิดค้นทฤษฎีการเพิ่มคุณค่าในตนเอง (Self-Enhancement Theory) อธิบายว่า บางครั้งการกระทำความผิดเกิดจากความสนุกความพึงพอใจในตนเองหรือเพียงเพื่อต้องการเพิ่มคุณค่าทางภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง (self-image) ทำให้ทัศนคติด้านลบเกี่ยวกับตนเองลดลงเท่านั้น เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการควบคุมทางสังคมแล้วจะเห็นได้ว่า การที่เด็กหรือเยาวชนต้องเล่นสนุกเกอร์เกิดจากการเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จจากการเล่นกีฬาดังกล่าว จึงต้องการเลียนแบบความสำเร็จ เพื่อสร้างความพึงพอใจในตนเอง โดยการฝึกซ้อมและพัฒนานการเล่นสนุกเกอร์

บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ส่งเสริมสนับสนุนหรือยินยอมย่อมไม่ควรจะมีความผิดและต้องรับโทษจากพฤติกรรมหรือการกระทำของเด็กหรือเยาวชนในส่วนนี้ เพราะจะทำให้การส่งเสริมสนับสนุนหรือยินยอมถูกยับยั้งโดยกระบวนการตามกฎหมาย ประกอบกับเมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในต่างประเทศ

- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กของประเทศไทยได้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาลบเลี่ยงตัวเองและส่งเสริมสิทธิเด็กโดยคำนึงถึงสถานภาพของเด็กต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองจากนักวิชาชีพ ผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครอง ตัวอย่างมาตรการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กของประเทศไทย เช่น ให้ความสำคัญต่อสวัสดิภาพของเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจศาลแทรกแซงปัญหาระหว่างพ่อแม่และเด็ก เว้นแต่เป็นความยินยอมโดยสมัครใจของครอบครัว การจัดสถานที่อยู่ใหม่ของเด็ก ต้องใช้การพินิจพิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ต้องทำการติดตามและประเมินผลการจัดบริการให้แก่เด็กอย่างเป็นระบบ มีกำหนดเงื่อนไขของระยะเวลา จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กของประเทศไทยให้ความสำคัญต่อสวัสดิภาพของเด็ก โดยเด็กต้องได้รับการปกป้องคุ้มครอง ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากบิดามารดาและผู้ปกครอง และจะไม่ใช้กระบวนการทางศาลในการแก้ไขปัญหาลบเลี่ยงตัวเอง

ประเทศออสเตรเลีย ในมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก คือ Children (Care and Protection) Act. 1987 กำหนดให้ความสำคัญคุ้มครองเด็กซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลและช่วยเหลือ เพื่อเด็กจะได้มีพัฒนาการและเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ครอบครัวที่อบอุ่น ดังนั้นกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กของมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มุ่งสนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านและการเจริญเติบโตอย่างสมวัยทุกด้าน เด็กจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบิดามารดาตลอดจนผู้ปกครองหรือผู้ดูแล

5. ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการออกใบอนุญาตเล่นสนุกเกอร์

สืบเนื่องจากสนุกเกอร์ถูกจัดให้การเล่นมีลักษณะคล้ายกับบิลเลียดอันถือว่าเป็นการพนันตามบัญชี ข. ลำดับที่ 23 ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2487 การเล่นจึงต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานกระทรวงมหาดไทย โดยมีหนังสือสองฉบับดังนี้

ฉบับแรก หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 20428/2504 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2504 เรื่อง ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้เล่นบิลเลียด เครื่องเล่นตู้บิลเลียดไฟฟ้า ตู้ฟุตบอล หรือ เครื่องเล่นที่มีการนับแต้มถึงอธิบดีกรมตำรวจและผู้ว่าราชการทุกจังหวัด มีเนื้อหาโดยสรุปว่า บัดนี้กฎกระทรวง ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2504) ได้ประกาศใช้แล้ว ฉะนั้น ผู้มีเครื่องเล่นดังกล่าวก็ต้องมาขออนุญาต ซึ่งอำนาจในการพิจารณาอนุญาตเป็นของกระทรวงมหาดไทย แต่เมื่อกระทรวงไม่อนุญาตซึ่งหากมีผู้ขออนุญาตขึ้นมาก็ให้ชะงักคำร้อง เรื่องราวไม่ต้องเสนอโดยเด็ดขาด และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2505 เป็นต้นไป ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้เล่นบิลเลียด คงให้เล่นได้เฉพาะสมาคมหรือเคสสถานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ฉบับที่สอง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0307.4/ว 1253 ลงวันที่ 23 เมษายน 2551 เรื่อง การจัดให้มีการเล่นบิลเลียด สนุกเกอร์ หรือการเล่นอย่างอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน

ตามหนังสือของกระทรวงมหาดไทยทั้งสองฉบับ การเล่นสนุกเกอร์ซึ่งถูกจัดเป็นการพนันตามบัญชี ข. ลำดับที่ 23 สามารถขออนุญาตให้เล่นได้จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือเจ้าพนักงาน

ผู้ออกใบอนุญาตหรือมีกฎกระทรวงให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาต โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการพนันฯ กำหนดให้บิลเลียดสามารถจัดให้เล่นได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตสองกรณี ได้แก่

- เล่นในเคสสถาน บริเวณกว้างขวาง รั้วรอบมิดชิด จำนวนไม่เกินหนึ่งโต๊ะ
- เล่นในสมาคมที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อการรื่นเริง จำนวนไม่เกินห้าโต๊ะ ตามเวลาที่กำหนด

สำหรับกรณีอื่นที่ต้องขอใบอนุญาตนั้นไม่ปรากฏว่ามีการออกใบอนุญาตให้เล่นสนุกเกอร์เนื่องจากมีหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 20428/2504 วันที่ 13 ธันวาคม 2504 ห้ามมิให้มีการออกใบอนุญาตให้เล่นบิลเลียดซึ่งรวมถึงการเล่นสนุกเกอร์ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วเห็นได้ว่า การจะให้เด็กหรือเยาวชนฝึกซ้อมการเล่นสนุกเกอร์ในสถานที่ซึ่งไม่ต้องการขออนุญาตคือในเคสสถาน ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือบิดามารดา ที่มีความสามารถจัดการฝึกซ้อมในเคสสถานได้ต้องเป็นบุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีจึงจะหาโต๊ะสนุกเกอร์พร้อมอุปกรณ์

การเล่นซึ่งมีราคาค่อนข้างแพงได้ ส่วนบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ผู้ดูแล หรือบิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยก็ต้องหาสถานที่อื่นในการส่งบุตรหลานหรือเด็กที่อยู่ในความดูแลซึ่งอาจเป็นสมาคมที่สามารถจัดให้มีการเล่นสนุกเกอร์ เพื่อการรณรงค์ โดยผู้ที่เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่จะเข้ามาเล่นสนุกเกอร์เพื่อการสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน จึงไม่ใช่สถานที่ซึ่งมีความเหมาะสมต่อการที่เด็กจะเข้าไปเล่นสนุกเกอร์ปะปนกับผู้ใหญ่ และวัตถุประสงค์ในการเล่นสนุกเกอร์ที่ต่างกัน ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการฝึกซ้อมของนักกีฬาสนุกเกอร์ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน ทั้งจะหาสถานที่อื่นนอกจากนี้ก็ต้องพบข้อจำกัดที่กระทรวงมหาดไทยไม่ออกใบอนุญาตให้มีการเล่นสนุกเกอร์ในสถานที่อื่นอีก

การที่สนุกเกอร์ถูกบัญญัติให้เป็นการเล่นที่ผู้จัดให้มีการเล่นและผู้เล่นอาจต้องได้รับโทษในทางอาญาจึงเป็นการกระทำที่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม (mala prohibita) เพราะไม่สามารถนำมาตราการทางจารีตประเพณีมาปรับใช้ได้ โดยทั่วไปการกระทำนี้ไม่มีความผิดศีลธรรม ทั้งตามแนวคิดอาชญาวิทยาโดยแนวคิดอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย ในเวลาเดียวกันก็เป็นอาชญากรรมที่ตนเองยินยอม (consensual crime) ทั้งการเล่นสนุกเกอร์ก็มีการยินยอมให้เล่นได้ตามเงื่อนไขบางประการ แต่ส่วนในกรณีอื่นจะต้องขอใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่อันมีลักษณะที่สอดคล้องตามแนวคิดอาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย เนื่องจากประชาชนไม่รู้สึกรับเป็นปฏิปักษ์ต่อการเล่นสนุกเกอร์และสมควรที่จะถูกจัดให้ไม่ถือว่าเป็นความผิดหรือจัดเป็นการพนันที่มีการให้ใบอนุญาตเพื่อเป็นการควบคุม ตามทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการพนัน คือ ทฤษฎีการพนันแนวหน้าที่นิยมที่มองการพนันว่าเป็นกิจกรรมยามว่างและเป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายทางเศรษฐกิจ และทฤษฎีการพนันแนวบริหารสังคมที่มองว่ารัฐจำเป็นต้องเข้าไปควบคุมตรวจสอบกิจกรรมเกี่ยวกับการพนัน

การควบคุมตรวจสอบนั้นอาจกระทำโดยการออกใบอนุญาตตามแนวคิดการออกใบอนุญาต Richard Epstein เห็นควรนำแนวคิดนี้มาใช้ในการควบคุมการเล่นสนุกเกอร์ด้วยการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503) เกี่ยวกับการเล่นสนุกเกอร์ที่ไม่ต้องขออนุญาตและการเล่นสนุกเกอร์กรณีอื่นที่ต้องขออนุญาต แต่ด้วยกระทรวงมหาดไทยมีหนังสือที่ 20428/2504 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2504 ห้ามไม่ให้ออกใบอนุญาตให้เล่นบิลเลียดในกรณีอื่นซึ่งตีความหมายรวมถึงการเล่นสนุกเกอร์ด้วย ทำให้ไม่สอดคล้องกับ

แนวคิดในการควบคุมการพนัน และเป็นข้อขัดข้องในการขออนุญาตจัดให้มีการเล่นสนุกเกอร์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกซ้อมของนักกีฬาสนุกเกอร์ในระดับต่าง ๆ ดังนั้นเห็นได้ว่าประเทศ อังกฤษและเทศนิวซีแลนด์ใช้แนวคิดการควบคุมการพนันที่เกี่ยวกับกีฬา ด้วยการออก ใบอนุญาตพร้อมกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติ โดยไม่ระบุประเภทหรือชนิดกีฬาเป็นการพนัน แต่เป็นการเติมพันด้วยการทายผลแพ้ชนะของการแข่งขัน อันเป็นแนวทางเดียวกับ กฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503) ซึ่งใช้การออกใบอนุญาตในการควบคุมการเล่น บิลเลียดและสนุกเกอร์ หากว่ากลับไปปฏิบัติหรือพิจารณาการขอใบอนุญาตอันขัดต่อหลัก ในการควบคุม โดยห้ามเด็ดขาดไม่ให้มีการออกใบอนุญาต

6. บทสรุป

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 ตลอดจน หนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 20428/2504 ฉบับลงวันที่ 13 ธันวาคม 2504 และหนังสือ กระทรวงมหาดไทยที่ บท 0307.4/ว 1253 ลงวันที่ 23 เมษายน 2551 ยังมีข้อบกพร่อง หลายประการที่ส่งผลต่อการเป็นอุปสรรคในการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ในระดับเยาวชน โดยขอกล่าวว่าเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

6.1 ปัญหาการที่สนุกเกอร์ถูกจัดเป็นการพนันตามบัญชี ข เนื่องจากพระราชบัญญัติ การพนัน พ.ศ. 2478 บัญญัติให้บิลเลียดเป็นการพนันตามบัญชี ข หมายเลขที่ 23 สนุกเกอร์ ซึ่งมีลักษณะการเล่นที่คล้ายกันจึงถูกรวมให้เป็นการพนันตามบัญชี ข หมายเลขที่ 23 ด้วยเช่นกัน ส่งผลให้ผู้จัดให้มีการเล่นสนุกเกอร์หรือผู้เล่นสนุกเกอร์มีความผิดตามมาตรา 12 มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

แต่ในปัจจุบันสนุกเกอร์จัดเป็นกีฬาประเภทหนึ่ง ด้วยผู้เล่นต้องใช้ทักษะในการเล่นเพื่อกำหนดผลแพ้ชนะ ส่งผลให้การฝึกซ้อมของนักกีฬาสนุกเกอร์ในระดับเยาวชนถูกตีความตาม บทบัญญัติดังกล่าวว่าเป็นผู้เล่นการพนัน ผู้จัดสถานที่ฝึกซ้อมหรือบิดามารดา ผู้ปกครองหรือ ผู้ดูแลอาจถูกดำเนินคดีอาญา ฐานเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันสนุกเกอร์หรือผู้สนับสนุนให้มีการ เล่นสนุกเกอร์ได้ และยังเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 ฐานใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าเหตุใด นอกจากนี้ถึงแม้ว่าจะเข้าไปใน

สถานที่จัดให้มีการเล่นสนุกเกอร์ โดยที่ยังไม่ได้เข้าเล่นก็ต้องด้วยข้อสันนิษฐานตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 6 ว่าผู้ใดที่อยู่ในวงเล่นการพนัน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้เล่นผู้ที่ถูกดำเนินคดีจึงมีภาวะในการพิสูจน์พิกหลังข้อสันนิษฐานตามกฎหมายดังกล่าว จึงมีความเห็นว่า เมื่อผู้เล่นสนุกเกอร์ต้องใช้ทักษะในการเล่นและสนุกเกอร์ก็เป็นกีฬาที่มีการเล่นที่แพร่หลายจึงไม่ควรถูกจัดให้เป็นประเภทของการพนันอีกต่อไป เพื่อเปิดโอกาสให้การฝึกซ้อมการเล่นสนุกเกอร์ไม่เป็นที่ผิดกฎหมายและหากมีการนำผลจากการแข่งขันสนุกเกอร์มาใช้ในการเดิมพัน (betting) อันถือว่าเป็นการพนันด้วยการทายผลลัพธ์ของการแข่งขันก็ควรมีบทบัญญัติเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ลักษณะห้ามการเล่นพนันเดิมพันดังกล่าว หรือกำหนดมาตรการในการควบคุมการเดิมพันผลการแข่งขันกีฬาให้ชัดเจน

6.2 ปัญหาการตีความ “เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” และ “เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กเนื่องจากมีวัตถุประสงค์คุ้มครอง ปกป้อง ป้องกัน และสนับสนุนเด็กในทุกด้าน และป้องกันไม่ให้เกิดตกเป็นเหยื่อของการกระทำ ความผิด รวมทั้งให้ความคุ้มครองต่อเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิด โดยมาตรา 4 ได้กำหนดคำนิยาม “เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” หมายความว่า “เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางการทำผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อม หรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” ต่อมาได้มีกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ. 2549 ให้ความหมายของคำว่า “เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควร” ไว้อย่างหลากหลายกว้างขวาง เช่น เด็กที่ประพฤติตนเกรี้ยวข่มเหงรังแกผู้อื่น มั่วสุมในลักษณะที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญผู้อื่น เล่นการพนัน หรือมั่วสุมในวงพนัน และเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดหมายถึงเด็กที่คบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย เป็นต้น จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในการตีความเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรและเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดไปในหลายทาง ทำให้เกิดปัญหาในการตีความ ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นการใช้ดุลพินิจในการตีความหมายกำหนดแนวทางได้แน่นอน จึงเห็นว่า ควรกำหนดคำนิยามศัพท์คำว่าเด็กที่

เสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกำหนดความหมายของเด็กที่ประพฤตินให้สมควร ตามพระราชกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. 2549 ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อลดการตีความ ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ที่ถูกดำเนินคดีอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ถูกตีความถึงเด็กหรือเยาวชนที่มีการรวมตัวกันฝึกซ้อมการเล่นกีฬาทุกชนิด

6.3 ปัญหาความรับผิดชอบของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26(3) กำหนดให้ผู้ซึ่งบังคับ ชูเชื้อ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤตินไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิด โดยไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ต้องรับโทษตามมาตรา 78 ส่งผลให้ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำการใดที่ถูกตีความว่าเด็กประพฤตินไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดแล้ว บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่ชักจูง ส่งเสริม หรือที่ยอมให้เด็กประพฤตินดังกล่าวจะต้องมีความผิดในทุกกรณี โดยมีได้คำนึงถึงบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลมีเจตนาให้เด็กมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม หรือมีความเข้าใจหรือไม่ว่าการกระทำของเด็กเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ผู้ปกครองยินยอมให้เด็กไปเล่นสนุกเกอร์เพื่อฝึกซ้อมเตรียมตัวเข้าแข่งขันในกีฬาของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจถูกตีความว่ายินยอมให้เด็กมีการมั่วสุมประพฤตินให้สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กเสี่ยงต่อการกระทำความผิดได้ ดังนั้นจึงเห็นว่า ถ้าจะให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลต้องรับผิดชอบเป็นกรณีการไม่ถูกต้องโดยต้องพิจารณาถึงเจตนาและความเข้าใจ ตลอดจนความประสงค์ประกอบด้วยจึงจะเกิดความเป็นธรรม และไม่ก่อให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนกับเด็กอีกเนื่องจากบิดามารดา ผู้ปกครองผู้ดูแลต้องถูกดำเนินคดีอาญา

6.4 ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการออกใบอนุญาตเล่นสนุกเกอร์ สืบเนื่องจากสนุกเกอร์เป็นการพนันตามบัญชี ข หมายเลขที่ 23 สามารถเล่นได้ในเคสสถานจำนวนไม่เกินหนึ่งโต๊ะ และเล่นในสมาคมที่ตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อการรื่นเริงจำนวนไม่เกินห้าโต๊ะ ส่วนการเล่นในกรณีอื่นจะต้องมีการขอใบอนุญาตแต่กระทรวงมหาดไทยมีหนังสือที่ 20429/2504 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2504 และที่บท 0307.4/ว1253 ลงวันที่ 23 เมษายน 2551 ห้ามมิให้มีการออกใบอนุญาตให้เล่นสนุกเกอร์โดยเด็ดขาด หากมีการฝ่าฝืนให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้วรายงานให้กระทรวง

มหาดไทยทราบ ทำให้การเล่นสนุกเกอร์ในกรณีอื่น ๆ ไม่อาจมีการขออนุญาตได้อีก รวมทั้งสมาคมกีฬาสนุกเกอร์ หรือผู้ที่เปิดสอนเป็นศูนย์ฝึกเห็นว่าแนวคิดในการควบคุมด้วยการออกใบอนุญาตได้ถูกนำมาใช้ในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งพระราชบัญญัติการพนันของประเทศไทย จึงควรมีการบังคับใช้ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ด้วยการพิจารณาการออกใบอนุญาตตามระเบียบข้อบังคับอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งนำแนวความคิดในการควบคุมอื่นมาบูรณาการใช้บังคับเพิ่มเติม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ปัญหาการที่สนุกเกอร์ถูกจัดเป็นการพนันตามบัญชี ข ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 จำนวนที่กำหนดให้สนุกเกอร์เป็นการพนันหมายเลขที่ 23 บัญชี ข ทั้งที่ปัจจุบันถูกกำหนดให้เป็นกีฬา การเล่นสนุกเกอร์ถือได้ว่าเป็นการเล่นกีฬา และมีได้เป็นการพนันด้วยตัวเอง เพราะผู้เล่นต้องใช้ทักษะการเล่นเพื่อผลแพ้ชนะ การเล่นพนันเกิดจากการเดิมพันผลลัพธ์ของการแข่งขัน จึงควรนำแนวคิดในการควบคุมการพนันมาใช้ในส่วนของการเล่นพนัน การที่สนุกเกอร์เป็นกีฬาเช่นเดียวกับฟุตบอล แต่ถูกระบุว่าเป็นการพนัน ทำให้ผู้เล่นสนุกเกอร์กลายเป็นผู้เล่นการพนัน บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้ดูแล ที่ชักจูงส่งเสริมหรือยินยอมให้เด็กเล่นสนุกเกอร์ ก็จะเป็นผู้สนับสนุนให้มีการเล่นการพนัน นับเป็นอุปสรรคขัดขวางในการพัฒนานักกีฬาสนุกเกอร์ระดับเด็กและเยาวชน ผู้ศึกษาเห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 4 ในส่วนของการพนันตามบัญชี ข โดยให้ยกเลิกบิลเลียดและสนุกเกอร์ออกจากการพนันตามบัญชี ข หมายเลขที่ 23 และให้เพิ่มเติมในส่วนการพนันที่เป็นการเดิมพันผลลัพธ์และผลของการแข่งขันกีฬาทุกประเภท ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ ต้องมีเป็นการพนันเดิมพันที่ต้องผ่านคณะกรรมการหรือองค์กรที่รัฐจัดตั้งขึ้นเท่านั้น

7.2 ปัญหาการตีความหมาย “เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” และ “เด็กที่ประพฤติตนให้สมควร” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ให้ความหมายว่า เด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรถือว่าเป็นเด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิดและตามกฎหมายกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการทำความผิด พ.ศ. 2549 ในข้อที่ 1 ได้กำหนดเด็กที่ประพฤติตนให้สมควรไว้ 9 ประเภท แต่การกำหนดความหมาย

เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และเด็กที่ประพฤติตนไม่สมควรดังกล่าวเป็นการกำหนดความหมายที่กว้างขวางไม่ชัดเจน ทำให้เกิดดุลพินิจในการตีความในการดำเนินคดีกับเด็กหรือผู้ที่บังคับบัญชา ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนในเรื่องที่ถูกตีความว่าเด็กประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความเสี่ยงต่อการกระทำผิด ซึ่งอาจรวมถึงเด็กที่เล่นสนุกเกอร์ หรือบิลา มาร์ดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลที่ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นสนุกเกอร์ ก็อาจถูกตีความและถูกดำเนินคดีได้ ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไข พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ในส่วนคำนิยามศัพท์ คำว่าเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด แล้วแก้ไขกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พ.ศ.2549 ข้อ 1 เด็กประพฤติตนไม่สมควร ให้มีความหมายชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดหรือลดการตีความ โดยไม่ให้หมายรวมถึงเด็กที่มีการฝึกซ้อมหรือรวมกลุ่มเพื่อฝึกซ้อมการเล่นสนุกเกอร์ หรือเล่นสนุกเกอร์เพื่อการแข่งขันกีฬา รวมทั้งการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาทุกชนิด

7.3 ปัญหาความรับผิดชอบของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26(3) กำหนดให้ผู้บังคับบัญชา ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนให้สมควร หรือน่าจะทำให้เด็กมีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดมีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา 28 โดยไม่ได้คำนึงถึงเจตนาของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลว่ามีเจตนาให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือมีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดหรือไม่ ทั้งการประพฤติตนบางอย่างของเด็กก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะอยู่ในลักษณะของการประพฤติตนที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้หรือไม่ และยังต้องอาศัยการตีความ เช่น การส่งเสริมให้เด็กเล่นสนุกเกอร์เพื่อการแข่งขันกีฬา ต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการแข่งขันและพัฒนาการเล่นของตนเองเท่านั้น มิได้มีเจตนาเล่นสนุกเกอร์เป็นการพนันหรือไม่สมควร ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26(3) ให้มีความชัดเจน จำกัดมิให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็ก ต้องรับผิดชอบกรณีมีเจตนาเพียงการชักจูง สนับสนุน ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตนไปในทางที่ต้องการพัฒนาการเล่นกีฬา โดยมีเจตนาให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการกระทำผิด

7.4 ปัญหาการควบคุมการออกใบอนุญาตให้เล่นสนุกเกอร์ เนื่องจากการเล่นสนุกเกอร์เป็นการพนันตามบัญชี ข หมายเลข 23 ซึ่งสามารถเล่นได้ตามกรณีที่กฎหมายบัญญัติคือ เล่นในเคสสถาน หรือเล่นในสมาคม ส่วนกรณีอื่นต้องขอใบอนุญาต หนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ 20428/2504 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2504 และที่ บพ 0307.4/ว1253 ลงวันที่ 25 เมษายน 2551 กลับห้ามมิให้ออกใบอนุญาต และหากฝ่าฝืนให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ทำให้ไม่อาจขอใบอนุญาตนักสนุกเกอร์ได้ แม้จะขออนุญาตเพื่อฝึกสอนการเล่นสนุกเกอร์เพื่อการแข่งขันก็พาก็ตาม ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้มีการยกเลิกหนังสือของกระทรวงมหาดไทยทั้งสองฉบับดังกล่าว และให้แก้ไขกฎกระทรวงฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน โดยให้มีการพิจารณาออกใบอนุญาตตามขั้นตอนและเงื่อนไข ทั้งให้เพิ่มเติมการเล่นสนุกเกอร์ที่ไม่ต้องขอใบอนุญาตหากเป็นการเล่นสนุกเกอร์เพื่อการฝึกซ้อม แข่งขันกีฬาของสถานศึกษา มหาวิทยาลัย หรือสมาคมกีฬาที่ขึ้นทะเบียนกับการกีฬาแห่งประเทศไทย

8. เอกสารอ้างอิง

- ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สติธร ธนานิธิโชติ. (2554). การพนันในมิติทางสังคมและกฎหมาย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*. 2(1).
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2561). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ERIC BIBER & J.B. RUHL. (2014). The Permit Power Revisited: The Theory and PracticeRegulatory Permits in the Administrative State. *Duke Law Journal* 64.
- Gerda Reith. *The Age of Chance: Gambling in Western Culture*.
- Mark Finlay. (1999). Stephen Odgers and Stanley Yeo. *Australian Criminal Justice*. 2nd ed. Australia: Oxford University Press.
- Mark-Antonio Zivic. (2022). *Singaporean Gambling Laws*. (Online). Available: <https://www.gamblingherald.com/singaporean-gambling-laws/>

Matthew Stevens and Martin Young. (2010). *Who Plays What? Participation Profile in Chance Versus Skill-Based Gambling*.

Mens Rea Francis B. Sayre. (1932). *Public Welfare Offenses*. *Harvard Law Review* 131.

United States Patent Samberg. *Process for Removing Element of Chance from Games of Skill*.

มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฦาปนกิจสงเคราะห์ ระดับชุมชน

Legal Measures of Public Section to Control the Management of Community Cremation Welfare

ดร.วุฒิกกร เดชกวินเลิศ*, ธงชัย ผลรุ่ง**, ไกรวิทย์ เศรษฐธรรม***

Dr.Wuttikorn Detkawinlerd, Thongchai Phonrung, Kraiwit Settathum

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษามาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฦาปนกิจสงเคราะห์ระดับชุมชน 2. วิเคราะห์กระบวนการทางกฎหมายการฦาปนกิจสงเคราะห์ระดับชุมชนและหาข้อเสนอแนะทางการพัฒนากฎหมายในการกำกับดูแลกองทุนฦาปนกิจสงเคราะห์ระดับชุมชนของภาครัฐ จากการศึกษาพบว่าหลายสิบปีที่ผ่านมาการฦาปนกิจสงเคราะห์ได้แพร่หลายในชุมชนของประเทศไทยทุกภูมิภาค การฦาปนกิจสงเคราะห์เป็นกิจการที่บุคคลหลายคนตกลงเข้าร่วมกันเพื่อทำการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันในการจัดการศพ หรือจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ตกลงเข้าร่วมกันนั้นซึ่งถึงแก่ความตาย และได้ประสงค์จะหาทำไรหรือรายได้เพื่อแบ่งปันกัน การดำเนินการฦาปนกิจสงเคราะห์เป็นองค์กรภาคประชาชนที่ต้องมีภาครัฐกำกับดูแลตามกฎหมาย เมื่อเกิดปัญหาขึ้นภาครัฐจะต้องมีวิธีการจัดการให้เกิดความเป็นธรรม สภาพปัจจุบันปัญหามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฦาปนกิจสงเคราะห์ คือ การควบคุมดูแลการฦาปนกิจสงเคราะห์ ลักษณะความผิดและการกำหนดโทษ รวมไปถึงการจัดทำระเบียบของสมาคมฦาปนกิจสงเคราะห์ยังไม่รัดกุมพอที่จะป้องกันการฉ้อโกง และการแสวงหาผลประโยชน์จากกิจการฦาปนกิจสงเคราะห์ของกรรมการและ

* รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและศิลปวัฒนธรรมคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

** อาจารย์ประจำหลักสูตรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

*** นักวิชาการอิสระ

เจ้าหน้าที่ของภาครัฐได้ ทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมการจาปนกิจสงเคราะห์ได้รับความเสียหาย ข้อเสนอแนะ กำหนดให้มีองค์กรจากภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นที่มีหน้าที่ให้การคุ้มครอง และรักษาผลประโยชน์ของประชาชนที่เป็นสมาชิกการจาปนกิจสงเคราะห์ให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการดำเนินการทางกฎหมายของผู้กระทำความผิดและการกำหนดโทษที่เกิดขึ้นจากการจาปนกิจสงเคราะห์อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, การจาปนกิจสงเคราะห์, ชุมชน

Abstract

This academic article aims to study the legal measures of public section to control the management of community cremation welfare, to analyze the legal procedure to manage community cremation welfare, and to find suggestion to develop the law of controlling and managing community cremation welfare of public section. The study found that the management of community cremation welfare has been proceeded among every region in Thailand over 10 years. The purpose of the cremation is to support funeral management, and it is non-profit organization. Community cremation welfare is a public organization controlled and monitored by Thai government. If there is a problem, the government would justly manage it. Currently, there is a complication on legal measures concerning on the cremation welfare. The complications include cremation control, type of guilty and determination of punishment, ambiguity of cremation association, and cremation committee and officer. The obstacle issues make the cremation welfare member loss their advantages. Then the study presents the following suggestions that the government should establish a public organization to protect and preserve the rights of the cremation members and to determine the suitable punishment for the offenders.

Keywords: Legal Measures, Cremation Welfare, Community

1. บทนำ

การฃาปนกิจสงเคราะห์เป็นการกิจที่ดำเนินการในขอบข่ายการสร้างหลักประกันความมั่นคงให้กับครอบครัวเมื่อมีการตายเกิดขึ้น โดยประชาชนร่วมกันหรือร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในกลุ่มของประชาชนเป็นรากฐานนำไปสู่การสร้างความมั่นคงเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน โดยมีหน่วยงานของรัฐกำกับดูแลเพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นและส่งเสริมการดำเนินการรวมกลุ่มของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐให้สามารถบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การฃาปนกิจสงเคราะห์เกิดขึ้นในประเทศไทยมาช้านาน โดยแพร่หลายในหมู่ประชาชนตามท้องถิ่นชนบททั่ว ๆ ไป ทั้งนี้อาศัยรากฐานขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชนชาวไทยที่มีนิสัยโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เมื่อมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดในท้องถิ่นนั้น ๆ ถึงแก่ความตาย เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง ก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศพตามประเพณีทางศาสนา ช่วยเหลือสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น หรือช่วยเหลือเงินทองแก่ครอบครัวของผู้ตายบ้างหากมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือจัดการศพ แสดงออกถึงน้ำใจไมตรี ความเห็นอกเห็นใจในยามที่เศร้าโศกเสียใจและเงินช่วยเหลือนี้ โบราณเรียกว่า “เงินอนุโมทนาศพ” เชื่อกันว่าการช่วยเหลือปลดเปลื้องความทุกข์โศกให้กับบุคคลที่กำลังประสบอยู่ “จะได้บุญมาก” ซึ่งเป็นพื้นฐานทางด้านจิตใจ และความเชื่อของคนไทยมาแต่โบราณ (คู่มือการอบรมงานฃาปนกิจสงเคราะห์กองทัพบก, 2562)¹

การฃาปนกิจสงเคราะห์ได้เริ่มวิวัฒนาการ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับผู้นำในท้องถิ่นอันได้แก่ สมภารเจ้าอาวาสตามวัดวาอาราม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและจำเป็น จึงได้จัดรวมกลุ่มประชาชนแต่ละหมู่บ้านแต่ละท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือสงเคราะห์ซึ่งกันและกันในการจัดการศพ และช่วยเหลือในทางการเงินแก่ครอบครัวผู้ตาย การดำเนินการในลักษณะเช่นนี้ เป็นที่นิยมกันมากในชนบทของประเทศ โดยเฉพาะในท้องถิ่นทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะมีมากกว่าภาคอื่น ๆ ก่อนมีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการกิจการฃาปนกิจสงเคราะห์ออกมาบังคับใช้ การฃาปนกิจสงเคราะห์ได้แพร่หลายโดยทั่วไปซึ่งมีจำนวนนับร้อยแห่ง แต่การดำเนินการกิจการเป็นไปในลักษณะที่ไม่ค่อยมีระเบียบแบบแผนที่แน่นอนและรัดกุม

¹ กองทัพบก. คู่มือการอบรมงานฃาปนกิจสงเคราะห์กองทัพบก พ.ศ. 2562. หน้า 2

ต่างคนต่างทำ มีการแข่งขันกันหาสมาชิก มีผลประโยชน์มากขึ้นเหมือนธุรกิจการค้า มีการรู้ไหล มีข้อบกพร่อง โดยอาศัยความเชื่อถือในตัวบุคคลผู้ดำเนินการเป็นหลัก หรือผู้มีฐานะในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นที่ยึดเหนี่ยว ครั้นเมื่อบุคคลดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปเช่น เจ้าอาวาสถึงแก่กรรมภาพลง บุคคลที่เชื่อถือถึงแก่กรรมลงก็หมดที่ยึดเหนี่ยว กิจกรรมอาปนกิจสงเคราะห์ของกลุ่มนั้น ๆ ก็มักเกิดความไม่เรียบร้อยตามมา มีการทุจริต มีการฟ้องร้องกัน เมื่อสมาชิกตายลงครอบครัวไม่ได้รับเงินสงเคราะห์ นำไปจนถึงได้มีการล้มเลิกกิจการทำให้สมาชิกได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรม ต่อมาทางราชการได้ออกกฎหมายควบคุมกิจการอาปนกิจสงเคราะห์ขึ้นครั้งแรกเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 287 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 และได้ตราพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2517 ขึ้นใช้แทน โดยมีกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ควบคุมการดำเนินกิจการอาปนกิจสงเคราะห์ทั่วประเทศ พร้อมทั้งทำการส่งเสริมด้วยประการต่าง ๆ แยกการควบคุมและการปฏิบัติในส่วนของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ จนมามีการตราพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ขึ้นมาใช้ควบคุมงานอาปนกิจสงเคราะห์และออกระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยการอาปนกิจสงเคราะห์ โดยมีการออกพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการจากกรมประชาสงเคราะห์มาอยู่ในสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งยังบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2545)² และมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้กำกับดูแลกิจการอาปนกิจสงเคราะห์ในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำกับดูแลในการดูแลกิจการอาปนกิจในชุมชน

ทั้งนี้การดำเนินการของกิจการอาปนกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำกับดูแลให้การดำเนินกิจการอาปนกิจสงเคราะห์เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด แต่ยังคงมีปัญหาการทุจริตภายในสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์และการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายบางประการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันและวิธีการควบคุมและตรวจสอบสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ที่กำหนดไว้อย่างไม่รัดกุมพอที่จะป้องกันการทุจริตภายในสมาคมอาปนกิจ

² กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

คู่มือปฏิบัติงานพระราชบัญญัติการอาปนกิจ สงเคราะห์ พ.ศ.2545, หน้า 1.

สงเคราะห์ได้รวมทั้งมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์
ยังไม่เด็ดขาด (อัญชลี ราบุรี, 2565) เพราะมาตรการลงโทษทางอาญายังไม่ครอบคลุมถึง
ความผิดและบทลงโทษยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว ตลอดทั้งไม่มี
บทบัญญัติในส่วนความรับผิดชอบทางแพ่ง เพื่อชดเชยค่าสินไหมทดแทนผู้ที่ได้รับความเสียหาย
จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ จึงมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อหา
แนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมและวิเคราะห์การดำเนินการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ใน
ชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชนที่ต้องมีภาครัฐกำกับดูแลตามกฎหมาย เมื่อเกิดปัญหา
ขึ้นภาครัฐจะต้องมีวิธีการจัดการให้เกิดความเป็นธรรม รวมทั้งศึกษาสภาพปัจจุบันของ
ปัญหามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็น
การควบคุมดูแลการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ ลักษณะความผิดและการกำหนดโทษ รวมไปถึง
การจัดทำระเบียบของสมาคมฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ที่รัดกุมเพียงพอที่จะป้องกันการฉ้อโกง
และการแสวงหาผลประโยชน์จากกิจการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ของกรรมการและเจ้าหน้าที่
ของภาครัฐได้ หรือเหตุอื่นในทางกฎหมายที่ทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์
ได้รับความเสียหาย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางมาตรการทางกฎหมายของภาครัฐใน
การกำกับดูแลการฉ้อโกงธุรกิจ สงเคราะห์ระดับชุมชนที่เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของบทความวิชาการ มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษามาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์
ระดับชุมชน
2. วิเคราะห์กระบวนการทางกฎหมายการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ระดับชุมชนและ
หาข้อเสนอแนะทางพัฒนากฎหมายในการกำกับดูแลกองทุนฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์ระดับ
ชุมชนของภาครัฐ

จากวัตถุประสงค์ของบทความวิชาการได้มีการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
และวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฉ้อโกงธุรกิจสงเคราะห์
ระดับชุมชน พร้อมทั้งสรุปตามวัตถุประสงค์และมีข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3. ความเป็นมาและความสำคัญของการฌาปนกิจสงเคราะห์

เมื่อหลายสิบปีที่ผ่านมาการฌาปนกิจสงเคราะห์ได้แพร่หลายในชนบทไทย ซึ่งมีปริมาณและขนาดของกลุ่มขยายตัวเพิ่มในแต่ละชุมชนของหมู่บ้าน และส่วนงานราชการ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มประกันภัยรายย่อยที่ได้รับความนิยมแพร่หลายที่สุดในขณะนั้น เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมเงินของสมาชิกเข้าเป็นกองทุนกลางเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพของสมาชิก เดิมทีนั้นรูปแบบสมาชิกภาพของสมาคมฯ เป็นไปในเชิงบังคับทุกคนในหมู่บ้านที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิก และต้องชำระค่าฌาปนกิจสงเคราะห์ตามจำนวนที่กำหนด เมื่อมีสมาชิกรายหนึ่งรายใดในหมู่บ้านเสียชีวิตลง ก่อนมีกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินกิจการฌาปนกิจสงเคราะห์ออกมาบังคับใช้ การฌาปนกิจสงเคราะห์ได้แพร่หลายโดยทั่วไปซึ่งมีจำนวนนับร้อยแห่ง แต่การดำเนินกิจการเป็นไปในลักษณะที่ไม่ค่อยมีระเบียบแบบแผนที่แน่นอนและรัดกุม ต่างคนต่างทำ มีการแข่งขันกันหาสมาชิก มีผลประโยชน์มากขึ้นเหมือนธุรกิจการค้า มีการรวบไหล มีข้อบกพร่อง เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เช่น การไม่ได้รับเงินค่าทำศพจากการฌาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ

เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภาครัฐจึงได้มีการเข้ามากำกับดูแล โดยกำหนดให้กรมประชาสงเคราะห์มีหน้าที่และความรับผิดชอบดูแลจัดสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วประเทศ ตั้งแต่แรกเกิดจนตาย การดำเนินงานการฌาปนกิจสงเคราะห์จึงเป็นภารกิจหลักที่สำคัญทางด้านสวัสดิการประการสุดท้ายเมื่อประชาชนถึงแก่ความตาย โดยมีพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2517 เป็นหลักในการบริหารงาน ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฉบับปี พ.ศ. 2517 ไม่สามารถรับรองกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารกิจการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ทั้งในด้านการควบคุมกำกับดูแล การดำเนินงานทางการเงินและบัญชีไม่รัดกุมเพียงพอ ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 กรมประชาสงเคราะห์ได้เสนอปรับปรุงพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2517 เพื่อให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ดำเนินงานด้วยความรอบคอบรัดกุม และเพื่อคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนผู้เป็นสมาชิกให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งในพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้แก้ไขคำว่า “กระทรวงแรงงาน

และสวัสดิการสังคม” เป็น “กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธยเรียบร้อยแล้ว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 420. เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2545 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม 2545 จากการปฏิรูประบบราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 กำหนดให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล และส่งเสริมการดำเนินงานฉาปนกิจสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติการฉาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ในฐานะนายทะเบียนกลางสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์

ปัจจุบันงานฉาปนกิจสงเคราะห์เป็นภารกิจหนึ่งด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตต้องถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทำให้ท้องถิ่นต้องรับภาระในการกำกับดูแล และส่งเสริมการดำเนินงานของสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์ในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนที่เป็นสมาชิกได้รับความคุ้มครองและรักษาสติประโยชน์ ได้รับบริการรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน ภารกิจที่ถ่ายโอนเป็นงานใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับพระราชบัญญัติการฉาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 มีรายละเอียดการปฏิบัติด้านเทคนิควิชาการ เช่น การจดทะเบียน การบัญชีและทะเบียนสมาชิกสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์ (พ.ร.บ.การฉาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545)³ ซึ่งงานฉาปนกิจสงเคราะห์ถือได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นงานสวัสดิการสังคมรูปแบบหนึ่งซึ่งมีพื้นฐานมาจากความมีเมตตาเอื้ออาทร มุ่งสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีการตายเกิดขึ้น โดยประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือเกื้อกูล บริหารจัดการกันเองในชุมชนนับได้ว่าเป็นกลุ่มพลังประชาชนซึ่งเป็นรากฐานอันนำไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง

³ อัญชลี ราบุรี. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฉาปนกิจสงเคราะห์

<http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/5924015428> สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565

โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยงบประมาณของรัฐแต่อย่างใด โดยมีหน่วยงานของรัฐกำกับดูแลมิให้เกิดการทุจริต ฉ้อโกง ภายใต้พระราชบัญญัติการฉ้อโกง พ.ศ. 2545⁴

4. การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกง พ.ศ. 2545⁵

การฉ้อโกง หมายถึง ความว่า กิจการที่บุคคลหลายคนตกลงเข้าร่วมกัน เพื่อทำการฉ้อโกงซึ่งกันและกัน ในการจัดการศพ หรือจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ตกลงเข้าร่วมกันนั้นซึ่งถึงแก่ความตายและมีได้ประสงค์จะหาทำไรหรือรายได้เพื่อแบ่งปันกัน การดำเนินการฉ้อโกงที่แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การจดทะเบียนเป็นสมาคมฉ้อโกงของประชาชนทั่วไป มีฐานะเป็นนิติบุคคล

2. การขึ้นทะเบียนการฉ้อโกงของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์การวิชาชีพซึ่งเป็นนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ ถือเป็นสวัสดิการของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการในรูปของ “สมาคมฉ้อโกง” ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมบริหารกิจการในรูปของนิติบุคคล โดยสมาชิกเลือกผู้แทนของตนเป็นกรรมการบริหารของสมาคมฯ ช่วยเหลือสมาชิกด้วยกันหรือการดำเนินการในรูปของ “การฉ้อโกง” ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์การวิชาชีพ ล้วนแต่เป็นการดำเนินการฉ้อโกง และแก้ไขปัญหานี้เฉพาะหน้าในการจัดการศพ และอาจมีเงินสงเคราะห์ที่เหลือจากการจัดการศพ เป็นทุนเลี้ยงชีพให้แก่ครอบครัว เป็นทุนการศึกษาของบุตรหลาน ฯลฯ จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าว นอกจากจะเป็นการสร้างคามเข้มแข็งให้กับครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของงานสวัสดิการสังคมแล้วยังเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามา

⁴ นันทิญา บุญจันทร์. (2559). *คุณภาพการบริการของสมาคมฉ้อโกง* ลูกค้า ธ.ก.ส. เชียงใหม่-เหนือ. รายงานการค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

⁵ กระทรวงมหาดไทย. (2562). *กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. คู่มือการปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. หน้า 63

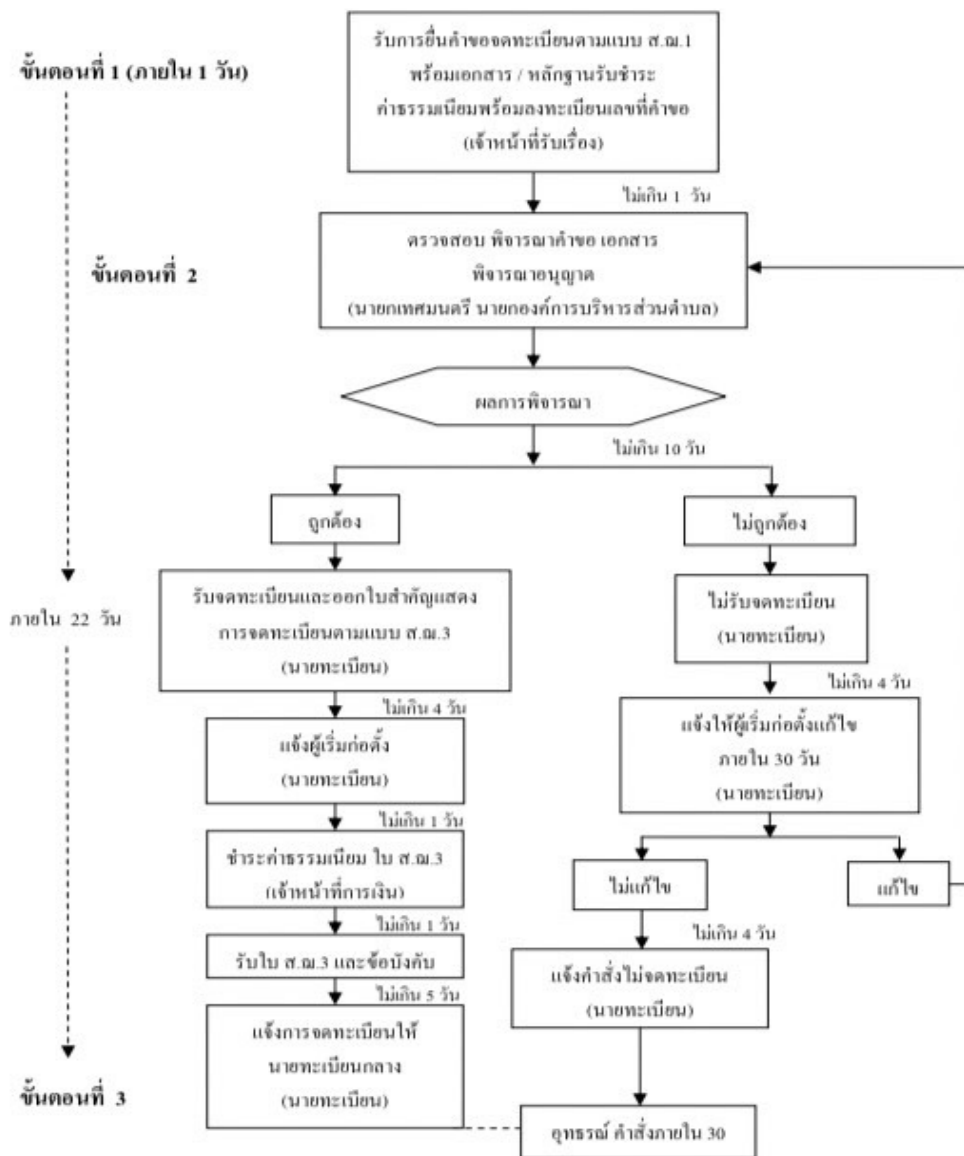
มีบทบาทในการเป็นผู้นำ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม แบ่งเบาภารกิจของรัฐบาล ตลอดจนมีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชนอีกด้วย

หลักการของการฉาปนกิจสงเคราะห์ คือการมุ่งสงเคราะห์เฉพาะเมื่อมีการตายเกิดขึ้นโดยประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือเกื้อกูลกันเอง ซึ่งกลุ่มพลังของประชาชนนี้จะเป็นรากฐานสำคัญอันนำไปสู่ความมั่นคง เข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างแท้จริง ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถ่ายโอนงานฉาปนกิจสงเคราะห์ให้แก่เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร คือ

- การรับจดทะเบียนสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์
- งานสถิติและทะเบียนสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์
- งานตรวจสอบสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์

และโดยที่ภารกิจเหล่านี้เป็นภารกิจใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปฏิบัติงานจึงต้องมีการรวบรวมแนวทางปฏิบัติ หรือหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการต่อไป

การจดทะเบียนสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์ มีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการ (ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมฉาปนกิจสงเคราะห์ (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม 2546) มีดังนี้

ในส่วนสถิติและทะเบียนสมาคมพานักสงเคราะห์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรทำสถิติของจำนวนสมาคมพานักสงเคราะห์และสมาชิกของสมาคมพานักสงเคราะห์ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

1) สถิติสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

- จำนวนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ทั้งหมดของท้องถิ่นที่ได้จดทะเบียนไว้โดยแยกเป็นจำนวนเดิมและที่จดทะเบียนใหม่ในปีที่ทำสถิติ
- จำนวนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ล้มเลิก
- จำนวนรวมทั้งหมดของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในท้องถิ่นนั้น

2) สถิติสมาชิกของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ จากรายงานที่แต่ละสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในท้องถิ่นต้องส่งให้นายทะเบียนประจำท้องที่ในแต่ละปี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดให้มีการจัดทำสถิติของสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ทั้งหมดของท้องถิ่นได้โดยอาจประกอบด้วยจำนวนต่าง ๆ เช่น

- จำนวนสมาชิกยกมาต้นปี
- จำนวนสมาชิกเพิ่มระหว่างปี
- จำนวนสมาชิกตายระหว่างปี
- จำนวนสมาชิกลาออกระหว่างปี
- จำนวนสมาชิกถูกคัดชื่อออกระหว่างปี
- สมาชิกคงเหลือสิ้นปี
- จำนวนเงินได้จากการจ่ายค่าสมาชิกสงเคราะห์
- อื่น ๆ

และการตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ในแต่ละช่วงปีนายทะเบียนประจำท้องที่ที่จะต้องตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในท้องที่ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1) ตรวจสอบจำนวนสมาชิกและการเปลี่ยนแปลงจากเอกสารสำเนาทะเบียนสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ต้องส่งครั้งแรกในวันที่ครบ 90 วัน นับแต่วันที่จดทะเบียนและส่งทุกสิ้นเดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคมของทุกปี

2) ตรวจสอบรายงานจำนวนเงินที่มีอยู่ในมือและในธนาคารตามรายงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ทุกสิ้นเดือนมิถุนายนของทุกปี โดยสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ต้องรายงานภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นเดือน

3) ตรวจสอบสำเนาบุคคลที่มีคำรับรองว่าถูกต้องโดยต้องตรวจสอบภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่มิประชุมใหญ่ของสมาคมอนุมัติ

การเตรียมบุคลากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเตรียมบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาอย่างต่ำปริญญาตรีทางด้านบัญชีหรือกฎหมาย เพื่อรองรับงานการฃาปนกิจสงเคราะห์⁶

5. การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแล

การฃาปนกิจสงเคราะห์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฃาปนกิจสงเคราะห์ได้ดังนี้ การฃาปนกิจสงเคราะห์เป็นกิจการที่บุคคลหลายคนตกลงเข้าร่วมกันเพื่อทำการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันในการจัดการศพ หรือจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่ตกลงเข้าร่วมกันนั้นซึ่งถึงแก่ความตายและมีได้ประสงค์จะหาทำไรและรายได้มาแบ่งปันกัน การรวมกันของประชาชนเพื่อดำเนินกิจการฃาปนกิจสงเคราะห์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งสงเคราะห์กันและกันเฉพาะเมื่อมีการตายเกิดขึ้น โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อจัดการศพและสงเคราะห์บุคคลในครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิตโดยไม่ได้หวังผลกำไรเพื่อแบ่งปันกัน ซึ่งเรียกว่า “สมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์” ผู้เขียนบทความวิชาการนี้ได้ค้นพบการศึกษาของนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง (อัญชลี ราบูรี, 2565)⁷ ที่ได้วิเคราะห์ในการค้นคว้าอิสระที่น่าสนใจเกี่ยวกับการดำเนินการฃาปนกิจสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ที่มีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ควบคุมกำกับดูแล ให้การดำเนินการฃาปนกิจสงเคราะห์เป็นไปตามที่กฎหมายดังกล่าวกำหนด ยังคงมีปัญหาการทุจริตภายในสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์และการแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากบทบัญญัติที่น่านังการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และวิธีการควบคุมและตรวจสอบสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ที่กำหนดไว้ ยังไม่พอที่จะป้องกันการทุจริตภายในสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ได้ รวมทั้งมาตรการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการฃาปนกิจสงเคราะห์ยังไม่เด็ดขาด

⁶ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

คู่มือปฏิบัติงานพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545.

⁷ อัญชลี ราบูรี. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฃาปนกิจสงเคราะห์,

<http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/5924015428> สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2565.

เพราะมาตรการลงโทษทางอาญายังไม่ครอบคลุมถึงความคิดและบทลงโทษยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว ทั้งไม่มีบทบัญญัติในส่วนความรับผิดชอบทางแพ่งเพื่อชดเชยค่าสินไหมทดแทนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง สงเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่สำคัญกับการดำเนินการฉ้อโกงสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกงสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 มีดังนี้

1. การควบคุม ดูแล สมาคมฉ้อโกงสงเคราะห์ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตภายในสมาคมฉ้อโกงสงเคราะห์ คือ

- ระยะเวลาในการพิจารณารับจดทะเบียนแต่งตั้งและเปลี่ยนตัวกรรมการ มาตรา 20 ซึ่งไม่ได้ระบุระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณารับจดทะเบียนเปลี่ยนตัวกรรมการไว้ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะการไม่กำหนดระยะเวลาบังคับหรือเร่งรัดให้กระทำการใดไว้ ก็เป็นช่องว่างของกฎหมายที่จะทำให้เกิดการล่าช้าในการดำเนินการและเกิดปัญหาตามมาได้ รวมทั้งการแต่งตั้งและเปลี่ยนตัวกรรมการเป็นเรื่องที่สำคัญในการบริหารกิจการฉ้อโกงสงเคราะห์ เพราะหากมีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่แล้วแต่นายทะเบียนยังไม่รับจดทะเบียนเปลี่ยนตัวกรรมการ คณะกรรมการชุดเดิมยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนจะรับจดทะเบียนคณะกรรมการชุดใหม่ และในการแจ้งเหตุผลในกรณีไปรับจดทะเบียนก็บัญญัติไว้ไม่ชัดเจนจึงเกิดปัญหาในทางกฎหมายในการปฏิบัติงานของนายทะเบียน เนื่องจากกรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติระยะเวลาเร่งรัดให้ดำเนินการไว้

- การควบคุม ดูแล สมาคมฉ้อโกงสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกงสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดวิธีการควบคุมสมาคมฉ้อโกงสงเคราะห์ไว้ในหมวด 4 เริ่มตั้งแต่มาตรา 37 ซึ่งได้กำหนดวิธีการควบคุมโดยกำหนดให้สมาคมฉ้อโกง ดำเนินการจัดทำบัญชีงบดุลและรายงานนายทะเบียน แต่มาตรา 44 ให้อำนาจนายทะเบียนออกคำสั่งเป็นหนังสือโดยออกคำสั่งให้คณะกรรมการกระทำการหรือไม่กระทำการ ในกรณีที่พบว่าสมาคมได้รับความเสียหายคำสั่งตาม (1) ถึง (3) ซึ่งคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองที่สั่งให้กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ในการออกคำสั่งทางปกครองนั้น ถ้าเป็นคำสั่งที่กำหนดให้กระทำการหรือไม่กระทำการแล้ว หากผู้ได้รับคำสั่งไม่ดำเนินการ

ตามคำสั่งอาจทำให้เกิดความเสียหายได้ ซึ่งตามมาตรการบังคับทางปกครอง ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่อาจจะเข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ หรือให้มีการชำระค่าปรับทางปกครองตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุ แต่ต้องไม่เกินสองหมื่นบาทต่อวัน เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับทางปกครองจำนวนเท่าใด สำหรับในกรณีซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับมาตรการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งนายทะเบียนได้ จึงควรเพิ่มมาตรการบังคับเพื่อเป็นการบังคับให้ผู้ได้รับคำสั่งตามมาตรา 44 ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนการตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

- การตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มีด้วยกัน 2 วิธี คือ ตรวจสอบจากเอกสารที่ทางสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์รายงานนายทะเบียนตามที่กฎหมายกำหนด และเข้าไปตรวจสอบที่สำนักงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ตามมาตรา 47 (1) โดยเข้าไปในสำนักงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การดำเนินงานเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นการให้อำนาจนายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายและพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ได้ ซึ่งการให้อำนาจดังกล่าวนี้ไม่ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการเข้าไปตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ หากไม่เกิดปัญหากับสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์นายทะเบียนหรือเจ้าหน้าที่ก็จะไม่เข้าไปตรวจสอบสมาคม จะตรวจสอบแค่เอกสารที่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์รายงานเท่านั้น เนื่องจากการตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไม่ได้บังคับให้นายทะเบียนต้องดำเนินการตรวจสอบเมื่อใด ซึ่งนายทะเบียนจะเข้าไปตรวจสอบสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เมื่อมีการร้องเรียน สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ซึ่งเมื่อตรวจสอบแล้วกลับพบว่า สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์นั้นมีปัญหา ก็ไม่สามารถแก้ไขได้ จึงต้องเลิกสมาคมไปทำให้สมาชิกของสมาคมได้รับความเดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรม

2. การจัดทำระเบียบของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

จากบทบัญญัติพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 มาตรา 32 บัญญัติไว้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับคณะกรรมการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งคณะกรรมการมีสิทธิได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะในการเดินทางหรือประโยชน์อย่างอื่น ทำนองเดียวกันกับเบี้ยประชุม หรือค่าพาหนะในการเดินทางสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ โดยต้องทำเป็นระเบียบเสนอที่ประชุมใหญ่มีมติและรายงานให้นายทะเบียนทราบการจัดทำระเบียบว่าด้วยค่าใช้จ่ายของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ยังมีประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง วิธีการจ่ายเงินค่าจัดการศพหรือค่าจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัว การใช้จ่ายและการเก็บรักษาเงินของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ข้อ 5 ต้องดำเนินการโดยมติที่ประชุมใหญ่และเสนอนายทะเบียนให้ความเห็นชอบ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่มีมติ กฎหมายได้กำหนดวิธีการและแนวทางในการจัดทำระเบียบไว้ไม่ชัดเจน และไม่ให้ออกาสสมาคมที่จะแก้ไขหรือในการจัดทำระเบียบนั้น สมาชิกได้อนุมัติระเบียบแล้ว หากมีข้อบกพร่องเล็กน้อยก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขได้เพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้

3. ลักษณะความผิดและบทกำหนดโทษ มี 2 ลักษณะ คือ

- ลักษณะความผิดและกำหนดโทษทางอาญา พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดโทษไว้ทั้งจำคุกและปรับ แต่ก็ไม่สามารถป้องกันการดำเนินการฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ผิดกฎหมายได้ ซึ่งในการลงโทษผู้กระทำความผิดตามหลักทฤษฎีการลงโทษนั้น ก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลตอบแทนและเป็นตัวอย่างให้กับบุคคลอื่น เห็นผลร้ายของการกระทำผิดและการรับโทษจนไม่อยากจะกระทำความผิด เพราะเกรงกลัวในโทษ และเป็นสภาพบังคับของกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ซึ่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติโทษในการกระทำความผิดไว้ทั้งโทษปรับและโทษจำคุก ซึ่งหากมีการกระทำความผิดตามที่พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติบทลงโทษไว้ก็ต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่จากการศึกษาพบว่า แม้กฎหมายได้บัญญัติบทลงโทษผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายไว้ แต่ก็ไม่ได้ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดเกรงกลัวโทษเพราะยังมีการดำเนินการฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ไม่ได้จดทะเบียนและทุจริต

ในการดำเนินการตามปณิธานสงเคราะห์อยู่ประจำ และในการดำเนินการตามปณิธานสงเคราะห์ที่จดทะเบียนแล้วยังมีการดำเนินการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และคณะกรรมการในการบริหารงานที่มีการทุจริตภายในสมาคมตามปณิธานสงเคราะห์ จึงเห็นว่าบทกำหนดโทษที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติการตามปณิธานสงเคราะห์มิได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และพระราชบัญญัติการตามปณิธานสงเคราะห์ ได้กำหนดบทลงโทษทางอาญาซึ่งกำหนดโทษปรับและจำคุก ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

- ความรับผิดชอบทางแพ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติการตามปณิธานสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติเพื่อคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อประชาชนได้รับความเสียหายหรือสมาคมได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเป็นการไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือการถูกระงับการกระทำละเมิด ซึ่งผู้กระทำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำของตนเอง และผู้ถูกระงับการกระทำได้รับค่าสินไหมทดแทนจากการถูกระงับการกระทำดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการทำให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมตามปณิธานสงเคราะห์ และสมาชิกสมาคมตามปณิธานสงเคราะห์ แต่พระราชบัญญัติการตามปณิธานสงเคราะห์มิได้กำหนดบทบัญญัติในส่วนความรับผิดชอบทางแพ่งไว้ ซึ่งเมื่อมีการฟ้องร้องคดี จึงต้องบังคับตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งอาจจะไม่ได้รับค่าสินไหมทดแทนเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย

4. การควบคุมกำกับดูแลการตามปณิธานสงเคราะห์ของภาครัฐ

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ถ่ายโอนงานตามปณิธานสงเคราะห์ให้แก่เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ดำเนินการงานการรับจดทะเบียนสมาคมตามปณิธานสงเคราะห์ งานสถิติ และทะเบียนสมาคมตามปณิธานสงเคราะห์ งานตรวจสอบสมาคมตามปณิธานสงเคราะห์ ซึ่งภารกิจเหล่านี้เป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานจึงต้องมีการรวบรวมแนวทางปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขจากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการ หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ความสามารถในการกำกับดูแล จากที่เกิดปัญหามากมายตามที่

6. สรุป มาตรการทางกฎหมายของภาครัฐในการกำกับดูแลการฉาบฉวย
สงคราม

1. การควบคุมกำกับดูแลการฉ้อโกงตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกง พ.ศ. 2545 ยังมีปัญหาในเรื่องการกำหนดลักษณะความผิดและการกำหนดโทษทั้งทางอาญาและทางแพ่ง รวมไปถึงการจัดทำระเบียบของสมาคมฉ้อโกงแห่งประเทศไทยยังไม่รัดกุมพอที่จะป้องกันการฉ้อโกง และการแสวงหาผลประโยชน์จากกิจการฉ้อโกงของกรรมการและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมการฉ้อโกงได้รับความเสียหาย ซึ่งมาตรการทางกฎหมายยังมีหลายจุดที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพราะกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันมีอายุกว่า 20 ปี ยังไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกเลย และการจดทะเบียนเป็นสมาคมฉ้อโกงตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกง พ.ศ. 2545 มี 2 ภาคส่วนใหญ่ ๆ คือ ของประชาชนทั่วไปที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้มีฐานะเป็นนิติบุคคล และการขึ้นทะเบียนการฉ้อโกงของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์การวิชาชีพซึ่งเป็นนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ ถือเป็นสวัสดิการของการข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ในส่วนของภาครัฐจัดตั้งอาจพบปัญหาน้อยเพราะมีองค์กรควบคุมกำกับอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้น

หากมีการทุจริตหรือฉ้อโกงเกิดขึ้นองค์กรนั้น ๆ ก็จะมีการดำเนินการทางวินัยหรือลงโทษทางกฎหมายได้อย่างดี แต่ในภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นมาตรการทางกฎหมายที่เข้าไปตรวจสอบยังไม่สามารถทำได้ตามบัญญัติที่กำหนดไว้ เป็นปัญหาอย่างมากต่อการป้องกันและแก้ไขการดำเนินงานของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชน

2. จากการวิเคราะห์กระบวนการทางกฎหมายการอาปนกิจสงเคราะห์ระดับชุมชน มีปัญหาสำคัญของการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 อยู่ 2 ลักษณะคือ 1. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอาปนกิจสงเคราะห์ โดยเฉพาะระดับชุมชน มีมาตรการลงโทษยังไม่ครอบคลุมถึงความผิดและบทลงโทษยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว และมาตรการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการอาปนกิจสงเคราะห์ยังไม่เด็ดขาด เหตุที่เป็นเช่นนี้มาจากบทบัญญัติที่ไม่น่าปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน 2. ประสิทธิภาพขององค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ยังมีความรู้ความสามารถในการกำกับดูแลไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถกำกับดูแลอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพได้ หรือเมื่อเกิดปัญหขึ้นจากการดำเนินการอาปนกิจของแต่ละชุมชน ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที หรือเป็นเหตุให้ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะเอาผิดกับผู้แสวงหาผลประโยชน์หรือจากการกระทำความผิดจากการอาปนกิจสงเคราะห์ได้ เห็นควรอย่างยิ่งต่อการพัฒนากฎหมายและลักษณะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของการอาปนกิจสงเคราะห์โดยเน้นไปที่ชุมชนเป็นสำคัญอันดับแรก

7. ข้อเสนอแนะ

บทความวิชาการมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. มีการยกย่องพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฉบับใหม่ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอกฎหมายการอาปนกิจสงเคราะห์ขึ้นมาใหม่ หรือปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ในเรื่องการควบคุมดูแลการอาปนกิจสงเคราะห์ ลักษณะความผิดและการกำหนดโทษ รวมไปถึงการจัดทำระเบียบของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์การดำเนินการทางกฎหมายของผู้กระทำความผิดและการกำหนดโทษที่เกิดขึ้นจากการอาปนกิจสงเคราะห์อย่างเหมาะสม

2. กำหนดให้มีองค์กรจากภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นที่มีหน้าที่ให้การคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนที่เป็นสมาชิกการฉ้อโกงทางธุรกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการดำเนินการทางกฎหมายของผู้กระทำความผิดและการกำหนดโทษที่เกิดขึ้นจากการฉ้อโกงทางธุรกิจอย่างเหมาะสม และมีหน่วยงานตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรฉ้อโกงทางธุรกิจขึ้นมาโดยเฉพาะอย่างเป็นกิจจะลักษณะ

3. ศึกษาและวิจัยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากฎหมายตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกงทางธุรกิจ พ.ศ. 2545 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลการฉ้อโกงทางธุรกิจระดับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งวิเคราะห์กระบวนการทางกฎหมายการฉ้อโกงทางธุรกิจ จนมีแนวทางพัฒนาการฉ้อโกงทางธุรกิจทุกระดับอย่างแท้จริงและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, (2560). *บันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อการพัฒนาหลักสูตรอบรมออนไลน์ “การฉ้อโกงทางธุรกิจ” และหลักสูตรอบรมออนไลน์ “การยุติความรุนแรง ในครอบครัว”*. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). *สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. คู่มือปฏิบัติงานพระราชบัญญัติการฉ้อโกงทางธุรกิจ พ.ศ. 2545*.
- กระทรวงมหาดไทย กรมประชาสัมพันธ์, (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการพัฒนาและส่งเสริมกิจการการฉ้อโกงทางธุรกิจ 14 ปี การฉ้อโกงทางธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.
- กระทรวงมหาดไทย. (2562). กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. *คู่มือการปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. คู่มือการอบรมงานฉ้อโกงทางธุรกิจกองทัพบก พ.ศ. 2562*.
- นันทิญา บุญจันทร์. (2559). *คุณภาพการบริการของสมาคมฉ้อโกงทางธุรกิจ ลูกค้า ต.ก.ส. เชียงใหม่-เหนือ*. รายงานการค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นิรันดร์ พินิจสร. (2561). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์. ดุษฎีนิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย สาขามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2554). การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว. รายงานการวิจัย. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์.

สำนักงานเลขานุการกรม, กลุ่มกฎหมาย. ขออนุมัติหลักการโครงการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ การอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 (ระยะที่ 1), กรุงเทพมหานคร: กลุ่มกฎหมาย.

อัญชลี ราบุรี. (2560). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการอาปนกิจสงเคราะห์. <http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/5924015428>. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565.

เฉลิมฉลองมิตรภาพ ความสัมพันธ์ไทย-จีน ครบรอบ 48 ปี

พินิจ จารุสมบัติ

ประธานสภาวัฒนธรรมไทย-จีน
และส่งเสริมความสัมพันธ์

สภาวัฒนธรรมไทยจีน และส่งเสริมความสัมพันธ์
สานสัมพันธ์ไทย-จีนยาวนานกว่า 48 ปี เชื่อมความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศให้ก้าวหน้าขึ้นในหลายมิติ
ไม่ว่าจะเป็น ด้านวัฒนธรรม การศึกษา การค้าการลงทุนของไทยเชื่อมโยงกับองค์การค้า
และวัฒนธรรมของประเทศจีน วัตถุประสงค์หลักขององค์กรคือการสร้างความร่วมมือระหว่าง 2 ประเทศ
โดยเฉพาะด้านการค้าที่ไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 3 ของจีนในภูมิภาคอาเซียน

LITIGATION INFORMATION SYSTEM

TRIED OF MANAGING

คุณรู้สึกเหนื่อยเกี่ยวกับการจัดการเอกสารทางกฎหมายเป็นกองและต้องทำความเข้าใจในการจัดระเบียบของคดีที่คุณกำลังดำเนินการอยู่หรือไม่? หากเป็นอย่างนั้นคุณต้องรู้จักกับ Litigation Information System (LIS)

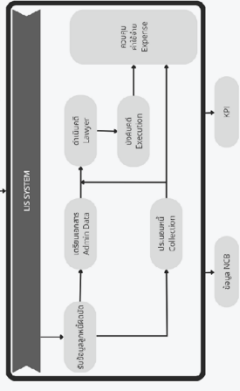

WHAT IS LIS

LIS เป็นระบบสารสนเทศทางกฎหมายแบบครบวงจรที่ช่วยให้กระบวนการดำเนินคดีเป็นไปอย่างราบรื่นและทำให้คุณสามารถจัดการคดีได้อย่างง่ายดายในทุกด้าน

- **Planning** : วางแผนการทำงานได้เสร็จทันตามเป้าหมาย และสามารถวิเคราะห์แผนระยะสั้นและยาวได้
- **Organizing** : ตอบสนองการทำงานได้ครอบคลุมตามโครงสร้างหน้าที่ มอบงานอัตโนมัติได้รวดเร็ว
- **Leading** : ระบบทันสมัยแบบคนรุ่นใหม่ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานที่เป็นระบบ จ่ายและรวดเร็ว
- **Controlling** : ระบบติดตามผลชีวิต KPI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Set Standard การทำงานได้สูงขึ้น

Standard Workflow

KEY BENEFIT

ภายใน LIS คุณสามารถสัมผัสได้กับระบบเหล่านี้

การจัดการเอกสาร : ระบบ LIS จะทำให้การจัดการเอกสารง่ายขึ้น ทำให้คุณสามารถอัปเดตไฟล์ลง เรียงลำดับและติดตามเอกสารกฎหมายของคุณได้ในที่เดียวกัน คุณ

สามารถค้นหาเอกสารได้ง่าย แชร่อเอกสารกับเพื่อนร่วมทีมและติดตามความคืบหน้าของคดีได้อย่างง่ายดาย

การจัดการคดี : ระบบ LIS ช่วยให้คุณสามารถติดตามกฎหมายตั้งแต่เริ่มต้นจนจบได้อย่างง่ายดาย คุณสามารถติดตามเวลาส่งฟ้อง สร้างรายการงาน และมอบหมายงานให้กับสมาชิกทีมต่างๆได้ ระบบ LIS ยังช่วยให้คุณติดตามความคืบหน้าของคดีและได้รับการแจ้งเตือนเมื่อเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น

เครื่องมือสื่อสาร : ระบบ LIS ช่วยให้คุณสามารถสื่อสารกับงานและลูกค้าได้อย่างง่ายดาย คุณสามารถส่งข้อความ แชร่อเอกสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นแบบเรียลไทม์ได้ ระบบ LIS ยังมั่นใจว่าการสื่อสารทั้งหมดจะปลอดภัย

การวิเคราะห์และรายงาน : ระบบ LIS จะให้เครื่องมือวิเคราะห์และรายงานที่มีประสิทธิภาพสูง ช่วยให้คุณติดตามผลการดำเนินงานของคดี ตรวจสอบแนวโน้มและสำรวจพื้นที่ที่

SUITABLE FOR

LIS เหมาะสำหรับผู้องค์กรที่ต้องการบริหารจัดการคดี เช่น ธนาคารที่บริหารจัดการหนี้หรือคดีอื่น ๆ สำนักงานกฎหมาย โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่มีความจำเป็นต้องลดเวลาและลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของคุณ

ด้วย LIS คุณสามารถประหยัดเวลาลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพของคุณได้อย่างแน่นอน

อย่ารอช้าในการเลือกระดับการปฏิบัติงานทาง

กฎหมายของคุณ ติดต่อเราวันนี้เพื่อนัดเวลาดูการสาธิตและดูว่า LIS จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของคุณอย่างไร

PARTNER & CUSTOMER

ITOS CORPORATION LIMITED

CONTACT US

☎ 02 258 1629

✉ sunisa@itoscorp.com

📍 ITOS Corporation Limited

199/30 Soi Sukhumvit 31, (Sawasdee)

Khlongson Nuea, Wattana, Bangkok 10110

Corporation Limited

ขอสนับสนุนกิจกรรมดีๆ ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

นายกุลล สังขนันท์

ผู้ช่วยอธิการบดีด้านกฎหมายและการบริการวิชาการ

LL.D. DOCTOR OF LAWS

นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มุ่งสร้าง...นักกฎหมาย และนักวิจัย
ให้มีคุณภาพอย่างมืออาชีพ

จุดเด่นของหลักสูตร

- เป็นหลักสูตรที่มีการเรียน 2 แบบ
แบบ 1 ทำวิทยานิพนธ์ 48 หน่วยกิต เน้นการวิจัยเป็นหลัก
แบบ 2 ศึกษาวิจัย 12 หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ 36 หน่วยกิต รวม 48 หน่วยกิต
- สามารถสำเร็จการศึกษาได้ภายใน 3 ปี ตามแผนการศึกษา
- มีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ด้านนิติศาสตร์ หลายสาขาวิชา
- สามารถขอคำแนะนำปรึกษาการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ได้ง่าย
- มีวิชาสัมมนาพัฒนาเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ช่วยนักศึกษาสอบข้อเสนอเค้าโครง
- มีการทำ Workshop เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำและสอบข้อเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์
- มีการเสริมสร้างองค์ความรู้เพิ่มเติม ด้วยโครงการอาศรมวิชาการ (Academic Forum)

ระยะเวลาในการศึกษา

3 ปี การศึกษา แต่ไม่เกิน 6 ปีการศึกษา
เรียนวันเสาร์และวันอาทิตย์
เวลา 9.00-16.00 น.
เรียนวิชาละ 15 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง
รวม 45 ชั่วโมงต่อวิชา

สมัครและสอบถามเพิ่มเติม

- ศูนย์รับสมัครนักศึกษาใหม่ ระดับบัณฑิตศึกษา
อาคาร 11 ชั้น 11
โทร. 02-558-6888 ต่อ 3003, 3004
- คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
โทร. 02-579-1111 ต่อ 2388
www.spu.ac.th/graduate

LL.M. MASTER OF LAWS

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

ได้รับการรับรองจาก ก.ต. และ ก.อ.

เปิดสอน

- กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ
- กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน

จุดเด่นของหลักสูตร

- สอนโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน
- มีสิทธิสอบสนามเล็กผู้ช่วยผู้พิพากษาและอัยการผู้ช่วย ตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ต. และ ก.อ.กำหนด
- หลักสูตรฯ มีวิชาเลือกกฎหมายที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์

ระยะเวลาในการศึกษา

2 ปีการศึกษา แต่ไม่เกิน 5 ปีการศึกษา
เรียนวันเสาร์ – อาทิตย์
เวลา 09.00- 16.00 น.

สมัครและสอบถามเพิ่มเติม

- ศูนย์รับสมัครนักศึกษาใหม่ ระดับบัณฑิตศึกษา อาคาร 11 ชั้น 11
โทร. 02-558-6888 ต่อ 3003, 3004